

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİMLERİ

SEMRA UÇAR

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER PROGRAMI

DOÇ. DR. İLKAY DEMİR

TEZ DANIŞMANI

İSTANBUL-2018

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİMLERİ

SEMRA UÇAR

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER PROGRAMI

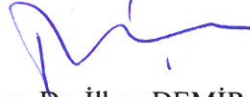
DOÇ. DR. İLKAY DEMİR

TEZ DANIŞMANI

İSTANBUL-2018

Bu çalışma 30.05.2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Doktora Programı, (Örgün Öğretim) Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

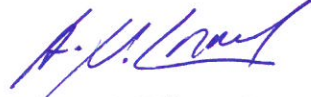
TEZ JÜRİSİ

Doç. Dr. İlkay DEMİR
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

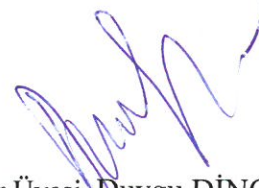
Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. A. Nilgün CANEL
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Çare SERTELİN MERCAN
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Duygu DİNÇER
İbn Haldun Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi

ÖNSÖZ

Doktora tezimi tamamlamamın verdiği mutlulukla yazdığım bu satırlar, birçok desteğin ve emeğin varlığını yanımda hissettiğim uzun bir yolculuğun kısa bir özetidir. Büyük bir ilgi ve merakla başladığım bu araştırmada kendimi büyük bir boşlukta hissettiğim zamanlarda bana yol gösteren ve büyük bir ışık olan, mesleki yetkinliğiyle ve çalışma disipliniyle kendisine hayran olduğum tez danışmanım Doç. Dr. İlkey DEMİR'e katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Doktora sürecinde akademik ve kişisel gelişim yolculuğumda önemli katkısı olan ve çalışmalarımın teşvik edici olan çok değerli hocam Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN'a teşekkür ederim. Doktora eğitimimde mesleki tecrübeleri ile yol gösterici olan bölüm hocalarımdan her birine teşekkür ederim. Tez jürilerimde pozitif enerjisiyle, hiç azalmayan ilgisiyle ve değerli geri bildirimleriyle desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. A. Nilgün CANEL'e teşekkür ederim. Değerli görüşleri ve destekleyici tutumuyla yol gösterici olan Dr. Öğretim Üyesi Çare SERTELİN MERCAN'a ve Dr. Öğretim Üyesi Duygu DİNÇER'e teşekkür ederim. Araştırmama verdiği destek ve gösterdiği hoşgöründen dolayı York Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Jennifer CONNOLLY'e teşekkür ederim. Araştırma çalışmamın verdikleri geri bildirimler, farklı bakış açıları ve sıcak yaklaşımları dolayısıyla Doç. Dr. Karen FERGUS'a, Massimo DI DOMENICO'ya ve Melody ASGHARI'ye teşekkür ederim. Doktora sürecinde destekleyici tavrı, bana olan güveni ve inancı dolayısıyla okul müdürüm Hasan KURT'a ve değerli çalışma arkadaşım Züleyha KAYA'ya teşekkür ederim. Doktora sürecimde desteklerini esirgemeyen değerli doktora arkadaşlarımla Yelda, Meltem ve Şule'ye; bana benden çok inanan ve güvenen değerli arkadaşım Rabia YAŞAR'a, Murat Serkan ASLAN'a; destekleyici tutumları için Musa ve Mürüvvet KARABEYESER'e teşekkür ederim.

Desteklerini esirgemeyen ve tezimin bitmesine benden daha çok heyecanlanan kıymetli aileme teşekkür ederim. Burada adı geçmeyen ve bu araştırmanın gizli kahramanlarına tüm içtenliğimle sizlere çok teşekkür ederim.

Semra UÇAR

ÖZET

BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİMLERİ

Bu araştırmada, beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerine y6nelik bir teori geliştirilmesi ama7lanmıştır. Beliren yetişkinlerle yapılan g6r6şmelerden elde edilen veriler nitel araştırma y6ntemlerinden temellendirilmiş/g6m6l6 kuram ile analiz edilmiştir. Katılımcıların se7iminde kriter 6rnekleme kullanılmıştır. Araştırma kriterleri arasında; katılımcıların 19-26 yaş arasında, romantik ilişki deneyimine sahip, 6niversite 6đrencisi veya mezun, orta veya 6st sosyo ekonomik d6zeyde olmalarıdır. 25 katılımcı ile araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin olarak romantik ilişki tarzlarına ulaşılmıştır. Benlik tanımı, ge7miş ilişki yaşantıları ve sosyal-k6lt6rel bağlam değişkenlerinden etkilenen romantik ilişki tarzları kendi i7erisinde d6rde ayrılmaktadır.

Anahtar S6zc6kler: Beliren yetişkinlik, romantik ilişki, romantik ilişki tarzları, temellendirilmiş kuram

ABSTRACT

ROMANTIC RELATIONSHIP EXPERIENCES IN EMERGING ADULTHOOD

In this research, it is aimed to develop a theory of romantic relationship experiences in emerging adulthood. Data from interviews with emerging adulthoods were analyzed with grounded theory based on qualitative research methods. Criteria sampling was used in the selection of participants. Research criteria include; participants should be between 19-26 years of age, with experience of romantic relationship, university student or graduate, middle or upper socio-economic level. Research was conducted with 25 participants. As a result of the research, romantic relationship styles have emerged for romantic relationships experiences of emerging adults. The romantic relationship styles influenced by self-definition, past relationship experiences and social-cultural context variables are separated by four within themselves.

Keywords: Emerging adulthood, romantic relationship, romantic relationship styles, grounded theory

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iiiv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	9
1.3. Önem	9
1.4. Sayıtlar (Varsayımlar)	10
1.5. Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar	10
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Beliren Yetişkinlik	13
2.1.1. Beliren Yetişkinlik Dönemi Özellikleri	15
2.1.2. Beliren Yetişkinlikte Kültürel Bağlam	18
2.2. Romantik İlişkiler	19
2.2.1. Romantik İlişkiler ve Aşk Kavramı	19
2.2.2. Aşka İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	20
2.2.2.1. Üçgen Aşk Kuramı	20
2.2.2.2. Aşkın Renkleri Kuramı	21
2.2.2.3. Bağlanma Kuramı	22

2.2.3.Partner Seçimi	22
2.2.4. Romantik İlişkileri Başlatma	24
2.2.5. Romantik İlişkileri Sürdürme	27
2.2.6. Romantik İlişkilerin Sonlandırılması	29
2.2.7. Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişkiler	30
2.3. TÜRKİYE’DE BELİREN YETİŞKİNLİK VE BELİREN	
YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİLER.....	32
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.1.1.Nitel Araştırma ve Temellendirilmiş/Gömülü Kuram	34
3.2. Çalışma Grubu	36
3.3. Veri Toplama.....	37
3.4. Verilerin Analizi	41
3.4.1. Geçerlik ve Güvenilirlik.....	42
BÖLÜM IV: BULGULAR	44
4.1. ROMANTİK İLİŞKİ TARZLARI	47
4.1.1. Realistler	49
4.1.1.1. Benlik Tanımı	51
4.1.1.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları	52
4.1.1.3. Sosyal-Kültürel Bağlam	53
4.1.2. Öz Farkındalık Geliştirenler	55
4.1.2.1. Benlik Tanımı	57
4.1.2.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları	58
4.1.2.3. Sosyal-Kültürel Bağlam	58
4.1.3. Beyaz Atlı Prens/Prenses Bekleyenler	59

4.1.3.1. Benlik Tanımı	63
4.1.3.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları	65
4.1.3.3. Sosyal-Kültürel Bağlam	66
4.1.4. Arayıştakiler/Doyumsuzlar	69
4.1.4.1. Benlik Tanımı	73
4.1.4.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları	75
4.1.2.2. Sosyal-Kültürel Bağlam.....	76
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
5.1. TARTIŞMA	80
5.1.1. Romantik İlişki Tarzlarından Realistler.....	84
5.1.2. Romantik İlişki Tarzlarından Öz Farkındalık Geliştirenler.....	86
5.1.3. Romantik İlişki Tarzlarından Beyaz Atlı Prens/Prenses Bekleyenler.....	87
5.1.4. Romantik İlişki Tarzlarından Arayıştakiler/Doyumsuzlar.....	89
BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKLAR	95
EKLER.....	111
ÖZGEÇMİŞ	115

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo-1: Araştırmaya Katılan Beliren Yetişkinlerin Demografik Bilgileri 40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Temellendirilmiş/Gömülü Kuram Şeması(Grounded Theory) 46

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Son yıllarda özellikle Batı toplumlarında gelişim dönemlerine ilişkin yapılan çalışmalar yeni bir gelişim döneminden söz etmektedir. Bu yeni gelişim dönemi *beliren yetişkinlik (emerging adulthood)* olarak adlandırılmaktadır (Arnett, 2000; 2004). Ekonomik gelişme düzeyine bağlı olarak; bağımsız kimlik keşfinin ve farklı seçeneklerin oluşması beraberinde farklı imkânlardan yararlanma olasılığını arttırmaktadır. Bu durum da, beliren yetişkinliğin deneyimlendiği kültürlerde evlenme ve ebeveyn olma yaşının gecikmesine yol açmaktadır. Evlenme ve ebeveyn olmanın ertelenmesiyle beraber eğitime daha fazla yönelmektedirler. Eğitime daha fazla yönelmelerinde, daha iyi imkânlar sunan ve daha fazla kazanç sağlayan iş arayışlarının olması etkilidir (Arnett, 2004).

Eğitimin 20'li yaşlara uzaması beraberinde de daha iyi imkanlara sahip iş arayışındaki belirsizlikler beliren yetişkinliğin deneyimlendiği yaş aralığında belirleyici olmaktadır. Kültür ve ekonomik düzeyle beraber de beliren yetişkinliğin deneyimlendiği yaş aralığı farklılık göstermektedir. Arnett (2000; 2004) tarafından yapılan araştırmalarda bu yaş aralığı 18-25 yaş arası olarak belirtilmektedir. Bu yaş aralığı kapsayan beliren yetişkinlik ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Ön plana çıkan bu özellikler arasında; bireyler ebeveynlerinden daha bağımsız olmakla beraber; yetişkin rol ve sorumluluklarını tam olarak üstlenmemişlerdir. Daha çok keşfin baskın olduğu bu zaman dilimi aynı zamanda da bireyin kendisi için büyük sorumluluklar üstlenmeye geçiş dönemidir (Arnett, 2004; 2013; Fincham ve Cui, 2011; Robbins ve Wilner, 2001). Ergenlikten yetişkinliğe geçiş dönemi olan bu dönem; kimlik arayışı, değişkenlik, kendine odaklı olma, ergenlik ve yetişkinlik arasında hissetme ve olasılıklar dönemi olmak üzere beş temel özellikle nitelendirilmektedir (Arnett, 2004; 2013; Atak, 2005; Lanz ve Tagliabue, 2007).

Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye’de beliren yetişkinlik üzerine yapılan çalışmalar beliren yetişkinliğin Türkiye’de de deneyimlendiği belirtmektedir. Türkiye’de beliren yetişkinlik, onlu yaşların sonu ile yirmili yaşların ortasında deneyimlenmektedir (Atak, 2005; Parmaksız, 2008). Türkiye’de Batı ülkelerinden farklı olarak beliren yetişkinliğe aşamalı bir geçiş durumu söz konusudur (Atak, 2011). Beliren yetişkinlik yaşının 19-26 yaş olduğu Türkiye’de Batı toplumlarında olduğu gibi, kadınlarda ve erkeklerde evlilik yaşının ertelendiği, eğitim ve kariyerin daha öncelik kazandığı görülmektedir (Atak, 2005; 2011). Bu durum kendini bireysel sorumlulukların alınması ve bağımsız kararlar gibi yetişkinlik ölçütleri ile de göstermektedir (Atak, 2011; Atak ve Çok, 2010). Türkiye’de Batı toplumlarından farklı olarak onlu yaşların sonu kendini yalancı beliren yetişkinlik olarak gösterirken; beliren yetişkinlikte kimlik ve yetişkinliğe geçiş süreçleri 20’li yaşlarda daha belirginleşmektedir (Atak, 2011). Beliren yetişkinlik özelliklerinin yoğunluğu cinsiyete, statüye ve kimle yaşandığına göre farklılık göstermektedir. Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri kadınlarda, öğrencilerde ve ailesinden ayrı yaşayan bireylerde daha fazla görülmektedir (Ergin, 2015). Erçelik (2016), beliren yetişkinlikte temel psikolojik ihtiyaçların aile ortamından çok arkadaş ortamında karşılandığını vurgulamaktadır. Kurt (2016) ise, Türkiye’deki beliren yetişkinlerin gelecek hedefleri arasında meslek, eğitim ve ailenin ön plana çıktığını belirtmektedir. Belirtilen bu araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde; Türkiye’de beliren yetişkinlik üzerine yapılan çalışmaların Türkiye’nin Batı bölgesine yönelik olduğu, Türk toplumunun genel yapısı dolayısı ile de Türkiye genelinde beliren yetişkinliğin deneyimlendiğinden söz etmenin güç olacağı düşünülmektedir.

Beliren yetişkinlikte bireyin kendisi ve ilerideki işine yönelik keşiflerde bulunmanın yanı sıra romantik ilişkilerde ve aşkta da geleceğe yönelik keşiflerde bulunmaktadır. Romantik ilişkilerde ve aşkta geleceğe yönelik yapılan bu keşifler beliren yetişkinin ileride, ne tarz biriyle evlenmek istediği konusunda ilişki deneyimi kazandıkları bir dönemdir. Bu ilişki deneyimleriyle beraber, bireyin zihnindeki “Nasıl biriyim?” ve “Yaşamımda nasıl bir partnerin olmasını istiyorum?” sorularının cevaplandırılması beliren yetişkinin kimliğinin netleşmesine yardımcı olmaktadır (Arnett, 2004; Fincham ve Cui, 2011).

Erikson'un gelişim kuramına göre genç yetişkinlikte yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresinde bireyler kimliklerini kaybetme korkusu yaşamadan diğerleri ile yakın bir ilişki kurma ihtiyacıdadırlar. Yakınlık, bireysellik ve yakınlığın sağlıklı bir dengesinin kurulması açısından önemlidir. Genç bireylerin romantik yakınlıklarının göstergesi, belirli bir zamanda romantik olup olmadıklarına bakılmaksızın yakınlık ve bağlılığı uyarılma becerileridir (Shulman, Scharf, Livne, ve Barr, 2013). Beliren yetişkinler daha çok günlük etkileşim içeren kısa süreli ilişkiler içerisindedir ve romantik ilişkide bağlılığı ertelemektedirler. Çok az bir kısmı uzun süreli ve bağlılık içeren bir ilişki içerisindedir (Arnett, 2004; Sulman ve Connolly, 2013; Shulman, Scharf, Livne ve Barr, 2013).

Beliren yetişkinliğin değişkenlik çağı olması nedeniyle beliren yetişkinlerin yaşadıkları aşklarda seçimler arası değişkenlikler söz konusudur. Beliren yetişkinler artık ebeveynlerinin kontrolünde değildirler. Aşkta kendi seçimlerini kendileri yapmaktadırlar (Arnett, 2004; Fincham ve Cui, 2011). Beliren yetişkinlerin ilişki örüntülerinin daha iyi anlaşılabilmesi için ilişkide kalma ve yakın olma becerilerinin anlaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Romantik ilişkiler ve aşk üzerine literatür incelendiğinde Batı'da birçok romantik ilişki veya aşk türlerine rastlamak mümkündür. Birçok aşk teorisine göre aşk çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Sternberg'e (1986) göre aşk yakınlık, tutku ve bağlılıktan oluşmaktadır. Lee'ye (1984) göre ise üç birincil ve üç ikincil olmak üzere toplamda 6 aşk tarzı (eros, romantik, tutkulu, özgeci, arkadaşça, oyun gibi aşk) bulunmaktadır. Bu tarzlar bireylerin özelliklerinden çok ilişkilerin özellikleridir. Burada da yine bu araştırmadaki gibi tiplerin ilişkilerinin farklı romantik ilişki deneyimlerinde farklılık gösterebileceğine dair bir durumun söz konusu olduğuna değinilmektedir. Hazan ve Shaver'in (1987) çalışmasında da bağlanma süreci ile ailenin romantik aşkın yaşantılanmasındaki belirleyiciliğine vurgu yapılmaktadır.

Romantik ilişki örüntülerinde bireyin ilişkide kalma eğiliminde kendine güven düzeyi, bağımsızlık düzeyi, kişisel öncelikler, ebeveyn desteği belirleyici olmaktadır (Shulman, Scharf, Livne ve Barr, 2013). Romantik ilişkilerdeki önemli motive edicilerden bir diğeri de ihtiyaçlardır. Karşılanmamış ihtiyaçlar zayıf bir ilişki

uyumu oluşturmaktadır ve ayrılıkla sonuçlanmaktadır. Ön plana çıkan ihtiyaçlar arasında yakınlık, bağlanma, cinsellik, kimlik ve özerklik yer almaktadır (Connolly ve McIsaac, 2009).

Romantik ilişkinin kalıcılığında ön plana çıkan ihtiyaçlardan bir diğeri de bağlılıktır. İlişkide kurulan bağlılığın temelleri aile içerisinde geliştirilen bağlılığa dayanmaktadır. Bağ oluşturma, bireyin kendi ihtiyaçları ile diğerrinin ihtiyaçları arasında denge kurmasına yardımcı olmaktadır (Seiffge-Krenke, Overbeek ve Vermulst, 2010; Shulman, Scharf, Livne ve Barr, 2013). Romantik ilişkiler aynı zamanda duygusal, sosyal ve psikolojik iyi oluş sağlamaktadır (Meier ve Allen, 2009). Beliren yetişkinlikte bağlılık geliştirilemeyen günübirlik ilişki deneyimlerinde ise ön plana cinsellik çıkmaktadır. Üniversite dönemi ise ilk cinsel deneyimin yaşandığı dönemdir (Shulman ve Connolly, 2013). Beliren yetişkinlikte cinsel birliktelik yaşama odaklı bir araya gelme daha yaygın hale gelmektedir (Puentes, Knox ve Zusman, 2008). Beliren yetişkinler arasında ilişki bağlılığı evlilikten öte birlikte yaşamanın seçilmesi şeklinde kendini gösterebilmektedir. Aynı zamanda yaygın olan ilişki yaşantılama tarzlarından (Harden, 2012; Settersen Jr. ve Ray, 2010). Beliren yetişkinlerin ilişki öykülerine bakıldığında kısa süreli ilişkide olma eğilimlerinin daha fazla olduğu görülmektedir (Boisvert ve Poulin 2016). Romantik bağlamda ilişkisellik ve otonomi dengesi ihtiyacının nasıl sağlanacağını öğrenildiği bir süreçtir (Taradash, Connolly, Pepler, Craig ve Costa, 2001).

Beliren yetişkinler her ne kadar uzun süreli bir ilişki eğiliminde olmasalar da bir gün evleneceklerini beklemektedirler (Thornton ve Young-DeMarco, 2001). Çünkü evlilik, hayatlarında önemli bir gelişimsel görev olarak yer almaktadır. Beliren yetişkinlikte romantik ilişkiler, aile, iş, eğitim gibi gelişimsel görevler merdivenindeki bir basamaktır (Shulman ve Connolly, 2013). Beliren yetişkinlerin büyük bir kısmı kendilerini evliliğe hazır hissetmediklerini belirtmelerine rağmen (Carroll, Badger, Willoughby, Nelson, Madsen ve Barry, 2009), evliliği desteklemektedirler (Whitehead ve Popenoe, 2001).

Batı'daki kadar kapsamlı olmamakla beraber Türkiye'de de beliren yetişkinlikte romantik ilişkiler ele alınan konular arasında yer almaktadır. Beliren yetişkinlerde romantik ilişki başlatmada kendilik bilgisi ve algısının, bilişsel yakınlık ve sözel ifadenin belirleyici olduğu (Eryılmaz ve Atak, 2009), ait olma ile kendilik ihtiyaçlarının ön plana çıktığı (Eryılmaz ve Ercan, 2011) ve yalnızlıkla beraber duygusal tutarsızlıkların arttığı, daha içe dönük ve katı olunduğu görülmektedir (Atak, 2010). Bu bulgular beliren yetişkinlikte bireyin kendilik algısının ön plana çıktığını ve romantik ilişkilerin iyi oluş noktasında önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de beliren yetişkinlikte romantik ilişki araştırmalarında cinsiyetin ayırt edici bir faktör olmadığı, bunun yerine romantik ilişkilerde benlik belirginliğinin belirleyici olduğu görülmektedir (Çürükvelioğlu, 2012). Bir diğer yandan ise, Türk toplumunda cinsiyete bağlı olarak farklı işleyişlerin izlendiğinin ve bunun da cinsiyet rollerinde birtakım farklılıklar getirdiği belirtilmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Beliren yetişkinlikte romantik ilişki tanımlamalarının yetişkinlerden farklılaştığı (Ayyıldız, 2017), aşk stillerinin ise daha çok tutkulu ve özgeci aşk olduğu belirtilmektedir (Durmaz, 2016). Beliren yetişkinlerin ait olma ihtiyaçlarını romantik ilişki içerisinde karşılama ihtiyacında oldukları vurgulanmaktadır (Eryılmaz ve Ercan, 2011).

Türkiye'de romantik ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar daha çok üniversite yıllarını kapsamaktadır. Bu durumda kimlik oluşturma sürecinde ve karşılanmamış ihtiyaçların karşılanmasında ergenlikte romantik ilişki deneyimleri belirleyici olmaktadır (Bravo, Connolly ve McIsaac, 2017; Connolly ve McIsaac, 2009). Türkiye'de ise, ergenlik döneminde romantik ilişkiler üzerine pek fazla odaklanılmaması dolayısıyla romantik ilişki yaşantıları daha çok üniversite yıllarına ertelenmektedir. Bu durum da romantik ilişki kimliğinin daha geç sorgulanmaya başlamasına yol açabilmektedir. Romantik ilişki örüntülerinde aile ve kültürün de önemli bir etmen olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkiler üzerine yapılan çalışmaların ise daha çok aşk stilleri (Ercan, 2016; Türk ve Demirli Yıldız, 2017), ilişki doyumu, değerler, cinsiyet farklılıkları (Okutan ve Büyükşahin-Sunal, 2010; Saraç, Hamamcı ve Gürçay, 2015), inançlar (Gizir, 2013; Okutan ve Büyükşahin-Sunal, 2010; Saraç, Hamamcı ve Gürçay, 2015) odaklı olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda ön plana çıkan bulgular; dini değerlerin, cinsiyet farklılıklarının ve aile ilişkilerinin ilişki doyumunu etkilediği (Saraç, Hamamcı ve Gürçay, 2015) ve ilişki içerisindeyken işlevsel olmayan ilişki inançlarına daha fazla sahip olunduğudur (Gizir,2013). Dindarlık algısının yüksek olduğu bireylerin kalıpyargısal tutumlara daha eğilimli olduğu görülmüştür (Okutan ve Büyükşahin-Sunal, 2010). Tutkulu ve oyun gibi aşkın yalnızlık ve ilişki doyumunda etkili olduğudur (Türk ve Demirli Yıldız, 2017). Aşk stillerinde ilişki sayısının cinsiyete göre farklılaştığı ve aşk stillerinin ilişki sayısı ile ilişkili olduğudur (Ercan, 2016).

Beliren yetişkinliğin ortaya çıkmasında ve yaşantılanmasında, kültürün ve toplumun etkisi önemlidir. Türkiye’de bireyci ve toplulukçu yapının bir arada olduğu, geleneksel uygulamalar ve din etkisinin kendini güçlü bir şekilde gösterdiği kültürel bir yapı mevcuttur (Delevi ve Bugay, 2010). Bireyci ve toplulukçu kültür yapısının bir arada olması bireylerin seçimlerinde ve yaşantılarında da bu iki yapının kendini göstermesine yol açabileceği düşünülmektedir. Bu durum beraberinde bireylerin evliliğe ve ilişkiye verdikleri anlamı da etkilemektedir. Bu farklılık kendini sosyo-ekonomik düzey, eğitim ve dindarlık düzeyine göre farklı şekillerde göstermektedir. Bu sebeple beliren yetişkinlerde sözü geçen bu faktörleri dikkate almadan bir genelleme yapmak mümkün değildir. Çünkü bazı kültürel yapılarda cinsiyet rolleri, aile değerleri ve akrabalık; romantik ilişkilerde ve eş seçiminde daha belirleyici olabilmektedir. Toplulukçu kültürlerde ebeveynler başlıca sosyalleşme kaynağı olabilmektedirler. Romantik ilişki ile ilgili kültürel bilgi geçişi de ebeveynler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Romantik ilişkilerdeki farklı stres kaynakları kültürel yapıya bağlı olarak, kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir (Seiffge-Krenke, Overbeek ve Verlmust, 2010). Aynı zamanda kültürden kültüre gençlerin kendi kararlarını vermede otonomiye deneyimleme şekilleri de farklılaşabilmektedir. Toplulukçu kültürlerde bireyci kültürlere kıyasla romantik ilişkilerdeki seçim özgürlüğü daha kısıtlanabilmektedir (Myseless ve Keren, 2014). Bu durum

Türkiye’de kendini genellikle doğrudan ailenin dayatması olarak göstermemektedir. Ailenin sürece daha fazla müdahil olması ve toplumsal beklentilerin, rollerin, mitlerin romantik ilişkiye daha fazla yansımaları şeklinde kendini göstermektedir.

Bireyci kültürlerde aşk temelli evlilik ideal olarak algılanır. Toplulukçu kültürlerde ise bireylerin ilişkilerinde bağımlılık geliştirme eğilimleri yüksektir. Aileleri ve yakın arkadaşları ile çoklu ilişkiler hâkimdir. Toplulukçu kültürlerdeki kadınlar bireyci kültürdeki kadınlara göre fedakâr bir aşk bakışını onaylamaktadırlar. Evlilik algısı daha aile onayını içeren ve bağımlılık geliştirme eğilimine yöneliktir. Bireycilik ve toplulukçuluk insanın kavramsallaştırma biçiminde farklılıklara yol açar. Bu durum kendisini sevdikleri kişilerde ve yaşadıkları ilişkilerde de göstermektedir. Bireysel bir bakış açısıyla, her kişi ayrı bir varlıktır; toplulukçu bir bakış açısına göre ise, birey daha genişlemiş ilişkilerin bir parçasıdır (Karandashev, 2015).

İlişkilerdeki bu farklılık sadece farklı kültürel yapılarla değil aynı zamanda benzer kültürel yapının her toplumda farklı deneyimlenmesi ile de kendini gösterebilmektedir. Türkiye’ye benzer yapıya sahip ülkelerde dahi kültürlerin kendilerine has özelliklerinden kaynaklı olarak beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantılarında farklılıklar görülebilmektedir. Türkiye gibi toplulukçu yapısı ön planda olan İtalyalı beliren yetişkinlere bakıldığında ülkemizden farklı olarak bu bireylerin evleninceye kadar aileleri ile yaşama eğilimleri daha belirgindir. Bu gençlerin ailelerinden bağımsızlaşması da desteklenmemektedir. Aileden ayrılmak için evlilik tek desteklenen gerekçe olarak öne çıkmaktadır. Aileden bağımsızlaşmanın yolu evlilikten geçmektedir (Santoro, 2002; aktaran, Lanz ve Tagliabue, 2007). Lanz ve Tagliabue (2007) araştırmasının aksine Türkiye’de daha çok eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyin düşmesi ve daha gelenekselci bir eğilim hâkimdir. Bu aile yapısına sahip bireylerde, evlilik ve çocuk sahibi olma aileden kopup yetişkin olma ölçütü olmaktadır. Batı toplumlarında ise genç yetişkinlerde ön plana çıkan değerler bağımsızlık, bireysellik ve kendini ifadedir (Shulman ve Connolly, 2013).

TÜİK (2016) verilerine göre ilk evlilik yaşı daha çok 20-24 yaşları arasında olup ikinci sırada yer alan evlilik yaşı aralığı ise 25-29 yaş aralığıdır. Bu veriler de Türkiye’de evliliklerin büyük bir kısmının beliren yetişkinlik döneminde gerçekleştiğini göstermektedir. Bu durum da beliren yetişkinlerin ilişki deneyimleri ve evlilik yaşantılarının anlaşılmasının önemli bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Cinsiyet bazında incelendiğinde de kadınların evlilik yaşı beliren yetişkinlik dönemine denk gelmektedir. Erkekler ise daha çok beliren yetişkinlikten sonra evlenmeyi tercih etmektedirler. Bu durum, cinsiyet rollerinin ve toplumun iki cinsiyetten beklentilerinin farklı olmasının göstergesi olarak nitelendirilmektedir. Bu toplumsal etkinin yansımalarını, ülkenin Batı’sına doğru gidildikçe her iki cinsiyette de evlilik yaşının artmasında görmek mümkündür.

Araştırmalar da göstermektedir ki kültürün yanı sıra romantik ilişkilerin anlaşılmasında bireysel özellikler ve ilişki özellikleri de ön plana çıkmaktadır (Stanley ve Rhoades, 2009). Bu nedenle bu çalışmada beliren yetişkinlerin partner seçimi ve ilişki süreçleri üzerinde etkili faktörler araştırılacaktır. Türkiye’de beliren yetişkinlikte romantik ilişki yaşantılarına ilişkin araştırmalar çok sınırlı düzeydedir. Bu konuda derinlemesine araştırmaların olmaması büyük bir eksikliktir. Beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantılarına yönelik araştırmaların neredeyse tamamı nicel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Beliren yetişkinlikte kültür etkisine vurgu yapılmakla beraber kültürün etkisinin romantik ilişkilerdeki yansıması araştırmalarda eksik kalmaktadır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemiyle derinlemesine bir araştırma yapılarak, buradan hareketle kültürü bünyesinde barındıran bir kuram geliştirilmeye çalışılarak alandaki büyük bir boşluğun doldurulacağı düşünülmektedir. Türkiye’de geleneksel yapının getirdiği cinsiyet rolleri, aileden uzakta olursa da devam eden aile algısı, bireylerin dinamiklerinin ilişkiye yansımaları gibi faktörlerin araştırılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın hareket noktalarından biri de sözü geçen eksikliklerin netleştirilmeye çalışıldığı, kültürel etkinin göz ardı edilmediği ve ileride üzerinde daha fazla çalışılabilecek ve esas oluşturabilecek bir teori geliştirmektir.

Birey, ilişkilerinde farklılıklar göstererek değişebilir. Bu durum da romantik ilişki söz konusu olduğunda daha karmaşık bir örüntü ve dinamik ortaya çıkarabilir.

Bu farklı kültürel yapı içerisinde ilişki örüntülerini anlamak için Batılı ölçüm modellerinin ötesinde araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Nitel araştırmaların bu boşluğu doldurmada önemli bir yeri olması dolayısıyla nitel araştırmalara gerek duyulmaktadır.

İlişki örüntülerini inceleyen araştırmalar daha çok nicel olarak romantik ilişkinin varlığına ve incelenmesine odaklanmaktadır. Buradan hareketle de bazı örüntülerden söz edilmektedir. Aynı zamanda araştırmacılar bu ilişkilerin nitel özelliklerine ve farklı örüntüler arasındaki psikolojik farklılıklara odaklanmak gerektiğini önermektedir. Bu nedenle bu çalışmada romantik ilişki içerisinde olanların ilişkilerinin niteliği, psikolojik olarak benzer ve farklı yanlarının farklı ilişki örüntüleri ortaya çıkarıp çıkarmadığı sorusunun yanıtı aramaya ve bu örüntüleri anlamaya odaklanmaktadır. Türkiye’de ve kültürümüzde beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerinde partner seçim kriterleri ve ilişki süreçlerindeki yaşantılardan yola çıkılarak; Türkiye’de beliren yetişkinler için farklı ilişki örüntülerini ve bu örüntülere etki eden faktörleri açıklayacak kapsamlı bir teoriye ulaşmak amaçlanmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik ilişki yaşantılarında romantik ilişkilerini başlatma, sürdürme, sonlandırma ve partner seçimlerinde etkili olan faktörler ve süreçler aracılığıyla romantik ilişki deneyimlerine ilişkin açıklayıcı bir teori geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda;

Beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerine ilişkin açıklayıcı bir teoriye ulaşmak amaçlanmaktadır.

1.3. Önem

Yaşam dönemlerindeki gelişimler kendilerinden sonraki evreleri etkilemektedir. Beliren yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki deneyimleri de bireylerin daha sonraki evlilik yaşantılarını etkileyebilmektedir. Beliren yetişkinlikte bireyler aşkta ve romantik ilişkilerinde seçeneklerini keşfetmektedirler. Bu durum aynı zamanda gelecekte nasıl bir eş seçeceklerinin de belirleyicisi olmaktadır. Aynı

zamanda bireyler önemli bir gelişimsel görev olan ilişki başlatma ve sürdürme konusunda deneyim kazanırlar. Seçeneklerini keşfederler, kötü giden bir ilişkiyi sonlandırabilirler ve farklı ilişkilerle kişisel deneyimlemeyi öğrenirler (Arnett, 2004).

Beliren yetişkinlikte romantik ilişkileri başlatma ve sürdürme önemli bir gelişimsel görevdir. Bu dönemde birey romantik ilişkilerde seçeneklerini keşfeder ve aynı zamanda ilişki deneyimi kazanır. Romantik ilişki örüntüleri beliren yetişkinlikte sonraki ilişkiler ve yetişkinlikte evlilik için yordayıcı olabilmektedir (Fincham ve Cui, 2011; Rodrigues, Hall ve Fincham, 2006).

Gelişimsel perspektiften romantik ilişkilerin önemi değerlendirildiğinde Karney ve Bradbury'in (1995) evlilik problemleri ve boşanma için bazı risk faktörlerinin evlilik öncesi ilişkilerle yordanabileceği açıklaması bu araştırmanın önemini vurgular niteliktedir. Bu araştırmanın hareket noktası olan evlilik ve boşanma süreçlerinden önce, bireyleri bir ilişkiye ve beraberinde ilerleyen zamanlarda evliliğe sevk eden faktörlerin ve yapıların anlaşılmasında işlevsel bir role sahip bir teorinin geliştirilmesinin önemini göstermektedir.

Türkiye'de boşanma oranlarına bakıldığında 2002-2011 yılları arasında giderek artmıştır. Benzer durum İstanbul ili içindeki boşanmalar için de geçerlidir. 30-34 yaş arası yani beliren yetişkinlikten sonraki dönemde ise kadın ve erkeklerde boşanma oranları daha fazladır. Bu yaş aralığı da evlenme oranının yüksek olduğu yaş aralığı ile beraber boşanmanın yüksek olduğu ilk beş yılı genel olarak kapsamaktadır. Bu da bize beliren yetişkinlikte yapılan evliliklerin oranının yüksek olması ve akabinde gelen yaşlardaki boşanma oranının da yüksek olması beliren yetişkinlikteki evlilik ve ilişki anlayışının anlaşılmasını ve ihtiyaçların saptanmasını daha da önemli hale getirmektedir.

Romantik ilişkilerin önemini Türkiye'deki evlenme ve boşanma yaşı ile boşanma oranlarına baktığımızda da görmek mümkündür. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (2009) verilerine bakıldığında da 18-30 yaş arası evlenme oranları yüksektir ve yine boşanmalar 26-35 yaş arası yani beliren yetişkinlik sonrası artmaktadır. Bireylerin evlenme kararları verme nedenleri arasında her iki cinsiyette de en yüksek oran aşık olma değişkenine aittir. Bu da

beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik ilişki deneyimlerinin ve partner seçimlerinin araştırılmasını daha da önemli kılmaktadır. Hem toplumsal yapı içerisinde ailenin ve evliliklerin yapısının daha da sağlamlaşması hem de psikolojik danışma sürecine dahil olan bireylerin ihtiyaçlarının ve gelişimsel dönemlerinin farkında olarak daha etkili hizmet sunulması açısından alan yazına bu araştırmanın önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar (Varsayımlar)

Araştırmaya gönüllü olarak katılan katılımcılar, romantik ilişki yaşantılarına ilişkin samimi ve dürüst paylaşımlarda bulunmuşlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma; 2015-2017 yılları arasında İstanbul'da yaşayan ve/veya üniversite okuyan 19-26 yaş arası 25 katılımcının duygu, düşünce ve yaşantılarına ilişkin anlatılarıyla ve araştırmacının bu anlatılara ilişkin gözlem ve yorumlarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Beliren Yetişkinlik: Ergenlik ve yetişkinlik arasında yer alan ve yaş aralığı kültürden kültüre farklılık gösterebilen onlu yaşların sonlarından başlayıp yirmili yaşların sonlarına kadar uzanabilen yeni bir gelişim dönemidir (Arnett, 2004; 2006).

Romantik İlişki: Evlilik, flört gibi ilişki durumlarını da kapsayan (Kelley vd., 2003) fiziksel, bilişsel ve duygusal yakınlık ve bağlanmadan oluşan karşılıklılığa dayalı bir yakın ilişki (Moss ve Schwebell, 1995) önemli ve bir gelişimsel görevdir (Erikson, 1968).

Romantik İlişki Tarzları: Beliren yetişkinlerin yakın ilişkilerinde deneyimledikleri ve bu dönemdeki ilişkilerinde ön plana çıkan ilişki deneyimleme şekilleridir.

Realistler: Beliren yetişkinlikteki yakın ilişki deneyimlerinde benlik tanımının beliren olduğu, ilişkilerde denge ve doyumun hakim olduğu romantik ilişki tarzıdır.

Öz Farkındalık Geliştirenler: Beliren yetişkinlikteki yakın ilişki deneyimlerinde benlik tanımının belirginleşmeye başladığı, ilişki deneyimleriyle, yaşantılarla beraber kendilerine ve ilişkilerine ilişkin farkındalık geliştirmeye başlanan romantik ilişki tarzıdır.

Beyaz Atlı Prens/Prenses Bekleyenler: Beliren yetişkinlikteki yakın ilişki deneyimlerinde benlik tanımının zayıf kaldığı, ilişkide kişinin kendisini geri planda tuttuğu ve partnere ilişkin anlam atfının yüksek olduğu romantik ilişki tarzıdır.

Arayıştakiler/Doysumsuzlar: Beliren yetişkinlikte yakın ilişki deneyimlerinde kısa süreli ve sık partner değişimi eğiliminin yüksek olduğu romantik ilişki tarzıdır.

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Beliren Yetişkinlik

Arnett (2000; 2006) beliren yetişkinlikten söz ederken bu dönemin ergenlik ve yetişkinlik arasında hissedilen ve ebeveynlik, evlilik gibi geleneksel görevlerin ertelendiği bir gelişim dönemi olarak söz etmektedir. Geçmişe bakıldığında 1970'lerde tipik olarak 21 yaş evli olunan ya da evlenmek üzere olunan, yeni doğan çocuğun bakıldığı ya da çocuk sahibi olunmanın istendiği, eğitimin tamamlandığı ya da tamamlanmak üzere olduğu, uzun süreli bir işe yerleşilen ya da tam zamanlı annelik rolünün olduğu yaşı. Genç insanların çabucak büyüdüğü ve sürekli yaşamlarında ciddi seçimler yaptıkları bir dönemdi (Arnett, 2004).

Arnett'e (2006) göre bu dönemde aynı zamanda beliren yetişkinler kendi yollarını da çizmektedirler. Özellikle de seçimlerin geçiciliğinde bu durum kendini daha belirgin göstermektedir. Yapılan seçimlerinin çoğu gelecekleri için bir plan niteliği taşımaktan öte sadece birer deneyim ya da keşiftir. Ergenlikten farklı olarak sosyal kontrol ve bağlı kalınmak zorunda olunan katı normlar olmadan kendi yollarını bulmayı denemektedirler (Lanz ve Tagliabue, 2007).

Beliren yetişkinlik kimlik keşfi çağı anlamındadır. Yetişkin yaşamlarının temelini oluşturan kalıcı seçimlerin başlangıcıdır. Aşk ve iş olanaklarını keşfederken beliren yetişkinler kimlikleri yani kim oldukları ve ne oldukları hakkında daha fazla bilgi edinirler. Kendilerini keşfetmeleri için beliren yetişkinlik en iyi fırsatları sunmaktadır. Beliren yetişkinler ergenliğe kıyasla ebeveynlerinden daha bağımsız hale gelmektedirler. Birçoğu evden ayrılmaktadır fakat henüz birçoğunu yetişkin yaşamına bağlayan uzun süreli iş, evlilik ve ebeveynlik durumu bulunmamaktadır. Bu yıllar arasında ne ebeveynlerine borçludurlar ne de yetişkin rollerine bağlı bir ağ içerisindeyler. İş ve aşkta farklı olası seçimleri ve farklı yaşam yollarını deneme fırsatına sahiptirler (Arnett ve Tanner, 2006).

Bugünün gençleri için ise yetişkinliğe giden yol çok daha uzundur. 18-19 yaşlarında evden ayrılmaktadırlar; fakat çoğu yirmilerinin sonlarına kadar evlenmemekte, ebeveyn olmamakta ve uzun süreli bir iş bulmamaktadır. Onlu yaşların sonundan yirmili yaşların sonuna kadar aşkta ve işteki uygun fırsatlarını keşfetmektedirler ve aşamalı olarak daimi seçimler yapmak üzere hareket etmektedirler. Bu dönem belirsizlik ve anksiyete dönemi olmakla beraber yüksek umutların ve büyük hayallerin de dönemidir. Genç bireylerin oturmuş bir hayatları yoktur, belirsizlikle mücadele etmektedirler ve keşiflerinin kendilerine nerede yol göstereceği konusunda da bir fikirleri yoktur. Bu dönem uzatılmış ergenlik olarak düşünülmemelidir. Bu dönem ergenlikten farklı özellikleri taşımaktadır. Bu farklılıklar arasında beliren yetişkinlerin ebeveyn kontrolünden daha bağımsız olmaları ve daha fazla bağımsız keşifler yaptıkları bir dönemde yer almaları sayılabilir. Bu dönem aynı zamanda genç yetişkinliğin de bir parçası olarak görülmemektedir. Aksi halde bu ifade yetişkinliğe girildiği ve yetişkinliğin erken dönemlerinde olduğu gibi bir anlama yol açabilmektedir. Oysaki yirmilerindeki genç yetişkinler henüz yetişkinlik statüsüne geçiş yapmamışlardır. 2000’li yıllarla beraber Amerika’da evlilik yaşı kadınlarda 25 erkeklerde 27 olmuştur ve geçmişe kıyasla bu yaş 4 yıl artmış durumdadır, bu 4 yıllık fark sadece 30 yılda gerçekleşmiştir.

Ebeveyn olma konusunda da aynı örüntü sürmektedir. Şuan çiftler ortalama olarak evliliklerinden bir yıl sonra ebeveyn olmaktadır. 1950’den 1970’e kadar olan zaman diliminde çiftler 20’li yaşların başında ebeveyn olmaktadır. Bugün ise çoğu birey ebeveyn olmak için 20’lerin sonunu beklemektedir. 10’ların sonu ve 20’lerin başı eskisi gibi evliliği ve ebeveyn olmayı peşinden koşulması gereken bir başarı olarak görmemektedir; aksine kaçınılması gereken bir tehlike olarak görmektedirler. Bu durum ebeveyn olmak istemedikleri ya da evlenmek istemedikleri anlamını taşımamaktadır. Birçoğu bu yetişkin yükümlülüklerini üstlenmek istiyor ve birçoğu da bunu 30’larına ulaştığında yapacaktır. Bu yetişkin yükümlülüklerini yerine getirmeye “evet ama henüz değil” yaklaşımıyla yaklaşmaktadırlar.

Yetişkinlik ve yükümlülükleri aynı zamanda kapıların kapanması, bağımsızlığın sonu, spontanlığın bitmesi, açık uçlu fırsatlar anlayışının sonlanması demektir. Geçmişte ekonomik nedenlerden cinsiyet rollerine kadar birçok nedenden bireylerin özgürlükleri, seçenekleri kısıtlanırken günümüzde beliren yetişkinlerin benzeri görülmemiş özgürlükleri bulunmaktadır (Arnett, 2000; 2004).

Beliren yetişkinlerin nerdeyse yarısı eğitim hayatlarını tamamladıktan sonra tekrar ebeveynlerinin yanına dönmeyi tercih etmektedir. Ebeveynle beraber yaşamak ikili duyguları beraberinde getirmektedir. Bir yandan yeniden ailenin desteği alındığı için memnuniyet diğer taraftan yeniden bağımlı bir çocuk gibi yaşamaya dönme durumu söz konusudur (Arnett, 2004; Arnett ve Tanner, 2006).

Beliren yetişkinlikle beraber bireyin ebeveyne bakış açısı ergenliğe kıyasla daha ılımlı olabilmektedir ve ebeveynlerinden de farklılaşmaktadırlar. Bu algı değişimi aynı zaman da ebeveyn cephesinde de görülmektedir. İki taraftaki bu değişen algı ebeveyne ve beliren yetişkine yeni bir ilişki kurma fırsatı sunmaktadır. Sözü edilen bu değişim beliren yetişkinlikte aşamalı olarak gerçekleşmektedir (Arnett, 2004).

2.1.1. Beliren Yetişkinlik Dönemi Özellikleri

Beliren yetişkinlik döneminin en belirgin ve ayırtedici özellikleri arasında kimlik keşfinin olduğu, istikrarsızlıkların yer aldığı, kendi odaklı olunan bununla beraber arada bir dönemde hissedilen ve olasılıkların hakim olduğu bir dönem olması yer almaktadır.

Beliren yetişkinlikte *kimlik keşfi*, beliren yetişkinliğin en merkezi özelliği olarak düşünülebilir. Bu dönemde bireyler başta aşk ve iş alanında olmak üzere farklı yaşam alanlarındaki fırsatlarını keşfetmektedirler. Aşkta ve işte fırsatlarını keşfederlerken aynı zamanda beliren yetişkinler kimliklerini de netleştirmektedirler. Kim olduklarını ve hayattan ne istediklerini öğrenmektedirler. Beliren yetişkinler ergenliklerinde olduklarından daha fazla ebeveynlerinden bağımsız olmalarıyla beraber evden ayrılmalar da artmaktadır. Fakat henüz kalıcı yetişkin yaşamının tipik bağlayıcılığı; uzun süreli iş, evlilik ve ebeveynlik gibi şeyler bulunmamaktadır. Hem

aşkta hem de işte, kimlik oluşumu süreci ergenlikte başlamakta, beliren yetişkinlikte de yoğunlaşmaktadır. Beliren yetişkinlikte aşkın keşfi daha derin yakınlaşma eğilimi içermektedir; ergenlikte ise geçici ve eğlence yönelimlidir. Bireyin kendinde cevap bulmaya çalıştığı soru “Ben nasıl biriyim ve yaşamım boyunca bana en uygun olacak kişi nasıl biri olmalıdır?” şeklindedir. Farklı bireylerle etkileşime girerek diğer insanlarda kendileri için en önemli niteliklerin neler olduğunu öğrenirler. Sadece kendilerine çekici gelen özellikleri öğrenmekle kalmamaktadırlar; aynı zamanda hoşnut olmadıkları, can sıkıcı buldukları özellikleri de öğrenmektedirler. Bu süreçte ayrıca diğerleri tarafından nasıl değerlendirildiklerini de görürler. Başkalarının kendilerinde neyi çekici bulduklarını ya da can sıkıcı ve hoşnutsuz bulduklarını öğrenirler ve bu şekilde geribildirimler alarak ve farkındalık kazanarak kendilerini keşfederler. Yaşanan başarısızlıklar da kendilerini anlamaları noktasında bir öğrenme olmaktadır (Arnett, 2000; 2004; Fincham ve Cui, 2010).

Beliren yetişkinlikte deneyimlenen ve bu dönemin karakteristik özelliklerinden bir diğeri ise *istikrarsızlıktır*. Beliren yetişkinlerin aşkta ve işte değişkenlikleri ve keşifleri beliren yetişkinlik dönemini son derece dolu ve yoğun bir yaşam dönemi yapmakla beraber aynı zamanda da son derece de istikrarsız yapmaktadır. Kişi kendisi için önemli olan seçimler yapmaktadır fakat bir süre sonra o seçimin yerini başka bir seçim almaktadır. Seçimlerin sürekli gözden geçirilmesi durumu söz konusudur (Arnett, 2000; 2004).

İstikrarsız seçimlerle beraber bireyin kendisini ön plana koyduğu, kendi odaklı olduğu bir gelişim dönemidir. *Kendi odaklılığın* en fazla olduğu yaşam dönemi beliren yetişkinliktir. Beliren yetişkinlikte önceki gelişim dönemlerine kıyasla diğerlerine yönelik yükümlülükler ve vaatler daha zayıf bağlar içermektedir. Günlük yaşamları daha fazla kendi odaklı olmaktadır. En basitinden en zoruna kadar birçok şeyi ne zaman, nasıl yapacaklarına kendileri karar vermektedirler (Arnett, 2000; 2004).

Beliren yetişkinlerin kendi odaklı olmaları olağan ve sağlıklı bir durumun göstergesidir ve geçici bir süreçtir. Bu durum beliren yetişkinlerin günlük yaşam becerilerinin gelişmesine fayda sağlamakla beraber, kim oldukları ve yaşamdan ne istediklerine dair de daha iyi bir anlayış geliştirmelerini sağlamaktadır (Arnett, 2004).

Beliren yetişkinler kendi odaklı olmakla beraber bu durum bencil ya da benmerkezci oldukları anlamına gelmemektedir. Beliren yetişkinler her ne kadar kendi odaklı olsalar da başkalarının hissettiklerine karşı saygılıdır. Başkalarının bakış açılarını anlamakta da iyidirler. Bu nitelik özellikle ebeveynleriyle olan ilişkilerinden gelmektedir. Beliren yetişkinlikte ebeveynlerini sadece ebeveyn olarak değil insan olarak görürler. Sosyal bilişlerdeki değişim nedeniyle beliren yetişkinliğe geçtiklerinde daha az benmerkezcidirler (Arnett ve Tanner, 2006).

Beliren yetişkinlik dönemi aynı zamanda beliren yetişkinlerin kendilerini *arada hissettikleri* bir dönemdir. Beliren yetişkinlik ne ergenlik dönemi ne de yetişkinlik dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönem ergenlik ve yetişkinlik arasında yer alan ve sözü geçen diğer iki dönemden bağımsız bir gelişim dönemidir. Beliren yetişkinlik dönemi yetişkinliğe giden bir yol olarak kabul edilmektedir (Arnett, 2004).

Beliren yetişkinlik yüksek umutlar ve büyük beklentilerin yaşı olarak bir *olasılıklar* çağıdır. Beliren yetişkinlerin genellikle geleceğe bakış açıları ortalamanın üstünde iyi ödeme yapan, tatmin edici bir iş ve hayat boyu süren bir evlilik ve mutlu çocuklar üzerine kuruludur. Aslında bütün beliren yetişkinler aşta ve işte yeni uzun dönemli yükümlülüklere gireceklerdir. Bu yeni yükümlülükler beraberinde kendilerine kendi yollarında yürüme imkanı sağlamaktadır. Umutları gerçekleştirmek mümkün görünür çünkü yaptıkları seçimler daha önceki yaşamlarından daha iyi yaşayabilmek ve olabileceklerinden daha iyi olmak içindir (Arnett, 2000; 2004).

2.1.2. Beliren Yetişkinlikte Kültürel Bağlam

Beliren yetişkinlik evrensel bir gelişim dönemi değildir ama bir dönem olarak belirli koşullar altında var olmaktadır. Yakın zamanda ortaya çıkmış olan bu dönem, sadece bazı kültürlerde deneyimlenmektedir. Beliren yetişkinlik sanayileşmiş ya da sanayi sonrası Batı ülkelerinde ortaya çıkmıştır. Beliren yetişkinlik ülkelerden daha çok kültürlerin karakteristiğidir. Bir ülkenin içerisinde bile kültürler arasında beliren yetişkinlik çeşitlilik gösterebilmektedir. Beliren yetişkinliğin deneyimlenmesinde ve aralığında sosyoekonomik statü ve yaşam koşulları da etkilidir. Beliren yetişkinliğin keşfi için çalışan sınıftaki genç insanlardan daha çok ekonomik olanakların fazla olduğu orta ve üstü gelir seviyeleri uygundur. Sosyal sınıf etnik kökenden daha önemlidir. Kentsel bölgede yaşayanların kırsal bölgede yaşayanlara göre beliren yetişkinliği deneyimlemeleri daha yüksektir ve daha fazla fırsata sahiptirler. Artan eğitim ekonomik gelişmeyi yansıtmaktadır. Ekonomik gelişme bağımsız kimlik gelişimini mümkün kılmaktadır. Varlıklı toplumlar beliren yetişkinlerin moratoryum sürecini uzatmakta ve bireylerin fırsatları artmaktadır. Bunun sebebi ise gençlerin emeğine olan ihtiyacı daha az aciliyet taşımaktadır (Arnett, 2004).

Değerler ve dini inançlar konusunda da beliren yetişkinler kimlik sorunlarını ele almaktadırlar. Bu alanlarda değer ve inançlarına karar vermek aynı zamanda kim oldukları ve dünya görüşlerinin ebeveynleri tarafından düzenlenenlerle nasıl benzer ya da farklı olduğuna da karar vermek anlamına gelmektedir. Beliren yetişkinlerdeki çeşitlilik, özgürlüğün bir yansımasıdır. Sosyal kontrol eksikliği, bu yıllarda kendi yaşamlarıyla ilgili ne yapmak istediklerine dair sıkı normların olmaması bu durumda etkilidir. Heterojenliğe rağmen beliren yetişkinliği ayrı bir gelişimsel dönem olarak değerlendirmek gerekir (Arnett ve Tanner, 2006).

2.2. Romantik İlişkiler

2.2.1. Romantik İlişkiler ve Aşk Kavramı

Gelişimsel kuram çerçevesinde bakıldığında romantik gelişim ergenlikte başlayıp beliren yetişkinlikte ilişkilerin daha da güçlenmesine kadar devam etmektedir (Seiffge-Krenke, 2003). Romantik ilişkiler dostluk grubunun gayri resmi bir uzantısı olarak başlar (Reifman, 2011). Romantik ilişkinin bir uzantısı olarak aşk tanımlamalarına bakıldığında ise farklı romantik aşk tanımlamalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri biyolojik yaklaşıma dayalı aşk tanımıdır. Bu yaklaşıma göre romantik aşk, beynin ödül sisteminde dopaminerjik yollarla öncelikle ilişkilidir. Bir bireyin bir diğerini özel ve benzersiz görmesi ile başlar (Fisher, 2006). Romantik aşk birincil motivasyon sistemidir. Dürtüler gibi romantik aşkın da kontrol edilmesi zordur (Fisher, 2004; 2006). Her kişi bir diğerini etkiler ve diğer kişinin zaman içindeki davranışlarından da etkilenir (Collins ve van Dulmen, 2006).

Romantik ilişkiler arkadaşlık gibi gönüllü devam eden etkileşimlerdir ve karşılıklılık söz konusudur. Romantik ilişkide yoğunluk vardır ve sevginin ifadeleri kendini gösterir (Collins, 2003). Aşk evrensel ve biyolojik temelli bir duygudur; bir kadın ya da erkek aşık olduğunda bunun kelimeler olmaksızın içgüdüsel duygularından geldiğini bilirler (gut feeling). Kültürler arası veya diller arası bariyerler onlar için mesele değildir. Sözel ve sözel olmayan iletişim onu mümkün kılar. Cinsellik aşkla aynı değildir; cinsellik aşkın yaşandığı ve ilişkilerdeki ifade yollarından biridir. Romantik aşk genellikle duygusal ve cinsel isteğin bir karışımını içerir. Romantik aşk tutkudur, ancak tutkunun kendisi bu tür aşkın tek özelliği değildir. Duygulara vurgu fiziksel zevkten daha fazladır. Romantik aşk platonik aşktan ayırt edilir. Platonik aşk tamamen manevi ve duygusal ve genellikle fiziksel arzudan arınmıştır (Karandashev, 2015).

Tutku, romantik aşkın en belirgin özelliğidir. Ancak tutkulu tutumlar ve davranışlar bir kültürden diğerine çeşitlilik göstermektedir. Belki de kültür, tutkulu aşkı romantik aşka dönüştüren ana faktördür. Tutku evrensel ve cinsel seçimin biyolojik ilkelerine dayanmaktadır; romantizm kültüre özgüdür; tarihe ve kültürel geleneklere dayanır. Kültürel değerler ve geleneksel davranışlar, aşk ifadeleri ve deneyimlerini etkilemektedir (Karandashev, 2015).

Kültür, kadın ve erkeğin aşkı yaşantılamasını ve ifade etmesini farklı şekillerde etkilemektedir. Birçok erkek, cinsellik ve aşkı birbirinden ayırmayı öğrenmektedir. Kadınlara ise ikisini birbirine bağlaması öğretilmektedir (Hatfield ve Rapson,2006). Cinsel ilişkilerde eş seçiminde kadınlar erkeklerden daha seçicidir ve daha fazla yatırım yapmaktadır (Buunk, Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002).

2.2.2. Aşka İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Aşkın doğasını açıklayan birbirinden farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımların yanı sıra aşk türlerine ve çeşitlerine yönelik taksonomilere de yer verilmiştir (Hendrick ve Hendrick, 1992). Bunlar arasında öne çıkanlar ise Sternberg (1986) ve Lee'ye (1977) aittir.

2.2.2.1.Üçgen Aşk Kuramı

Aşk kuramlarında en çok bilinenler arasında Sternberg'in (1986) geliştirmiş olduğu üçgen aşk kuramı yer almaktadır. Aşk ilişkilerinin dayandığı temelleri üçgen aşk kuramı üç unsur ile açıklamaktadır. Bu üç unsurdan ilki yakın hissetme ve bağlılığı içeren yakınlık unsuru, ikincisi romantizm, fiziksel çekime sürükleyen dürtüleri kapsayan tutku ve son olarak da kısa vadede bir başkasını sevme kararı ile uzun vadede bağlılık geliştirilerek aşkın sürdürülmesini kapsayan bağlılık unsurudur. Bu unsurlar birbirleri ile etkileşebilmektedir. İki veya daha fazla unsuru içeren aşk tarzları tek bir unsuru içeren aşk tarzlarından daha güçlü görülmektedir. Aşkın nasıl deneyimlendiği bu üç unsura bağlı olarak değişmektedir. Bu üç unsurun genel özellikleri değerlendirildiğinde tutkulu aşka tutarlılık ve dengenin düşük olduğu görülmektedir. Kısa süreli ilişkiler tutku unsuru baskın olanlarda daha fazla iken bağlılık unsuru baskın olanlarda daha düşüktür. Bağlılık ve yakınlık ön planda

olduğunda uzun süreli ilişkiler daha fazla önem kazanmaktadır. Yakınlık beraberinde güven duygusunun gelişimini ve sevilen kişi ile birbirlerine karşılıklı anlayışı da içermektedir. Taraflar birbirlerine duygusal destek sunmaktadırlar ve yakın bir iletişim söz konusudur (Sternberg ve Grajek, 1984).

2.2.2.2.Aşkın Renkleri Kuramı

Lee'nin önerdiği aşk tarzlarında ise her bir aşk türü birincil veya ikincil renklerle ilişkilendirilmektedir. Lee'ye göre üç birincil renk ya da tarzda aşk bulunmaktadır. Bunlardan ilki tutkulu aşk gibi yoğun duygusal deneyimlerin olduğu erostur. Bu aşk tarzında ani ve güçlü çekim durumu söz konusudur (Lee, 1988). Aşkın renklerinden ikincisi ise ludustur. Bu aşk tarzı aynı zamanda oyun gibi aştır. Bağlanılmaktan hoşlanılmamaktadır ve başka partnerlere yönelinme eğilimi yüksektir. Partnere ilişkin geleceğe dair herhangi bir plan veya beklenti bulunmamaktadır. Farklı fiziki özelliğe sahip ve cinsel aktiviteleri tercih etmektedirler. Yoğun duygusal bağlardan öte keyif almak daha önemlidir. Üçüncü birincil aşk rengi ise storgedir. Bu aşk tarzı daha çok arkadaş gibi olunan, güven ve birlikteliğe dayanmaktadır (Regan, 2008).

Birincil aşk renklerinin farklı birleşimleri ikincil aşk renklerini oluşturmaktadır. Bu ikincil aşk renkleri birincil aşk renklerinin özelliklerini taşımakla beraber kendilerine özgü özellikler de taşımaktadırlar (Hendrick ve Hendrick, 1986; Lee, 1973). Storge ve Ludus'un birleşiminden oluşan pragma uygun bir eş için yapılan alışveriş gibidir ve uyumlu bir eş aranmaktadır. Eros ve ludusun birleşiminden oluşan mania ise ikincil aşk renklerinden bir diğeridir. Bu aşk renginde partnere yönelik sahiplenicilik ve kıskançlık yüksektir. Genellikle özgüven eksikliği bulunmaktadır. Son olarak ise eros ve storgenin birleşiminden oluşan agape bulunmaktadır. Bu aşk renginde ise bireyin kendini geri planda tutup fazla verici bir tutum sergilemesi söz konusudur (Hendrick ve Hendrick, 1986; Regan, 2008).

2.2.2.3. Bağlanma Kuramı

Bağlanma teorisinin biyolojik ve evrimsel temelden hareketle yetişkin yaşamına uyarlanması beraberinde yetişkinlikte romantik bağlanma ön plana çıkmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987). Erken yaşantılar ve bireysel özellikler bireylerin yakın ilişkilerde eğilimli olacakları bağlanma tarzını etkilemektedir. İlişki deneyimlerimiz ve bu süreçteki öğrenmelerimiz de bağlanma eğilimlerimizi etkileyebilmekte ve değiştirebilmektedir (Hendrick, 2016). Söz konusu bağlanma tarzları arasında başkaları ile yakın ilişkiler kurulabilen ve bu ilişkilerin önemsendiği güvenli bağlanma yer almaktadır. İkinci olarak ise bireyin kendine karşı olumlu bir tutum geliştirirken karşısındakine ilişkin olumsuz bir tutum geliştirip yakın ilişkiler kurmaktan rahatsız olunan kaçınmacı bağlanma yer almaktadır. Üçüncü olarak ise saplantılı bağlanma yer almaktadır. Bu bağlanma tarzına sahip bireyler kendilerini olumsuz değerlendirme eğilimindeyken başkalarına yönelik fazla olumlu bir bakışa sahiptirler. Bu bağlanma tarzına sahip bireylerin onay ihtiyaçları ve bağımlılık geliştirme eğilimleri yüksektir. Son bağlanma tarzı ise kaygılı bağlanmadır. Bu bağlanma tarzında ise birey hem kendi ile hem de partner adayı ile ilgili olumsuz değerlendirmeye sahiptir. İlişkinin dürmesi ve sevilme noktasında sorun yaşamaktadır (Bartholomew ve Shaver, 1998; Klohnen ve John, 1998).

2.2.3. Partner Seçimi

Erkekler ve kadınlar yaş veya ırk fark etmeksizin çoğunlukla partnerlerinde zeka, duygusal istikrar, sıcaklık, kendini ifade edebilme kabiliyeti, dürüstlük, güvenilirlik, eğlenceli olma, genel kişilik özellikleri ve fiziksel çekicilik (Buss, 1994; Regan, 2011) aramaktadır. Bu perspektife göre, günümüz insanları, partnerlerde potansiyelleri bakımından belli özellikleri tercih etmektedirler. En çok tercih edilen özelliklerden biri olan fiziksel yakınlık etkileşim için fırsat tanımaktadır. Bir ilişkinin kurulması için de zorunludur (Regan, 2011). Fakat erkekler, evrimci bir perspektifle tutarlı olarak partnerlerinin fiziksel görünüşlerine ve gençliklerine kadınlardan daha fazla değer vermektedirler. Kadınlar ise yüksek statü, gelir ve eğitime sahip olunmasını, kendine güveni, kendilerini ve çocuklarını koruyacak kaynaklara sahip olunmasını erkeklerden daha fazla gerekli görmektedirler (Buss, 1994; Buunk,

Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002). Erkekler ve kadınlar kendi sahip olduklarından daha fazla değere eşlerinin sahip olmasını istemekte ve beklemektedirler (Buunk, Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002).

Eş seçimindeki teorik yönelimlere bakıldığında ön plana çıkan iki teorik yönelim bulunmaktadır. Bunlar; cinsel seçim ve farklılaşan ebeveyn yatırımı teorileridir. Erkekler eşlerinin fiziksel çekiciliklerine daha çok önem verirken, zekâlarına daha az önem vermektedirler. Bu durum bazı kadın ve erkeklerde farklılıklar gösterebilmektedir (Buunk, Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002).

Ebeveynsel yatırım ve cinsel seçim Trivers'in (1972) üreme kuramından hareket almaktadır. Üreme avantajı için iki yol bulunmaktadır: sınıf içi rekabette başarı ve hem kadın hem de erkekte çekim etkisi başarısıdır. Cinsel seçilimin arkasındaki merkezi itici gücün ebeveynsel yatırımın derecesi olduğu belirtilmektedir. Ebeveyn yatırımı, ebeveynin bir çocuktaki herhangi bir yatırımı olarak tanımlanır. Bu durum, çocuğun hayatta kalma şansını ebeveynin diğer çocuklara yatırım yapma kabiliyeti pahasına arttırmaktadır (aktaran, Simpson ve Gangestad, 2001).

Partner olmaya götüren temel şey cinsel çekimdir. Cinsel çekimin ötesinde benzerlik aşkın oluşmasında sıklıkla esastır. Sosyolojik çalışmalar da beliren yetişkinlerin de diğer yaştaki bireyler gibi kendileri ile benzer karaktere sahip, kişilik, zeka, sosyal sınıf, etnik köken, dini inanç, fiziksel çekicilik gibi özellikleri tercih etmektedir. Partner kendisine benzedikçe kişinin partner adayını onaylama olasılığı farklılığa sahip olan bir adaya göre daha da artmaktadır. Beliren yetişkinlerin büyük çoğunluğu için de aynı etnik grupta olmak çıkmaları için önemli değildir. Aynı etnik grubun tercih edilmesinde ise benzer kültür, amaç ve ideallerin olması da etkilidir. Ailelerinin de benzer etnik gruptan olanları onaylayacağı ve rahat edecekleri aynı etnik gruptakilere kendilerini açıklamak durumunda kalmayacakları düşüncesindedirler (Arnett, 2004).

Romantik ilişkilere yönelik tutum ve davranışlar aynı zamanda evlilikteki tutum ve davranışları da yordayabilmektedir (Axinn ve Thornton, 1993; Shulman ve Connolly, 2013). Medya, aile ve arkadaşlar; aşk, romantizm, dostluk ve diğer ilişkiler konusunda belirleyici kaynaklardır (Regan, 2011).

Çevresel faktörlerin, tutum ve değerlerin yanı sıra önceki gelişim dönemindeki romantik ilişki deneyimleri de beliren yetişkinlikteki partner seçimlerini, ilişki niteliğini ve gelişimini etkilemektedir (Madsen ve Collins, 2011; Meier ve Allen, 2009). Bireylerin romantik seçimlerinde aynı zamanda güvenlik, duygusal destek, sevgi, saygı ve koşulsuz kabul gibi mistik birlik içindeki bireysel ihtiyaçları da yer almaktadır. Bununla beraber bir diğer yandan da benlik anlayışı çerçevesindeki kişisel özgürlük, kendine güven, nefes alacak boşluk oluşturma ve bireyin kendisi olma gibi bireysel ihtiyaçlarını da içeren iki çatışmadan oluşmaktadır. Bireyler genelde ilişkilerinde birini diğerine tercih etmektedirler. Genel olarak erkekler özerkliğe eğilimliyken kadınlar daha kaynaşmaya eğilimlidirler. Kendini gerçekleştirme fikri etrafında bireyler romantik ve bireysel ihtiyaçları arasında çatışma yaşamaktadır. Bu gerilim bireylerin ilişkilerinin güçlenmesinde dezavantaj yaratabilmektedir. İlişkide bu iki ihtiyaca dönük hareket edilmesinin ilişkiyi geliştirebileceği düşünülmektedir. Beliren yetişkinlerin yaşamında romantik partnerle yakın bağ kilit bir rol oynamaktadır (Gala ve Kapadia, 2013).

2.2.4. Romantik İlişkileri Başlatma

King ve Christensen (1983), üniversite öğrencisi çiftlerle yaptıkları çalışmada romantik ilişkilerin gelişiminde bazı aşamalar olduğunu görmüştür. İlk olarak partnerler arasında karşılıklı çekim ifade edilmektedir ve etkileşim artmaya başlamaktadır. İkinci olarak sosyal çevreleri onları çift olarak görmeye başlamaktadır. Üçüncü olarak aşklarını ifade etmektedirler, bu süreçte bir başka kişiye yönelmekten kaçınmaktadırlar ve ilişkideki duygusal yatırımları artmaktadır. Dördüncü olarak, katılımcılar ilişkilerini geleceğe yansıtmaya başlarlar ve azami düzeyde karşılıklı bağlılık oluşturmaya başlarlar. Beşinci olarak ise, bireyler zamanı, parayı ve faaliyetleri müşterek menfaatler için koordine etmektedirler.

Etkileşim bir ilişki için gerekli olanlar arasında yer almasına rağmen bu bir ilişkinin gerçekten gelişeceği anlamına gelmemektedir. İki kişi birbirinden haberdar olduğunda ve ilk karşılaşmalarında ya da bir dizi karşılaşma sürecinde birbirine karşı çekim duymaktadır. Taraflardan birinin adım atmasıyla süreç başlamaktadır ve gerçek bir ilişkiye dönüşme yolunda ilerlemektedir. Bir başka kişi ile iletişim kurmak isteyen kişinin potansiyel partnerine olan ilgisini etkili bir şekilde iletmesi gerekmektedir. Çeşitli sözel olmayan davranışlar da ilişki bağlamı karşısında çekim iletişimi olarak kendini göstermektedir (Regan, 2011).

İlişki başlatma sürecinde yer alan flörtleşme romantik ilişkinin bir belirtisi olarak düşünülmektedir. Flörtleşme ortak beklentiler çerçevesinde çeşitli davranışların türüne ve zamanlamasına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Üniversite öğrencileri ile flört davranışlarına ilişkin yapılan bir araştırmada sıklıkla belirtilen flört davranışları arasında gülümseme, göz temasını uzatma ve dikkatle bakma şeklinde üç davranış şeklinde kendini göstermektedir (Egland, Spitzberg ve Zormeier, 1996). Erkeklerin (21-35 yaş) romantik iletişimi başarılı bir şekilde başlatmaları halinde kadınların da çok sayıda sözsüz flört davranışı sergilediğini göstermektedir (Regan, 2011).

Romantik ilişkinin başlama aşamasındaki sözsüz davranışlar dışında bireylerin ilişki başatma girişiminde buldukları bir diğer mecra ise sanal ortam veya sosyal medyadır (Anderson, 2005; Donn ve Sherman, 2002; Madden ve Lenhart, 2006; Regan, 2011). Bireyler etkileşimlerinde istedikleri gibi düzenlemelere gidebilmektedir. Kişisel bilgilerini de sınırlı düzeyde sunmaktadırlar (Anderson, 2005; Madden ve Lenhart, 2006). Biriyle tanışmada internetin kullanımına ilişkin olumsuz yaklaşımlar olmakla beraber bu yöntemi tercih edenler de bulunmaktadır. Tercih edilmeme nedenleri arasında iletişim forumları kullanıldığında ortaya çıkabilecek olası potansiyel tehlikelerden ya da risklerden kaynaklı sebepler yer almaktadır. Hem erkekler hem de kadınlar bir çevrimiçi romantik ilişki düşünürken aynı zamanda kandırılmaktan ve kişisel güvenliklerinden endişe duymaktadırlar. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada bu grubun eş bulmada yüz yüze ipuçları olmadan da internet üzerinden bir ilişkiyi başlatmayı tercih ettikleri görülmüştür (Donn ve Sherman, 2002). Bu potansiyel tehlikelere rağmen, çevrimiçi forumlar yüz

yüze iletişimdeki sosyal riskleri minimize ederek potansiyel randevu ya da eş seçimi için eşsiz yollar sunmaktadır. Gönüllü ve sosyal olarak yapılandırılmamış yapılarından dolayı, çoğu arkadaş ilişkisinde resmi "başlangıç noktası" bulunmamaktadır. Kişilerarası ipuçlarını kadınlar ve erkekler farklı yollarla algılamaktadır. Buluşma istek ve amacında açık ve doğrudan iletişim, romantik ilişkinin ilk aşamalarında partnerler arasında esas olmaktadır (Regan, 2011).

Sosyal medya ortamının güvenilirliğinin düşüklüğü ile beraber kendini istediği gibi ifade etme kolaylığı bulunmaktadır. Sosyal normlar ve roller bu ortamlarda biraz daha geri planda kalabilmektedir. Yüz yüze iletişimin söz konusu olduğu ortamlarda ise sosyal normlar ve toplumsal cinsiyet rolleri kendini daha fazla göstermektedir. Bu durum kendini, bir erkeğin bir romantik etkileşimi başlatmasını ve kadının kendini daha geri plana çekmesi inancı şeklinde gösterebilmektedir. Bir kadın ve erkek karşılaştığında zihinlerinde oluşan senaryolar da o anki ve gelecekteki etkileşimlerini etkilemektedir (Ortiz-Torres, Williams ve Ehrhardt, 2003).

Clark, Shaver ve Abrahams, (1999) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlara göre doğrudan başlatma stratejilerine başvurduklarını belirtmişlerdir. Erkeklerin kadınlardan daha fazla ilişkinin başlangıç aşamasında cinsel yakınlık aradıkları görülmüştür. Ayrıca bireyleri başlangıç aşamasında ilişkiye iten çeşitli davranışlar bulunmaktadır. Hess, Fannin ve Pollom (2007) genç yetişkinlerle yaptıkları çalışmada romantik partnerleri ile ilişkilerindeki yakınlığı arttırmak için üç strateji kullandıkları belirlenmiştir. Bu stratejiler açıklık, dikkat ve yoğunlaşmadır. Açıklık kişisel bilgilerin paylaşılmasını, birlikte zaman geçirme isteğini, dürüst açık ve rahat bir iletişimi içermektedir. Dikkat ise bir diğerrinin verdiği mesajları göz ardı etmemeyi içermektedir. Yoğunlaşma ile sözel olmayan yaklaşma, bire bir geçirilen zaman ve etkileşimin artması kastedilmektedir.

Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde bireylerin ilişkinin başlatılmasında başvurdukları birtakım stratejiler veya yaklaşım tarzlarının mevcut olduğu görülmektedir. Bu davranış tarzları veya stratejiler sözsel olabildiği gibi szsl olmayan davranışları da içerebilmektedir. İkisinin harmanlanması bu süreçte belirleyici etkiye sahip olmaktadır.

2.2.5. Romantik İlişkileri Sürdürme

Bireylerin yaşamlarında bazı romantik ilişkilerin ömrü kısa olurken bazıları ise daha uzun ömürlü olabilmektedir. Bu durumun nedeni sorgulandığında ve araştırıldığında yaşanan ilişkilerin bir kısmında doyum ve bağlılığın bir kısmında ise kıskançlık ve anlaşmazlıkların hâkim olduğu görülmüştür.

Burada, ilişkinin sürmesiyle kastedilen bir ilişkinin varlığı ve devam etmesidir. Dindia ve Canary (1993) romantik ilişkinin sürdürülmesini bir ilişkinin tatmin edici koşullarda devam etme süreci olarak tanımlamaktadır. Romantik ilişki tanımlamaları incelendiğinde nitelik ve süre olmakzere iki faktörün ön plana çıktığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar için ise bu süreç ilişkinin gelişmesi ile sonlanması arasında yer alan geçici bir süreç olarak yer almaktadır (Canary ve Stafford, 1994). Dainton (2003), ilişkinin sürdürülmesinde etkili olan eylemleri dört bağlamda ele almaktadır. Bunlar arasında benlik, ilişki sistemi, toplumsal ağlar ve kültür yer almaktadır. Bu bağlamlar doğrultusunda düşünsel bağlam da ön plana çıkmaktadır. Bu durumda kültürün etkileri olmakla beraber kişinin zihninin sürekli o kişi ile meşgul olması durumu da söz konusudur. İlişkisel sistem içerisinde ise ilişkiden memnuniyetle beraber gelen olumluluk durumu bulunmaktadır. Görüşlerin daha rahat ifade edilmesi, kendini açma durumunun söz konusu olması yer almaktadır. Ayrıca taraflar ilişkiyle beraber kendilerini bir güvence altında hissetmektedirler. Sosyal ağlarla beraberde arkadaş ve aile çevresince ilişkinin desteklenmesi durumu yer almaktadır. İlişki sürecinde ayrıca sorumlulukların paylaşılması durumu da söz konusudur (Canary ve Dainton, 2006). Dindia'ya (2000) göre bazı ilişkiler strateji olarak başlamakta fakat zamanla rutine dönmektedir. Dainton ve Aylor'a (2002) göre ilişkinin sürdürülmesi aşaması rutini bozan bir Şey oluncaya kadar rutin olarak devam etmektedir. Bu durumda tatmin ve bağlılık söz konusuyken rutin

sürdürülmenin tercih edildiği, belirsizliğin hâkim olduğu durumlarda ise stratejilere başvurulduğu belirtilmektedir (Canary ve Dainton, 2006). Attridge'ye (1994) göre ise, sosyal ağlar bireylerin ilişkilerindeki istikrarlılıkta önemli bir rol oynamaktadır. Kültür de bu durumda devreye girmektedir. Özellikle Doğu kültürlerinde kültürel kurallar doğrultusunda ilişki sürmekte ve ilişkinin kaderi belirlenmektedir. Kültür denilince aynı zamanda etnik köken, yaşam tarzı, aile yapısı gibi faktörler de devreye girmektedir.

Birçok kişi için ise ilişkinin sürdürülmesinden kastedilen süresinden öte yakınlık, güven, bağ gibi unsurlardır. Romantik ilişki tanımlamaları arasında ayrıca ilişki bakım ve onarımını içeren tanımlamalar da mevcuttur. Burada onarım ile kastedilen ilişkide ters giden şeylerin düzeltilmesidir. Bir ilişkinin sürdürülmesi durumu söz konusu olunca beraberinde bilinçli veya bilinçsiz kullanılan ilişki sürdürme stratejileri de ön plana çıkmaktadır. Bu stratejiler arasında kaçınma, denge sağlama veya yönlendiricilik yer almaktadır (Dindia, 2003). İlişkilerin sürdürülmesindeki örüntüleri inceleyen Dainton ve Aylor (2002), pozitiflik ve görev paylaşımının stratejik ilişki sürdürmeden daha çok rutin ilişkilerde görüldüğünü belirtmektedirler. Rutin ve stratejik sürdürme arasında bir ilişki bulunmamakla beraber hem stratejik hem de rutin sürdürme davranışlarının doyum ve bağlılığın yordanmasında önemli olduğu görülmüştür. Fakat rutin sürdürmenin doyum ve bağlılığın yordanmasında daha fazla yordayıcı olduğu görülmüştür. İlişkinin uzunluğu arttıkça stratejik kendini açma davranışının azaldığı görülmüştür. Canary, Stafford, Hause ve Wallace (1993) tarafından yapılan araştırma sonucunda on ilişki sürdürme stratejisi belirlenmiştir. Bunlar pozitiflik, açıklık, güvence, paylaşım görevleri, sosyal ağlar, ortak faaliyetler, mektup veya çağrılar, kaçınma, antisosyallik ve mizahtır.

Dainton ve Stafford (1993) kadın ve erkeklerin sürdürme davranışlarının farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Görev paylaşımı, rutin ilişki sürdürme davranışı olarak çalışmalarda ön plana çıkmaktadır. Ayrıca ilişki tiplerine göre ilişki sürdürme davranışlarında küçük farklılıklar olduğu görülmüştür.

2.2.6. Romantik İlişkilerin Sonlandırılması

Erkekler partnerlerinin fiziksel çekiciliğinin azalması konusunda daha hassastırlar. Bu etken ilişki sonlandırılması nedeni olarak hem kadın hem de erkeklerde pek de farklılık göstermemektedir. Kadınlarda ise daha çok ilişkinin ömrünün kısa görülmesiyle beraber ilişkiye yapılan yatırımın azaltılması durumu söz konusudur (Conlan, 2007). İlişki sonlandırma stratejileri arasında sözlü dolaylılık, doğrudanlık, kimin çözülmeyi başlattığından etkilenmeyen çözüme seçenekleri, karşılıklı sonlandırma ve pişmanlıkları sona erdirmek için kullanılan sözlü dürüstlük yer almaktadır (Wilmot, Carbaugh ve Baxter, 1985). Bir başkasıyla olan yakınlığın koparılması romantik ilişkilerin sonlandırılmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bir ilişkiyi sona erdirmeye kararı bir dizi nedenden kaynaklanabilmektedir ve gerekçe çoklu tutarsızlıklara atfedilmektedir.

Bireyler romantik ilişkilerini sonlandırırken farklı stratejiler seçmektedirler. Ayrılma tek bir olay olmaktan öte birbirini takip eden bir süreçtir. Bu süreçte bir takım duygu, biliş ve davranış değişiklikleri deneyimlenmektedir. Evre modelleri bireyin ilişkideki problemlerin farkına varmasını içeren bir aşamayla başlar. Daha sonra tarafların birbiriyle veya sosyal ağlarıyla hayal kırıklıklarına ilişkin iletişim kurduğu bir aşamaya dönüşebilir. Ayrılma stratejileri tipik olarak ayrılığın başlatıcısı tarafından deneyimlenmektedir. Ayrılık durumunda erkek ve kadın farklı şekillerde etkilenmektedir. Partnerlerden birinin merhamet düzeyi ayrılıktaki merhamet stratejisinin seçilmesini belirlemektedir (Sprecher, Zimmerman ve Abrahams, 2010). Yakın ilişkilerin bozulması en çok acı veren deneyimlerden biridir (Orbuch, 1992). Kadınlar erkelerden daha fazla ayrılığın başlatıcısı olmaktadır (Sprecher, 1994). Erkeklerin ve kadınların ilişkinin kaybı sonrası yani ayrılık sonrası tepkilerinde anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamaktadır. Kadınların ilişkinin yası içerisinde olduğu arkadaşları tarafından erkeklere kıyasla daha fazla fark edilmektedir. Kayba eşlik eden yasta ilişkideki yakınlık düzeyi ve evlilik üzerine yapılan konuşmalar da etkili olmaktadır (Kaczmarek, Backlund ve Biemer, 1990; Rostyslaw, Robak ve Weitzman, 1998). Duck (1992) romantik ilişkideki kaybı ilişkinin sonlanması ya da ayrılığa giden yoldaki süreç olarak tanımlamıştır.

2.2.7. Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişkiler

Bireyler bir ilişkiyi neyin iyi yaptığı konusunda farklı inançlara sahiptirler (Fletcher ve Kininmonth, 1992; Fletcher ve Thomas, 1996; Knee, 1998). İnançlardaki farklılık kendini değişen gelişim dönemlerinde de göstermektedir. Romantik ilişkiler ergenlik yıllarında ortaya çıkmakta ve ilerleyen yıllarda daha da önem kazanmaktadır (Carver, Joyner ve Udry, 2003). Ergenlik ve beliren yetişkinlikteki bu romantik ilişkiler romantik deneyimlerin farklı yüzlerini keşfetmekle beraber hayatlarına da oldukça fazla çeşitlilik sunmaktadır (Brown, 1999; Arnett, 2000). Beliren yetişkinlikle beraber zenginleşen keşifler ve ilişkinin süresiyle beraber oluşan örüntüleri içeren zengin bir portre mevcuttur (Boisvert ve Poulin, 2016; Shulman ve Connolly, 2013).

Arnett (2004) beliren yetişkinlerin farklı romantik ilişki deneyimleri olduğunu belirtmektedir. Bu ilişkiler kendi odaklı ve tutarsız olabilmektedir. Buradan hareketle romantik ilişkilerinin keşfe yönelik olduğu ve evliliğe yönlendirmede beliren yetişkinlik dönemi için etkisinin küçük olduğu söylenebilir.

Ne tarz biriyle evleneceklerini çeşitli insanlarla yakınlaşmaları ve ilişkide neyi istemeyip neyi çok istediklerini öğrenmeleriyle beraber netleştirmektedirler. Beliren yetişkinler farklı aşk deneyimlerini keşfetmeleri gerektiğine inanırlar, bu keşifler hem normal hem de gereklidir. Bu durum bireyleri, sözleşip evlenecekleri partneri belirlemelerine hazırlamaktadır. Bunun için çoğunun teşvik edilmeye ihtiyacı yoktur. Çünkü beliren yetişkinliğin sağladığı fırsatları kullanmaya isteklidirler (Arnett, 2004).

Beliren yetişkinlikteki romantik ilişkilerde belirsizlik ve dalgalanmalar olduğu (sık ayrılmalar) deneysel ve kavramsal çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Bu gelişim döneminde bireylerin görüşleri ve romantik ilişki deneyimleri büyük ölçüde değişmektedir (Roberson, Norona, Fish, Olmstead ve Fincham, 2017). Romantik ilişkiler, karşılıklı devam ettiği kabul edilen gönüllü etkileşimlerdir. Bu etkileşimde yaygın olarak gösterilen sevgi ifadeleri, mevcut veya beklenen cinsel davranışları kapsamaktadır (Collins, Welsh ve Furman, 2009). Beliren yetişkinlik romantik ilişkilerde bağlılığın ilerlemesi ve deneyim keşfi için anahtar bir gelişimsel dönemi

temsil eder. Beliren yetişkinler farklı yaşam alanlarında kimlik seçimleri yapmalıdır. Bu alanların birçoğu günlük işleyiş üzerinde derin etkilere sahiptir. Romantik ilişkiler ve profesyonel kariyerlerine yönelik seçimlerle beraber; bu iki seçimin nasıl bütünleştirileceği ve dengeleneceği de oldukça büyük öneme sahiptir (Luyckx, Seiffge-Krenke, Schwartz, Crocetti ve Klimstra, 2014).

Bu yaş dönemi sadece bir ömür boyu gelişme aşaması değil aynı zamanda kritik bir dönüm noktasıdır. Bireyler hayatlarındaki anlamlı/önemli olaylar için daha fazla kontrol almaktadırlar. Buna karşılık yapılan seçimler ve kararlar bu dönemde yaşam belirleyicisi olaylar olarak kabul edilmektedir. Yetişkinlik, beliren yetişkinlik yılları boyunca şekil almaya başlamaktadır.

Beliren yetişkinlik dönemi romantik ilişkileri, ergenlik dönemi ilişkilerinden etkilenmekte ve beraberinde de yetişkinlik dönemi ilişkilerini şekillendirmektedir. Bu şekillenişte beliren yetişkinlik döneminin getirdiği özellikler dışında bireyin ilk gelişim dönemlerinde yani çocukluğunda geliştirdiği ilişkiler de devreye girmektedir. Çocukluktaki ilişkilerin ilk temeli ise ailede ebeveynlerle atılmaktadır. Ebeveynle kurulan ilişkinin niteliği ve şekli bireyin ayrılma-bireyselleşme düzeyini belirlemektedir. Bu durum da kişilerin partner seçimlerini ve ilişki deneyimleme tarzlarını etkilemektedir. Sağlıklı ayrılma-bireyselleşme beliren yetişkinlikte uyum ve yetişkin yeterliliğini kazanmayı belirlemektedir. Sağlıklı ayrılma-bireyselleşme ile beraber güvenli bağlanmaya sahip olan bireyler, beliren yetişkinlik esnasında sağlıklı ve iyi işleyen ilişkiler kurabilmektedir. Ayrılma-bireyselleşme sadece yakın ilişkileri kapsamakta aynı zamanda beliren yetişkinler için evlilik uyumunu da kapsamaktadır. Ayrılma bireyselleşme süreci ergenlikte başlamakta ve çoğunlukla bir görev olarak beliren yetişkinlikte çözülmektedir (Tanner, 2006).

Beliren yetişkinlikte romantik ilişkiler genel olarak özetlendiğinde, önceki gelişim dönemlerinde ilişkilerin nasıl yaşantılandığının belirleyici olduğu görülmektedir. Aile ilişkilerinden ve bağlarından bağımsız bir romantik ilişki sürecinden bahsetmek mümkün olmamaktadır. Bu dönemdeki seçimler ve tecrübeler daha sonraki gelişim dönemlerindeki tercihlerin de şekillendiricisi niteliğindedir.

2.3. TÜRKİYE’DE BELİREN YETİŞKİNLİK VE BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİLER

Türkiye’de beliren yetişkinlik üzerine yapılan ilk çalışma Atak (2005) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmaya göre Atak (2005), beliren yetişkinlik dönemini ülkemizde 19-26 yaş olarak tanımlamıştır. Beliren yetişkinliğin evlilik, ebeveyn olma, eğitim sürecini tamamlama, bir işte çalışma gibi değişkenlerle anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Bu yaş aralığındaki bireylerin büyük çoğunluğu kendilerini ergenlikle yetişkinlik arasında bir yerlerde görmektedirler. Yetişkin olarak tanımlamada bireyin kendi tanımlaması, cinsiyeti, eğitim ve medeni durumu, ebeveyn olma ve çalışma durumuyla anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Kadınlar kendilerini daha çok geçiş sürecinde hissetmektedirler. Her iki cinsiyette de yetişkinlik ölçütleri benzerdir. Beliren yetişkinliğin deneyimlenmesinde cinsiyet önemli bir faktördür. Cinsiyete göre yaşantılama farklılık göstermektedir. Yetişkinlik ölçütü olarak psikolojik belirleyiciler (bağımsız karar verebilme gibi), ekonomik belirleyiciler, demografik belirleyiciler (evlilik, eğitim gibi), biyolojik ölçütler (belirli bir yaşa gelme) gibi belirleyicilerden psikolojik belirleyiciler daha çok ön plana çıkmıştır. Bireyin çalışmasıyla kendisini yetişkin gibi hissetmesi arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Eğitim yaşantısı devam edenlerin çoğu kendini geçiş döneminde görmektedir.

Atak (2011) tarafından Türkiye’de beliren yetişkinliğin alt evrelerinin olup olmadığı üzerine bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda beliren yetişkinliğin Türkiye’de üç alt evreden oluştuğu görülmüştür. Bu evrelerden ilki ortalama 19 yaş kapsamakta olup yalancı beliren yetişkinlik olarak tanımlanmaktadır. İkinci evre ise ortalama 20-24 yaş kapsamakta olup orta beliren yetişkinlik olarak tanımlanmaktadır. Son alt evre ise ortalama 25-26 yaş kapsamakta olup yetişkinimsi evre olarak tanımlanmaktadır. 25-26 yaş genel olarak eğitimlerini tamamlamış, uzun süreli bir işe girmiş ve evlilik planlarını gerçekleştirmiş ya da gerçekleştirmek üzere olmaları nedeniyle yetişkin gibi hissetmelerine neden olabilir.

Türkiye’de beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerine ilişkin yapılan sınırlı araştırmalardan biri de Çürükvelioğlu (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaya göre yaş, cinsiyet ve ilişki sürelerinin beliren yetişkinlerin ilişki doyumlarında yordayıcı olmadı görülmüştür. Buna karşın yaşam amaçlarının ve benlik belirginliğinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmüştür. Beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerine ilişkin yapılan bir diğer araştırma ise Ayyıldız’a (2017) aittir. Bu araştırmaya göre beliren yetişkinlerin ilişki tanımları yetişkinlerin ilişki tanımlarından farklılık göstermektedir ve daha çok aşk ve flört odaklı tanımlar yer almaktadır. Ayyıldız’a (2017) göre partner seçiminde beliren yetişkinlerde aşk ve cinsellik belirleyiciyken; kişilik özellikleri, güven ve benzer ilgi alanları yetişkinlerde belirleyici partner seçim özellikleridir. Beliren yetişkinlikte benlik, partner, ilişki ve toplam ilişki belirsizliğin yetişkinlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Beliren yetişkinlikte ilişkiye dair inançlar ve ilişkiden alınan doyum yetişkin dönemi yaşantılara göre daha düşüktür. Beliren yetişkinlerin yetişkinlere kıyasla daha çok aileleri ve arkadaşları ile yaşadıklarını bulmuştur. Durmaz’a (2016) göre ise, beliren yetişkinlikteki aşk stillerine bakıldığında ilk sıralarda tutkulu aşk ve özgeci aşk gelirken, son sıralarda arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk yer almaktadır. Araştırmacı bu sıralamanın cinsiyete ve eğitim görülen üniversiteye göre farklılık gösterdiğini de belirtmektedir (sosyal çevre/ortam etkisi olabilir, cinsiyet farklılığında ise toplumsal etki ve yetişme tarzı farkından kaynaklı olabilir.) Kişilik özellikleri, ebeveyne bağlanma ve demografik değişkenler aşk stillerinde belirleyici olmaktadır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın temel amaçlarını gerçekleştirmek için nitel araştırma geleneği içerisinde yer alan temellendirilmiş kuram/gömülü teori (grounded theory) yöntemi kullanılmıştır.

3.1.1. Nitel Araştırma ve Temellendirilmiş/Gömülü Kuram

Nitel araştırma bireysel perspektif bağlamında inceleyerek insan hayatının karmaşıklığını anlamayı kapsamaktadır/içermektedir. Nitel araştırma metodu esasında bilme ve anlamaya dayalı yaklaşımın farklı yoludur. Nitel metodoloji ilgilenilen fenomenin anlaşılmasına yardımcı bağlamın önemine vurguda bulunur. Nitel araştırma farklı disiplinlerde (antropoloji, eğitim, hemşirelik, sosyoloji ve psikoloji) çeşitli araştırma yöntemleriyle (temellendirilmiş kuram, etnografi) kullanılır (Wang, 2008).

Nitel araştırmacıların dünya görüşlerini, varsayımlarını, önyargılarını okuyucunun araştırmacının araştırmaya bakışını anlamasına yardımcı olmak için açığa vurmaları yaygındır (Morrow, 2005). Tamamlayıcı nitel araştırma olmanın yanı sıra keşif prosedürleri veya açık uçlu soruların eklenmesi bir çalışmaya ek ışık tutar ve zenginlik kazandırır. Nitel araştırma bir takım koşullar altında tercih edilen bir yöntemdir. Nitel araştırma özellikle "Nasıl?" ya da "Ne?" Sorusunu cevaplamaya uygundur (Creswell, 1998) ve nitel yöntemin bu sorulara yanıt araması yapılan bu çalışmada da nitel yöntemin tercih edilmesini sağlamıştır. İnsanların deneyimlerinden ortaya çıkan anlamların anlaşılmasına da oldukça yardımcıdır (Hill, 2005; Hill, Thompson ve Williams, 1997). Sözü geçen anlam arayışına yönelik araştırmaların Türkiye’de sınırlılık arz ettiği ve beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerinde bu tarz araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Nitel yöntemler tanımlanması kolay olmayan ya da henüz tanımlanmamış değişkenleri keşfetmek için kullanılabilir. Bir fenomene bakışın derinlemesine ve detaylı sunulmasına ihtiyaç duyulduğunda da bu araştırmada kullanılmaya uygundur.

Nitel yöntem, metin veya görsel verilere dayanmaktadır. Nitel araştırmanın karakteristiği araştırmanın doğal ortamda yapılmasıdır. Veri toplama aracı olarak araştırmacıya güvenilir. Veri toplamada birçok yöntem kullanılır ve katılımcıların anlamlandırmalarına dayanır (Creswell ve Plano Clark, 2011). Nitel araştırma nitel veri toplama yöntemlerine dayanan (görüşme, gözlem ve doküman analizi) doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi bir biçimde algı ve olayların ortaya konmasıdır. Sosyal olgular buldukları ortam bağlamında anlamlandırılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). En çok kullanılan nitel yöntemlerden/metodlardan biri de temellendirilmiş/gömülü (grounded teori) kuramdır (Creswell, 1998).

Barney G. Glaser ve Anselm L. Strauss temellendirilmiş kuramın yaratıcılarıdır. Temellendirilmiş kuram yöntemi bireysel süreçleri, kişilerarası ilişkileri, bireyler ve geniş sosyal süreçler arasındaki karşılıklı etkiyi çalışmaya uygundur. Temellendirilmiş kuram orta düzey teori geliştirmek için verilerin toplanması ve analizinin sistematik metodudur. Bu metod karşılaştırmalı, tekrarlanan ve etkileşimli bir yöntemdir (Charmaz, 2012).

Temellendirilmiş kuram hem çalışma süreci için bir yöntemdir hem de süreçte bir yöntemdir (Charmaz, 2009). Temellendirilmiş kuramın ayırıcı özellikleri: Süreç çalışmak için açık araçlar sunar. Açıklıkla olası tüm kuramsal anlayışları destekler. Kodlama ve kategorilendirme boyunca veri hakkında geçici yorumların geliştirilmesini destekler (Charmaz, 2012).

Temellendirilmiş kuramın bu araştırmada tercih edilmesinin nedeni kültürümüzde beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin derinlemesine bir anlayışın yer aldığı ve nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmalardaki eksikliklerdir. Sınırlı araştırma durumlarında kapsamlı bir yapı oluşturarak bir teori inşa etmenin de temellendirilmiş kuramın bir özelliği olması (Woolley, Butler ve Wampler, 2000) ve bu özellik doğrultusunda ulaşılan kategorilerden hareketle geliştirilen modellerin test edilmesine imkân tanımaktadır (Glaser ve Straus, 1967). Bu bakış açısını ve araştırma yöntemi seçimini desteklemektedir.

Romantik ilişkileri bireylerin yaşamlarındaki inşa ettikleri önemli sosyal yapılardan biri olması ve temellendirilmiş kuramın bu tarz sosyal olarak inşa edilen deneyimlerde etkili bir yöntem olması da bu yöntemin seçiminde belirleyici olmuştur (Charmaz, 2009). Bu şekilde sistematik bir ilerleyiş (Strauss ve Corbin, 1990) ile katılımcıların görüşlerinin önem taşıdığı ve psikolojik süreçleri hakkında derinlemesine bir anlayış edinilmesinde rol oynamaktadır (Patton, 1990).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında araştırmaya katılacak gönüllü katılımcıların belirlenmesi amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kuramsal örnekleme (theoretical sampling) yöntemi kullanılmıştır.

Temellendirilmiş kuram yaklaşımında katılımcıları saptamak için kullanılan yöntemlerden biri de kuramsal örnekleme yöntemidir. Bu yöntemde katılımcılar araştırmanın amaçlarına uygun olarak beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerini derinlemesine anlamak amacıyla çalışmaya dâhil edilmektedir. Bu nedenle kuramsal örnekleme aynı zamanda bir amaçlı örnekleme yöntemidir. Amaçlı örnekleme yönteminde katılımcılar araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlere uygun olup olmamaları doğrultusunda kriterler temel alınarak seçilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma katılımcıları için belirlenen kriterler araştırmaya katılacak bireylerin beliren yetişkinlik döneminde olması (19-26 yaş), orta veya üst sosyo-ekonomik düzeyde olmaları, eğitim düzeyi olarak üniversite öğrencisi veya üniversite mezunu olmaları, İstanbul'da büyümüş veya üniversite okuyor olmaları, evli olmamaları, romantik ilişki deneyimlerinin olması olarak belirlenmiştir. Kuramsal örneklemenin bir diğer özelliği toplam katılımcı sayısının belirlenmesinde veri doygunluğuna ulaşılmasıdır. Bu süreçte en az 10 bireysel görüşme yapılması ve görüşmelerde kadın ve erkek sayısının eşit veya yakın olmasına özen gösterilmesi hedeflenerek başlanmıştır. 19-26 yaş grubunda ulaşılacak kişilerin yaş dağılımında dengenin sağlanabilmesi için çok aşamalı örnekleme yöntemi ile amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının sebebi ise yukarıda sözü geçen ölçütleri (eğitim düzeyi, yaş, sosyo-ekonomik düzey, romantik ilişki deneyimi ve medeni durum gibi) sağlayan bireylere

ulaşılmaya çalışılacak olmasıdır. Böylelikle üniversite dönemine denk gelen (çoğunlukla 19-22 yaş) ve üniversite sonrası lisansüstü eğitime başvuran, işe başlamış olan veya iş arayışında olan (çoğunlukla 23-26 yaş) gruba ulaşılmıştır. Ölçütleri sağlayan ve görüşülmesi hedeflenen 25 katılımcıya seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun (convenience) örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar belirtilen ölçütleri sağlayan bireylerle görüşmeye devam edilmiştir. Ulaşılabilir örnekleme yönteminin burada tercih edilmesinin sebebi ise bu ölçütleri sağlayan bireylere seçkisiz örnekleme yöntemleri ile ulaşmanın güç olmasıdır. Kuramsal örneklemede araştırmacı, kategorilerin oluşturulması sürecinde yeni bir özellik çıkmayınca kadar veri toplamaya devam eder ve geçici kuramsal kategorilerin geliştirilip zenginleştirilmesine katkı sağlar (Thornberg ve Charmaz, 2011).

Araştırma sürecinde temellendirilmiş kuramın ayırt edici özelliklerinden hareketle bu araştırma yapılandırılmıştır. Öncelikle beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimleri konusu belirlenerek çalışma alanı netleştirilmiştir. Daha sonra ise gerçek kelimelerden hareketle kelimelerle ilgili ne keşfedildiği üzerine odaklanılarak kuramsal bir analiz inşa edilmiştir (Charmaz, 2009; Glaser ve Strauss, 1967; Glaser, 1978, 1992; Strauss ve Corbin, 1994). Araştırmada analiz ve veri toplama evreleri eş zamanlı yürütülmüştür. Veriden geliştirilen kategori ve analitik kodların oluşturulması, süreç ve davranışların açıklanmasıyla, notlar alınması kategorileri açıklamakta ve altını doldurmaktadır. Kuramsal örnekleme verilen popülasyonun temsili değildir. Gecikmeli literatür taraması yapılmaktadır. Temellendirilmiş kuramın en büyük katkılarından biri de araştırmacının veri hakkındaki sezgileri, fikir geliştirmeleri ve kontrolleri için titiz bir prosedür sunar. Temellendirilmiş kuramda analizler veri ile başlanır ve veriye bağlı kalınır.

3.3. Veri Toplama

Bu araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Bu sebeple, konuya ilişkin bakış açılarının çözümlenmesi, katılımcıların zengin veri deneyimlerinden yararlanılması amaçlanmıştır. Konuyla ilgili de geleceğe ait çıkarımlarda bulunmaya olanak tanınması açısından da önemlidir (Rubin ve Rubin, 2005). Verilerin toplanması

amacıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine bireysel görüşmeler yapılmıştır. Bireysel görüşmeler, derinlemesine araştırılmak istenen konu hakkında katılımcıların kendi bakış açılarını araştırmak için konuşmanın tek taraflı yürütülmesidir. Bu süreçte araştırmacının araştırılan konu ile ilgili yüzeysel bilgilerinin derinleştirilmesini sağlar. Araştırmacı tarafından oluşturulan açık uçlu yapılandırılmış görüşme formundan (EK-1) görüşmeler esnasında yararlanılmıştır. Bireysel görüşmelere başlamadan önce bir kadın ve bir erkek katılımcı ile bireysel görüşmeler yapılarak pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamada araştırmacının gözlem ve notları, görüşmelerde yapılan veri analizleri ile ana uygulamaya geçmeden önce ön uygulama yapılarak fikir edinilmiştir. Aynı zamanda da yarı yapılandırılmış görüşme sorularının işlerliği kontrol edilmiştir. Çünkü hazırlanan soruların katılımcıların bakış açısını ortaya çıkartacak düzeyde, ne gibi varsayımlar içerdiği, katılımcılar için anlaşılır olup olmadığı önemlidir (Charmaz, 2012).

Verilerin toplanması sürecine 2015 yılında başlanmıştır. Öncelikle kadın ve erkek birer katılımcıyla pilot uygulama yapılarak görüşme sorularının işlerliği test edilmiştir. Görüşmeler esnasında herhangi bir problem yaşanmamasından hareketle belirlenen yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılarak (EK-1) görüşmelere devam edilmiştir. Başlangıçta 8 (6 kadın 2 erkek) katılımcıya ulaşılmıştır. Fakat kuramsal örnekleme ile anahtar kategorilerin belirginleştirilmesi ve kategoriler arası ilişkilerin temellendirilmesi için cinsiyet dağılımının da dengelenmesi amacıyla 2016 yılında görüşmelere ağırlık verilerek katılımcı sayısı arttırılmıştır. Veri doygunluğuna ulaşıldığı düşünüldüğünden 2017 yılında bireysel görüşmeler 13 kadın (1 katılımcı daha sonra araştırmadan çekilmiştir) ve 13 erkek katılımcı ile sonlandırılmıştır. Kadın katılımcılardan ikisi ile araştırmacının evinde görüşmeler gerçekleştirilirken 3 kadın katılımcı ile iş yerlerinde görüşülmüştür. Geriye kalan görüşmeler ise katılımcılar ve araştırmacı için uygun görülen bir kafede ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcılar telefonda bilgilendirilmiş ve ortaklaşa kararlaştırılan bir saat ve yerde bir araya gelinmiştir. Ses kaydına başlanmadan önce de araştırma prosedürü, gizlilik ve etik kurallar noktasında bilgiler verilmiş ve araştırmacıların sormak istedikleri sorular olması halinde yanıtlanmıştır. Görüşme kayıtlarının yazılı dökümü de katılımcılara ulaştırılarak yazılı onayları da alınmaya çalışılmıştır. Bu şekilde bir katılımcıya ulaşamadığından yazılı döküm

ulaştırılamamış ve yazılı onay alınamamıştır. Sadece sözlü onay ile sınırlı kalmıştır. Diğer katılımcılardan hem sözlü hem de yazılı onay alınmıştır. Görüşme süreleri katılımcıların iletişime açıklıkları, farkındalık düzeyleri, ilişki deneyimlerine göre 15 dakika ile 150 dakika arasında değişmektedir. Görüşmeler sonunda ses kayıtları analiz edildiğinde yaklaşık 365 sayfa yazılı döküm elde edilmiştir. Katılımcıların kaygılı bir yapıya sahip olmaları, romantik ilişkileri üzerine konuşmaktan dolayı kendilerini rahatsız hissettmeleri, ie dönük veya az ilişki deneyimine sahip olmaları durumunda görüşmeler daha kısa sürmüştür.

Veri analizlerinde en çok tercih edilen kodlamalar arasında satır satır kodlama yer almaktadır. Satır satır kodlama ne tarz veri toplamaya araştırmacının ihtiyaı olduğuna karar vermede yardımcı olur (Glaser, 2001). Bu araştırmada da veri ve analizler eş zamanlı olarak yapılmış ve analizler esnasında da satır satır kodlama kullanılmıştır. Araştırmacı aynı zamanda görüşme içeriklerinin dışında görüşme ve katılımcı gözlemlerini de not ederek memolardan yararlanmıştır. Memo yazımı, elle yazılan ilk taslağın ve kodlamanın arasındaki orta adımdır. Veri ile olgunlaşmamış analizin etkileşim formudur. Veri ve kodlarla yeni yollarla çalışılmasını sağlar (Charmaz, 2012). Memo yazımları, araştırmanın ilk aşamalarında ortaya çıkmış analizlerin şeklini ve biçimini yönlendirmede yardımcı olur (Giske ve Artinian, 2007).

Tablo-1: Araştırmaya Katılan Beliren Yetişkinlerin Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	İlişki Durumu ve Sayısı	Sosyo-ekonomik düzey	Anne-baba medeni durum	Kimle yaşıyor
1	Kadın	23	Lisans	Yok-2	Orta	Baba vefatı	<i>Aile</i>
2	<i>Erkek</i>	26	Lisans	Yok-2	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
3	<i>Erkek</i>	23	Lisans	Yok-2	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
4	<i>Erkek</i>	23	Lisans	<i>Var-5</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
5	Kadın	21	<i>Öğrenci</i>	Yok-4	Orta	Baba vefatı	Ayrı
6	Kadın	21	<i>Öğrenci</i>	<i>Var-2</i>	<i>Orta üstü</i>	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
7	Kadın	21	<i>Öğrenci</i>	<i>Var-3</i>	<i>Orta üstü</i>	<i>Birlikte</i>	Ayrı
8	<i>Erkek</i>	25	Lisans	Yok-2	Orta	Baba vefatı	<i>Aile</i>
9	<i>Erkek</i>	25	Lisans	Yok-2	<i>Orta üstü</i>	Baba vefatı	<i>Aile</i>
10	<i>Erkek</i>	20	<i>Öğrenci</i>	Yok-6	Orta	Baba vefatı	<i>Aile</i>
11	<i>Erkek</i>	20	<i>Öğrenci</i>	Yok-2	Orta	<i>Birlikte</i>	Ayrı
12	<i>Erkek</i>	25	Lisans	<i>Var-8</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	Ayrı
13	Kadın	24	<i>Öğrenci</i>	Yok-4	Orta	Boşanmış	Ayrı
14	Kadın	26	Lisans	<i>Var-4</i>	<i>Orta üstü</i>	<i>Birlikte</i>	Ayrı
15	Kadın	26	Lisans	Yok-7	Orta	<i>Birlikte</i>	Ayrı
16	Kadın	24	<i>Öğrenci</i>	<i>Var-3</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
17	Kadın	24	Lisans	Yok-2	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
18	<i>Erkek</i>	20	<i>Öğrenci</i>	Yok-2	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
19	<i>Erkek</i>	19	<i>Öğrenci</i>	Yok-3	<i>Orta üstü</i>	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
20	<i>Erkek</i>	26	Lisans	<i>Var-3</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	Ayrı
21	Kadın	26	Lisans	<i>Var-4</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
22	Kadın	26	Lisans	<i>Var-3</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
23	Kadın	24	Lisans	<i>Var-1</i>	<i>Orta üstü</i>	<i>Birlikte</i>	Ayrı
24	<i>Erkek</i>	23	Lisans	<i>Var-2</i>	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>
25	<i>Erkek</i>	21	<i>Öğrenci</i>	Yok-4	Orta	<i>Birlikte</i>	<i>Aile</i>

Tablo 1’de yer alan 25 katılımcının 13’ü erkek 12’si ise kadındır. 1 katılımcı daha sonrasında araştırmaya katılmaktan vazgeçtiği için başlangıçta 26 olan katılımcı sayısı araştırma sonunda 25’e düşmüştür. Katılımcıların yaş ortalamaları 23 olup katılımcıların yarısından fazlası 23 yaş ve üstüdür. Katılımcıların 10 tanesi üniversite öğrencisidir ve 15 tanesi ise en az lisans mezunudur. Görüşmelerin yapıldığı esnada romantik ilişkisi olan 11 katılımcı (4 erkek-7 kadın) bulunmaktadır. Katılımcılar orta ve orta üstü sosyoekonomik düzeye sahip bireylerden oluşmaktadır. 6 katılımcı orta üstü sosyoekonomik düzeye sahiptir. Katılımcıların aile yapılarına bakıldığında bir katılımcının anne babası boşanmış ve 5 katılımcının babası vefat etmiştir. 19 katılımcının ise anne ve babaları hala birlikte. Katılımcıların kimle yaşadıklarına bakıldığında da 9 katılımcı ailesinden ayrı yaşarken (6 kadın-3 erkek) 16 katılımcı ailesi ile birlikte yaşamaktadır.

3.4.Verilerin Analizi

Temellendirilmiş kuramda sürekli karşılaştırmalı yöntem ve kuramsal örneklemeden yararlanılarak veri toplama ve analiz birlikte yürütülmektedir. Sürekli karşılaştırma ile kastedilen yeni verileri kodlayarak kavramsal ve doymuş bir teori üretmek için kavramları üretmek üzere daha gelişmiş kodlarla karşılaştırmaktır (Glaser ve Strauss, 1967).

Temellendirilmiş kuram sürecinde verilerin analizinde izlenecek işlem basamaklarına bakıldığında ilk olarak bir cümle, paragraf veya metnin bütününden hareketle olaylar, fikirler bir fenomeni tanımlayacak şekilde isimlendirilmenin yapıldığı “fenomenlerin belirlenmesi” yer almaktadır. İkinci olarak ise tanımlanan fenomenlerden sonra kavramların bu fenomenler etrafında gruplandırıldığı “kategorilerin oluşturulması” yer almaktadır. Üçüncü olarak ise kategorilerin araştırmacının yaratıcılığına ve algı biçimine de bağlı olarak tanımlandığı ve veriyle mümkün olduğunca fazla mantıksal ilişkinin kurulduğu *kategorilerin isimlendirilmesi* yer almaktadır (Strauss ve Corbin, 1998).

Yapılacak olan bu araştırmada temellendirilmiş kuram içerisinde yer alan desenlerden Strauss ve Corbin'in *sistematiik deseni* kullanılacaktır. Bu desen kullanılırken yapılacak olan sabit karşılaştırmalı yöntemde veri analizinde araştırmacı veri analiz sürecinde öncelikle yapılan her görüşmenin sesli kaydını yazıya dkmştir. Aynı zamanda gözlem notları almıştır. Görüşmelerin yazıya dökülme ve analizleri sürecinde bir yandan da veri toplamaya devam etmiştir. Bu şekilde verilerin toplanması ve analizinin birlikte yürütülmesi temellendirilmiş kuramın özelliklerinden biridir. Yazılı hale getirilen her bir görüşme için ayrı ayrı açık kodlamalar yapılmıştır. Açık kodlama sürecinde satır satır, paragraf paragraf ve katılımcıların görüşme esnasında kullandığı kelime veya cümlelerden doğrudan alıntıyı içeren in vivo ve olay olay kodlamadan dönüşümlü olarak yararlanılmıştı. Açık kodlamaların ardından eksen kodlamalara geçilmiştir. Açık ve eksen kodlamalar yapılırken aynı zamandan araştırmacıdan bağımsız olarak temellendirilmiş kuram alanında çalışmış veya doktora düzeyinde bu dersi almış uzmanlara da başvurularak analizler farklı uzmanlarca da tekrar edilmiştir. Eksen kodlamalar esnasında memolardan yani görüşme-gözlem notlarından da yararlanılmıştır. Eksen kodlamalar esnasında kategorilerin belirginleşmeye başlamasıyla beraber geçici bir anahtar kategori belirlendi. Eksen kodlamalarda beliren kategorileri doğrulamak ve ilişkileri temellendirmek amacıyla görüşmelere devam edilmiştir. Son aşamada ise seçici kodlama gerçekleştirilmiştir. Böylelikle bir çekirdek kategori çevresinde şekillenen nihai açıklayıcı modele ulaşıldı.

3.4.1. Geçerlik-Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlilik araştırmacının yanlı bir bakış sergilemeden mümkün olduğunca olduğu haliyle gözlemesi (Kirk ve Miller, 1986) olarak tanımlanırken nitel araştırmalarda geçerlilik ise araştırma bulgularının farklı araştırmacılar için de tutarlı görülmesidir (Gibbs, 2007). Bu araştırmada da geçerlilik, güvenilirlik ve etik koşulların sağlanması amacıyla ilgili adımlar atılmıştır.

Her görüşmenin yazılı dökümü ve genel özetiyle ilgili her bir katılımcıyla irtibata geçilerek izin alınmaya çalışılmış ve her bir katılımcıya mutlaka sözlü bilgilendirme ve onay alınmıştır. Kodlamalar esnasında da yazılı dökümlerden seçilen 5 görüşme bağımsız bir uzman olarak tez danışmanı ve doktora düzeyinde nitel araştırma dersi almış olan 2 uzman tarafından kodlaması yapılmıştır ve yapılan kodlamalar karşılaştırılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Temellendirilmiş kuram/gömülü teori kullanılarak yapılan bu araştırmanın analizleri sonucunda beliren yetişkinlerde romantik ilişkilerin başlaması, sürdürülmesi, sonlandırılması ve romantik ilişkilerde partner seçimini içeren ilişki örüntülerinde çekirdek (core) kategori olarak “*romantik ilişki tarzları*”na ulaşılmıştır. Bu romantik ilişki tarzları da kendi içerisinde dörde ayrılmaktadır. Bunlar realistler, öz farkındalık geliştirenler, beyaz atlı prens/prenses bekleyenler, arayıştakiler/doyumsuzlar olarak sınıflandırılmıştır. Bütün bu kategorilerin oluşmasında belirleyici faktörlere bakıldığında ise bunlar arasında benlik tanımlarının (özerklik/ilişkisellik düzeyi, benlik belirginliği gibi), geçmiş romantik yaşantıların ve sosyal-kültürel bağlamın yer aldığı görülmüştür.

Beliren yetişkinlerin benlik tanımlarına yani kişisel sınır oluşturabilmelerine, özerklik düzeylerine ve bir ilişkideki ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık düzeylerine bağlı olarak romantik ilişki tarzları farklılık gösterebilmektedir. Bireyler daha kişisel sınırlarını oturtmuş, özerkliklerini önemseyen ve koruyan bireylerse romantik ilişki tarzlarından realistler ve öz farkındalık geliştirenler grubunda yer alırken bu konuda problem yaşayanlar ise beyaz atlı prens/prenses bekleyenler veya arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer almaktadırlar.

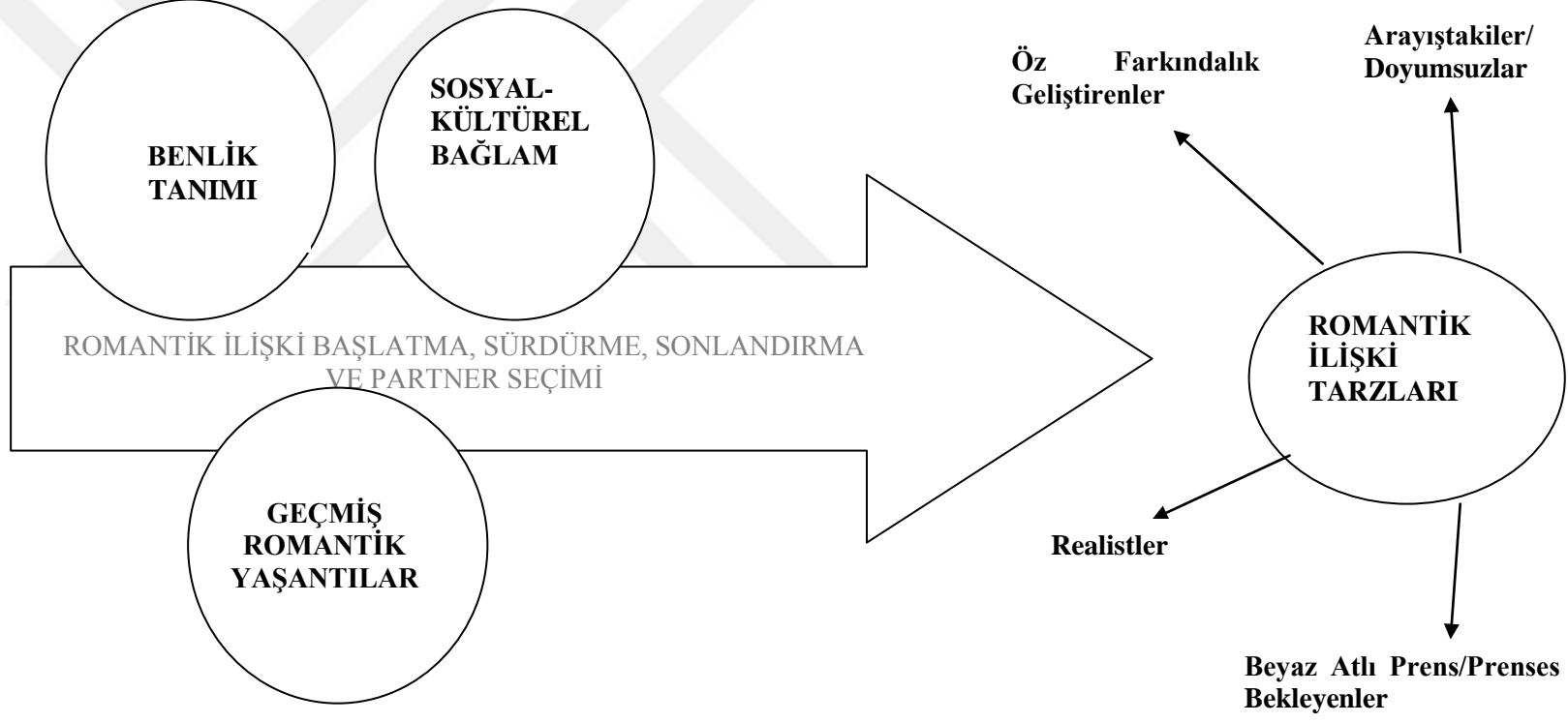
Beliren yetişkinlerin geçmiş romantik ilişki yaşantıları romantik ilişki tarzlarında belirleyici olan faktörlerden bir diğeridir. Beliren yetişkinlerin geçmiş romantik ilişki deneyimlerini anlamlandırışları, yaşantılama şekilleri, tekrarlayan örüntüler veya yaşam krizleri beliren yetişkinlerin hangi romantik ilişki tarzına sahip olduğu konusunda fikir vermektedir.

Sosyal-kültürel bağlam, beliren yetişkinlerin çocukluktan şu ana kadar ilişkilerini ve yaşantılarını anlamlandırışını etkilemektedir. Sosyal kültürel bağlam kendisini aile, arkadaş çevresi, cinsiyet rolleri, toplumsal mitler ve kültür olarak göstermektedir.

Romantik ilişki tarzları bir sınıflamayı ifade etmekten çok katılımcıların romantik ilişki yaşantılarındaki hâkim örüntüleri ifade etmektedir. Söz konusu ilişki tarzları beliren yetişkinlik dönemini karakterize eden arayış ve deneyimlerle paralel olarak statik değil, dinamik bir süreci tanımlamaktadır.

Benlik tanımları, geçmiş romantik ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam katılımcıların ilişki tarzlarını birbirinden bağımsız olarak değil, aksine etkileşim halinde etkilemektedir. Özellikle partner seçimlerinde ilişki yaşantılama tarzlarında benlik tanımına bağlı olarak ilişkiyel veya özerk bir ilişki tarzı yaşantılanabilmekte veya kişisel sınırlar belirlenebilmektedir. Bu durum beraberinde ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık düzeyinde de etkili olmaktadır. Bireyin benlik tanımı belirginleştikçe ve bir ilişkiye ilişkin ihtiyaçları yönünde farkındalığa sahipse kendi kararları netleşmektedir. Kendi kararları net olan bireyler ise dış faktörlerin etkisine kapalı olurken aksi durumda ise bu etkiye açık olmakta ve özellikle aile etkisi, cinsiyet rollerinin etkisi ve toplumsal mitler kendini daha fazla göstermektedir. Benzer şekilde ailedeki travma yaşantıları, geçmişe ilişkin bitirilmemiş işler ve aile ilişkilerinin niteliği romantik ilişkilerde tekrarlayan örüntülere yol açabilmektedir. Geçmiş ilişkilerden çıkarılan dersler ise bireylerin farkındalık geliştirmesi ve benlik sınırlarının belirginleşmesinde etkili olmaktadır.

Araştırma bulgularının daha iyi anlaşılabilmesi için bulgularda yer alan kavramlar teker teker daha detaylı açıklanmaya çalışılacaktır. Şekil 1’de beliren yetişkinlerin romantik ilişkilerini başlatmalarında, sürdürmelerinde, sonlandırmalarında ve partner seçimlerinde etkili olan faktörlerin yer aldığı temellendirilmiş kuram/ gömülü teori şemasına yer verilmiştir.

Şekil -1: Temellendirilmiş/ Gömülü Kuram Şeması

4.1. ROMANTİK İLİŞKİ TARZLARI

Beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantıları benlik tanımları, geçmiş romantik ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam etkisiyle bir romantik ilişkiyi deneyimleme şekilleri, ilişkide kendilerini nasıl yansıttıkları ve bu paralelde yapılan partner seçimlerini kapsamaktadır. Bu araştırmadaki katılımcıların ilişki deneyimlerine ilişkin paylaşımları analiz edildiğinde dört farklı ilişki yaşantılama tarzı görülmüştür. Bu ilişki tarzları; realistler, öz farkındalık geliştirenler, beyaz atlı prens/prenses bekleyenler ve arayıştakiler/doyumsuzlar olarak adlandırılmıştır. Bu dört romantik ilişki tarzı ile ilgili bilgi ilerleyen kısımlarda daha detaylı sunulacaktır. Beliren yetişkinlerin bu dört romantik ilişki tarzından birinde yer alması için belirtilen tüm özelliklerin tamamını taşıması gerekmemektedir. Genel olarak hâkim olunan özellikler hangi romantik ilişki tarzına yönelikse bireyin romantik ilişki tarzı o yönde değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme süreci beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzlarındaki örüntüleri daha iyi anlamaya yöneliktir.

Beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzları değerlendirilirken kişinin romantik ilişki tarzlarından birinde yer alması hayatının geri kalanında da bu romantik ilişki tarzı içerisinde yer alacağı anlamına gelmemektedir. Romantik ilişki tarzları arasında geçişler mümkündür. Bu geçişin mümkünlüğünün kanıtlarından biri de *öz farkındalık geliştirenler* grubunda yer alan bireylerdir. Bu bireyler daha önce beyaz atlı prens/prenses bekleyenler veya arayıştakiler/doyumsuzlar grubunun romantik ilişki örüntülerine ve romantik ilişki deneyimlerine sahipken; ilişki yaşantıları veya yaşam krizleri (hayatlarında dönüm noktası olarak gördükleri yaşantılar) gibi yaşantılarla romantik ilişki tarzlarını değiştirebilmektedirler. Öz farkındalık geliştirenler grubuna geçmeye beyaz atlı prens/prenses bekleyenler genellikle daha meyilli durumdadır. Bunu görüşmelerdeki paylaşımları esnasında *“Bunu daha önce düşünmemiştim veya bunu daha önce fark etmemiştim şimdi size anlatınca fark ettim.”* gibi ifadelerin sıklığında da görmek mümkündür. Bazı beliren yetişkinler ise iki grubun özelliğini de taşıyabilmektedir. Bu durumda baskın olan grubun özelliklerine göre değerlendirilmektedir. Değerlendirmeler yapılırken geçmişten günümüze romantik ilişki yaşantılarında bireyin son yıllarında hakim olan romantik ilişki tarzı daha baskın olmaktadır.

Ergenlikten çıkıp beliren yetişkinlik dönemine geçmeleriyle beraber ilişkiler konusunda sorgulamalara gitmekte ve bir takım farkındalıklar geliştirmeye başlamaktadırlar. Katılımcıların ergenlikten farklı olarak romantik ilişki yaşantıladıklarını veya daha farklı bir bakış açısı edindiklerini görüşmeler esnasındaki ifadelerinde görmek mümkündür. Romantik ilişki tarzlarında yer alan realistler ve öz farkındalık geliştirenler işlevsel sayılabilecek romantik ilişki tarzları grubunda yer alırken; beyaz atlı prens/prenses bekleyenler ve arayıştakiler/doyumsuzlar işlevsel olarak değerlendirilmeyen romantik ilişki tarzları içerisinde yer almaktadırlar. İşlevsel olarak sayılan romantik ilişki tarzlarında genellikle bireylerin aile bireyi gibi dışarıdan veya kişisel özelliklerinden güç aldıkları görülmektedir. Bireyler bir ilişkiden ve partnerden ne istediklerini netleştirmişlerdir ve bu beklentiyle tutarlı yönde seçimler yapmaktadırlar. İşlevsel ve doyum sağlayıcı ilişki tarzlarında benlik sınırı daha belirgindir. İniş çıkışlar ve tutarsızlıklar pek fazla gözlenmemektedir. Geçmiş ilişki deneyimleri bireyi besleyici ve geliştirici bir işlevdedir. Sosyal-kültürel bağlam bireyin kendisinden sonra gelmektedir. Dış faktörlerin etkisinden öte bireyin kendisi ve tercihleri daha önceliklidir. İşlevsel olarak değerlendirilmeyen romantik ilişki tarzlarında ise istenen ve yapılan seçimler arasında tutarsızlıklar söz konusudur. Bireylerin bir takım bitirilmemiş işleri veya çocukluk yaraları söz konusudur. Aynı zamanda aile ilişkileri de doyurucu ve destekleyici olarak görülmemektedir. Ebeveyn eksikliği durumu söz konusu olabilmektedir. Genellikle benlik tanımları net olmamaktadır ve ilişkideki ben-öteki ayrımı, ihtiyaç farkındalığı zayıf kalmaktadır. Geçmiş ilişki yaşantıları yol göstericilik ve gelişimden öte doğru kişiye denk gelmeme veya yeterince anlaşılammamış olma fikrinin destekleyicisi niteliğindedir. Sosyal-kültürel bağlam ise bireyin benlik tanımında, seçimlerinde ve ilişki yaşantılama şeklinde belirleyici olabilmektedir. Beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimleri bağlamında yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan romantik ilişki tarzları benlik tanımı, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam çerçevesinde ayrı ayrı ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır.

4.1.1.Realistler

Bu gruptaki bireyler de herkes gibi ilişkilerde, partner seçimlerinde hatalar yapmakla beraber diğerlerinden farklılaşan ve ön plana çıkan yönleri yaptıkları seçimlerde daha gerçekçi değerlendirmelerde bulunabilmeleri ve bu değerlendirmelerine uygun seçimler yapmalarıdır. Bu bireyler genel olarak tutarlı ve dengelidirler. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İdeal ilişkide partner, çoğu düzeyde örtüşüyor örtüşmediği yerler var ama bunlar bir ilişki için ne kadar önemli onu kestiremiyorum.” (G-13)

Yakın çevreden tanınan kişilerden partner seçimi, ilişkiye geçiş öncesi partneri tanıma eğilimi, ilişkilerin uzun süreli olması ve partner sayısının diğer katılımcılara oranla daha az olma eğilimi vardır; fiziksel çekicilik önemlidir fakat belirleyici değildir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İlişki süresini belirleyen anlayışlı olmak çok büyük bir etken. Ama bir taraf anlayışlıyken diğer tarafın da onu zorlamaması çok büyük bir etken bence. Karşılıklı saygı bence ilişki içerisinde büyük bir etken.” (G-14)

“Karşılıklı olarak, her koşulda benim yanımda olduğumu bildiğim için bana çok değer vermesi ve bana karşı olsan sevgisi daha çok ona bağlayan şeydi.” (G-13)

“Aynı partnerle devam etmesinin sebebi bir kere sevgi saygı kafalar uyuyor yani anlaşabildiğin birisi.”(G-2)

“Bir kere fiziksel özelliği değil fiziksel özelliği de tabi ki bir etken ama yüzdelik dilime alırsak fiziksel özelliği yüzde yirmi yüzde otuz böyle. Diğer yüzde ellilik kısım kendi görüşüme kendi kafama uygun olması.” (G-2)

Zekâya/kişisel gelişime/entelektüel düzeye önem verilmektedir. Genel olarak bu özelliklerin kendilerinde de bulunması, partnerin ve romantik ilişkinin hayatlarının merkezi olmaması, bu katılımcılarda özgüvenin yüksek olması ve değişime uyum sağlama eğilimlerinin yüksek olması realistler grubunda nitelendirilen beliren yetişkinlerin ön plana çıkan özellikleri arasındadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Onla beraber olduktan sonra birçok şeye o pencereden bak bu pencereden bak ona göre biraz hayatımız şekillendi. Değiştiğimiz noktalarda da eskiden böyle değildin şimdi böyle olsunlar çok oluyor tabi bu süreçte. Ama ilişkimize zarar vermediği sürece o değişimleri tolere edebildik.” (G-13)

“Biraz daha bence insanları anlamaya çalışmaya başladım bence. Hemen kendi kafama göre burnunun dikine gitmiyorum. Ya da bu çok böyle diyip kestirip atmıyorum. Bu sadece ilişki ile ilgili değil bu benim kendi kişisel gelişimim ile de alakalı bence.” (G-1)

“İlişkimizde belki de en dikkat ettiğimiz şey o ayrıldığıımızdaki bir huyumuz değişiyorsa genelde birbirimize kızıyoruz. Madem böyle bir şey yapmayı seviyorsun benle beraberken yap ondan sonra da çok toparladık genelde şöyle bir şeye kızdığımızda sen olmadığında bunu yapmayı seviyorsam bırak sen varken de yapayım.” (G-13)

İlişkilerin sonlandırılması da bu bireyler için yıkıcı veya travmatik etki yaratmamaktadır, durumu kabullenme ve duyguları yerinde ve dozunda yaşama eğilimi vardır. Katılımcılar hayatlarına kaldıkları yerden devam etmekte ve kişisel deneyimlerine odaklanmaktadırlar. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“...yani insanlar anlaşılamayabilirler tamam bazı sorunlar olabilir yani gerçekten şuan gerçekten hoşlanıyor olabilirim ama bu 6 ay sonra bitebilir yani. Bunun devam edeceği kesin değil ya da böyle bir zorunluluk yok yani. Ya da bu 6 ay önce o kişiden hoşlanmadığımı da göstermiyor gerçekten hoşlanmış olabilirim ama bitebilir yani...”(G-1)

“Ben çok bağılandım hayatta onsuz yaşayamıyorum gibi bir durumdan değil biz tekrar daha çok sevgiden dolayı bir araya geldiğimiz zamanlar oldu.” (G-13)

“3 sene önce hissettiğim ile bir buçuk ay önce hissettiğim aynıydı. Ben ondan her zaman etkileniyordum ama kendimi frenlemeyi biliyordum.” (G-3)

Araştırma kapsamında bireysel görüşme yapılan beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin paylaşımları esnasında dikkat çeken noktalar arasında bu bireylerin özgüveni yüksek ve ifade becerileri güçlü bireyler olmalarıdır. Paylaşımlarını değerlendirme ve ilişkilendirme becerileri genel olarak iyidir.

4.1.1.1. Benlik Tanımı

Kendilerine olan özgüvenleri daha yüksektir ve özerk bir benlik sınırına sahip olmakla beraber kendilerine ve ihtiyaçlarına yönelik farkındalıkları daha yüksektir. İlişkilerde ben-öteki ayrımı belirgindir. Bu bireyler için göz ardı edilebilir ve edilemez olan tutum ve davranışlar belirgindir.

Bireylerin romantik ilişkilerinde partnerleri ile aralarında sınır oluşturabilme düzeyleri ve kişisel sınırlarını koruyabilme becerileri yüksektir. Özerklik düzeyleri yüksek olan bu bireyler kişisel sınırları noktasında da tavize açık değildirler. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Bence kesinlikle birbirimizin kişisel alanına saygı duymalıyız. Benim arkadaşlarım bazen görüyorum ne bileyim birbirinin telefonunun şifrelerini biliyorlar... Birbirinin kurcalıyorlar... Bence hoş değil birbirimizden ayrı bir alanımızın olması lazım. Birbirimizin alanına müdahale etmememiz gerekiyor.”(G-1)

Bu gruptaki beliren yetişkinler romantik ilişkilerinden, partner veya partnerlerinden ve genel olarak yaşamlarından ne bekledikleri konusunda kendilerinden emindirler. Bu durum özellikle eksikliğini hissettiği ve karşılamak istediği ihtiyaçlarına yöneliktir. Kişinin bir ilişkide veya partnerde ilişkisel ve bireysel ihtiyaçlarının karşılanması noktasında neler aradığını bilmesi ve buna uygun davranışlarda ve seçimlerde bulunmasıdır.

Realistler ihtiyaç farkındalığı yüksek bir grubu oluşturmaktadır. Bu bireyler bir romantik ilişkiden ve partnerden ne beklediklerinin, bir ilişkide hangi ihtiyaçlarının doyurulmasına ihtiyaç duyduklarının farkındadırlar ve bu ihtiyaçları karşılayacak yönde dengeli ve tutarlı seçimler yapmaktadırlar. Bu bulguları destekleyen yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Bir kere fiziksel özelliği değil fiziksel özelliği de tabii ki bir etken ama yüzdeler dilime alırsak fiziksel özelliği yüzde yirmi yüzde otuz böyle. Diğer yüzde ellilik kısım kendi görüşüme kendi kafama uygun olması.” (G-2)

4.1.1.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları

Realistler grubunda yer alan beliren yetişkinlerin geçmiş ilişki yaşantıları travmatik, sarsıcı veya tutarsız yaşantılardan oluşmamaktadır. Geçmiş yaşantılarında duygu ve mantığın dengesi hakimdir. Her bir ilişki deneyimi daha doyurucu ilişki yaşantıları ve beklentilerine yönelik partner seçimleri anlamında öğretici niteliktedir. Geçmiş ilişki yaşantıları yıpratıcı olmaktan öte artıları ve eksileri ile kabul edilen ve bireyin yoluna devam etmesine engel teşkil etmeyecek yöndedir.

“Bir gün normal oturduk konuştuk sonunda tamam hoş bitmedi. Kalbim kırıldı ama onun öncesinde bir sene boyunca bir sürü güzel şeyde paylaştık.” (G-1)

4.1.1.3. Sosyal-Kültürel Bağlam

Beliren yetişkinlerden romantik ilişki tarzlarından realistlerin ilişkilerindeki sosyal-kültürel bağlam etkisi değerlendirildiğinde aile ilişkilerinde ebeveynlerinin kendi aralarında ideal bir ilişkileri olmasa dahi çocuklarına yansıttıkları bir güven, değer ve sevgi durumu hâkimdir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Ne bileyim sıradan öyle bir evlilik işte... Bir büyüğü yok bence. Tek iyi şeyleri evliliklerinin, ben ve kardeşimmiş” (G-1)

“Anne ve babamın Anlaşamadıkları çok konu olur mesela bir masa hazırlamak olsun yemek olsun. Hayatımızla ilgili konularda çok fazla kafa kafaya verip konuşurlar. O huylarını severim yani. Mantıklı bir yol bulmaya çalışırlar bizimle ilgili veya başka şeyler ile ilgili. Fikirleri önemserler bunu seviyorum.” (G-13)

“Yaş geçmesine rağmen demek ki sevgi devam ediyormuş. Anne babamın ilişkisinde de aynı şekilde.” (G-2)

Toplumsal roller diğer tiplerde yer alan bireylere göre hayatlarında daha az hakim düzeydedir. Bu bireyler için ihtiyaçları daha önem arz etmektedir ve ihtiyaçlarının farkındadırlar. Bu ihtiyaçlarına uygun seçimler yapmaktadırlar. İlişki içerisinde kendi sınırlarını koruyan ve bu konuda ödün vermeyen bir eğilimdedirler. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Bence kesinlikle birbirimizin kişisel alanına saygı duymalıyız. Benim arkadaşlarım bazen görüyorum ne bileyim birbirinin telefonunun şifrelerini biliyorlar... Birbirinin kurcalıyorlar... Bence hoş değil birbirimizden ayrı bir alanımızın olması lazım. Birbirimizin alanına müdahale etmememiz gerekiyor.”(G-1)

Aile bireyleri arasında güçlü bağların olması, doyurucu ve besleyici ilişki örüntülerinin olması bireyin özgüvenini, özerkliğini, kendi ihtiyaçlarına ilişkin farkındalıklarının doğru tespitini ve dış etkilere açıklık seviyesinde belirleyici olabilmektedir.

“...ben konuşmayı seviyorum bir şeylere dahil olmayı seviyorum. Benim ilgilendiğim bu şeylerle ilgili yine bir fikri olan bir şeyleri düşünen ya ne olursa olsun ben karışmayayım etmeyeyim diyen biri kesinlikle olmazdı yani benim için.” (G-1)

“Evet, birkaç ayrıldığımız oldu ikimiz normalken hayatlarımıza devam edebiliriz. Ben çok bağlandım hayatta onsuz yaşayamıyorum gibi bir durumdan değil biz tekrar daha çok sevgiden dolayı bir araya geldiğimiz zamanlar oldu.” (G-13)

Realistlerde aile bireyin kendisine güç veren bir faktör olarak devreye girmektedir. Aileden aldıkları mesajlar arasında sevilebilir oldukları, kendi başlarına bir şeyler başarabilecekleri, değer gördükleri yönündedir. Bu bireyler arasında aile ilişkilerini ideal, imrenilen ilişki olarak görmeseler dahi ebeveynler arasında saygının hakim olduğu, değer görüp sevildikleri vurgulanmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“...kendi ailemde de ben hiç sevgisizlik hissetmedim. Sevgimizi ifade etmeyi çok severiz... Ben çok ifade etmeyi severim insanlara karşı hislerimi. O yüzden sevmek, sevgi ya da bunun daha ötesi aşık olmak benim için önemli şeyler.” (G-1)

“Mantıklı bir yol bulmaya çalışırlar bizimle ilgili veya başka şeyler ile ilgili. Fikirleri önemserler bunu seviyorum.” (G-13)

Bireysellik bu grupta yer alan kişiler için daha ön planda ve baskın olduğundan toplumsal mitler/cinsiyet rolleri etkisi diğer romantik ilişki tarzlarına göre daha zayıf kalmaktadır.

“Genel olarak insanları anlamaya çalışıyorum kimseye sen böylesin seninle konuşmam diye etiketlemiyorum. Ya da net böyle kestirip atmıyorum. Bu ilişkilerimi de etkiledi bence.” (G-1)

4.1.2. Öz Farkındalık Geliştirenler

Bu grupta yer alan beliren yetişkinler geçmişte bir dizi kendilerini tatmin etmeyen ilişki yaşantıladıktan sonra kendileri için dönüm noktası bir yaşantı (örneğin partnerin beklenmedik bir tepkisi/darbesi, içsel sorgulamalar) veya farklı ilişki yaşantılarıyla edindikleri öğrenmelerle beklentileri ve seçimleri arasındaki tutarsızlıklarla veya tatminsizliklerle yüzleşmektedirler. İhtiyaçlarını daha doğru analiz edip bunları kabullenmekte ve buna uygun seçimler yapmaya çalışmaktadırlar. Geçmiş hataların tekrarlanmaması konusunda daha hassas davranmaktadırlar. Bununla beraber daha tatmin edici partner seçimlerine ve ilişki deneyimlerine yönelmektedirler. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Artık hayata daha farklı bakmaya başladığım ve kendimi gerçekleştirdiğim bir dönemde tanıştım. Bu süreçte benim yanımda oldu sanırım benim de böyle bir şeye ihtiyacım vardı.” (G-26)

“Bütün ilişkiler insanın hayatında değerlidir aslında. Bize bir şey öğretirler. Hem ne isteyip istemediğimize göre karar vermemizi sağlar hem de güzel bir anı olarak da kalabilir. Hepsinin bize öğrettiği şeyler var bence.” (G-17)

Dış görünüşe önem verilmekle beraber eskiye oranla verilen önceliğin azalması başka kriterlerin daha ön plana çıkması, farkındalık geliştirmeye açık, ilişkileri ve yaşanan olumsuz deneyimleri artı bir öğrenmeye dönüştürüp değişime giden, ihtiyaç farkındalığı geliştirip ihtiyaçlarına yanıt verip doyum sağlamalarına katkıda bulunabilecek partnerler seçme, daha önce beyaz atlı prens/prenses bekleyenler veya arayıştakiler/doyumsuzlar iken süreç içerisinde daha tutarlı ve ihtiyaca dönük seçimlerle öz farkındalık geliştirenler grubuna geçiş yapma durumu söz konusudur. Bu grupta yer alan her bir beliren yetişkinin bu geçiş süreci ve ilişki deneyim niteliği, süresi ve sayısı farklılık göstermektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Kendimden ödün verdiğim ve emek harcadığım tek ilişki bu diyebilirim. Bu yüzden bu kadar uzun sürdü.” (G-26)

“Tam bir köpekbalığydım. Sadece benim isteklerim önemliydi. Karşıdakinin ne düşündüğüyle hiç ilgilenmezdim. Bunu sonradan fark ettim.” (G-26)

Bu grupta yer alan katılımcılarda realistlere kıyasla genellikle aile uyumu ve kültürel benzerlik, dini inanç vb faktörler ilişkide daha ön plana çıkmaktadır fakat bu kıstaslar bu gruptaki her katılımcı içerisinde farklı düzeyde ağırlık kazanıp kendini gösterebilmektedir. Karakterin bu bireyler için daha fazla önem kazanması, ilişkide partnerin bir duruşunun olmasına önem verme, kişisel özelliklerinin karşı tarafa cezbedici gelmesi, benzerlik etkisi, beliren yetişkinliğin başındaki katılımcılarda dış görünüşün önemini koruması, (yaş etkisi), genelde yakın çevrelerinden partner seçimleri, partner seçiminde uzun vadeli kazanımların önem kazanması, genel olarak özgüvenli olmaları, partnerin entelektüel düzeyine önem vermeleri, katılımcıların bazıları için eğitim durumu önemliyken bazıları için belirleyici bir faktör olmaması ön plana çıkan özellikleri arasındadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Her şeyimi gözüm kapalı anlatabileceğim bir insandır. Bence o destek ve arkadaşlık. Sevgi de bu bence. O insana güven veriyor.”(G-17)

“İlk defa şey bunun bir geleceği olabilir diyorum. Eski ilişkilerimde hiç bunu diyemiyordum. Yani hani sevildim mi sevildim. Sevdim ama bunun geleceği olabilir tam diyemiyordum.” (G-17).

“Her zaman evdeki huzuru istiyorum kendi evimde de.” (G-19)

“Olaylara bakış açısı, hayata bakış açısı, meslektaş olmamız, çocukluğumuzun çok benzer olması hayatlarımızın ve hayattan beklentilerimizin benzer olması onun en büyük farklılıkları.” (G-26)

“Eğitim durumu statü gelir dil din ırk aile yapısı kültür hepsi önemli önem sırası kişiye göre değişir. Bana göre aile yapısı ilk sırada gelir. Ona göre yetişmesi. Daha önce bu kadar net kriterlerim yoktu. Daha önce güzel olsun, sosyal olsun, eğlenceli olsun yeterdi benim için.” (G-26)

Araştırma kapsamında bireysel görüşme yapılan beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin paylaşımları esnasında dikkat çeken noktalar ele alındığında; öz farkındalık geliştirenler grubunda yer alan bireylerin farkındalık elişimlerinin yüksek olmasıdır. Genel olarak iletişime açık, kendilerini ifade becerileri iyi ve kendine güvenen bireylerdir.

4.1.2.1. Benlik Tanımı

Öz farkındalık geliştirenler grubunda yer alan beliren yetişkinler benlik sınırlarının önemi konusunda başlarda düşük farkındalığa sahipken romantik ilişki yaşantılarıyla beraber bu konuda daha net sınırlar çizmeye başlamışlardır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İlki çok kıskançtı. Ben de tabi o zaman ilişki hakkında hiçbir fikrim yoktu. Demek ki böyle oluyormuş diye düşünüyordum. Makyaj bile yapmadığımı hatırlıyorum kızdı diye.” (G-17)

“İlk sevgilimdeki gibi öyle bir kıskançlığı asla kabul etmiyorum artık. Bazen bazı şeylerden taviz vermek gerekiyor. Genelde erkeklerin olduğu şüphe oluşabilecek örneğin orada benimle ilgilenen kişiler varsa oraya gitmemek gibi ya da tango gibi dansları yapmamak gibi böyle şeyler.” (G-17)

Bu gruptaki beliren yetişkinler de realistler gibi hayatlarında onlara güç veren bir kaynağa sahiptirler. Bu kaynak bazen bir aile ilişkileri iken bazen ailenin onlar için anlamlı olan bir üyesi olabilmektedir. Genel olarak özgüvenleri yüksektir ve benlik sınırları konusunda da farkındalık geliştirmişlerdir.

Öz farkındalık geliştiren bireyler daha önceleri romantik ilişki ihtiyaçları konusunda düşük farkındalığa sahipken ve ihtiyaçlarının karşılandığını romantik bir ilişkide hissedemiyorken tatmin edici olmayan romantik ilişki yaşantıları ve yaşam dönemi krizleri ile farkındalık geliştirmeye başlamakta ve ihtiyaçlarını saptama konusunda aşama kat etmeye başlamaktadırlar. Zaman içerisinde de ihtiyaçlarına uygun romantik ilişki deneyimlemeye başlamakta ve beraberinde kendilerine uygun partner seçmektedirler. Bu bulguları destekleyen yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“...bir ders almam için bir şeyi onu yaşamazsam onun bana iyi gelmediğini bilemezdim örneğin. Şuan öyle düşünüyorum. O sırada etkilendiğim bir özellik oldu onun peşinden gittim ...” (G-17)

4.1.2.2.Geçmiş İlişki Yaşantıları

Başlarda ayrılıklar olumsuz etkiler ve yıpratıcı bir etki gösterirken geliştirilen farkındalıklarla beraber bu süreci kendini geliştirmek ve daha yerinde seçimler yapabilmek için geliştirici yaşantılar olarak görme eğilimindedirler. Kendilerindeki değişim ilişkilere yansımaktadır, zamanla benmerkezcilikten uzaklaşmaktadır ve özveride bulunmaya başlamaktadırlar. Anlayış, saygı, sevgi ve değerlere romantik ilişkide ağırlık verilmektedir, eğlence odaklılık ilişkide merkez olmamaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Artık hayata daha farklı bakmaya başladığım ve kendimi gerçekleştirdiğim bir dönemde tanıştım.” (G-26)

“Benmerkezcilikten uzaklaşarak oldu. Daha fazla empati yaparak daha fazla karşıdaki insanları önemseyerek hareket etmeye başladım. Bu da beni ona daha fazla yaklaştırdı.” (G-26)

Özfarkındalık geliştirenler grubunda yer alan bireyler geçmiş ilişki deneyimlerine kıyasla kendileri için daha doyurucu ve makul seçim yapabilirken diğer taraftan hala çözülmeyi bekleyen ve geliştirilmeye ihtiyaç duyulan yönleri de olabilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“En başta tam olarak duygularını belli edince o kişi o zaten cepteymiş gibi yani zaten hep ordasın gibi sana artık ilgisini belli etmemeye başlıyor. En başta ilgini belli etmemen gerekiyor. Kıskançlık gerekli bir şey aslında kıskanmadıkça da olmuyor. Seven insan kıskanabiliyor ama bazen paranoyaya gidebiliyor.” (G-17)

4.1.2.3.Sosyal -Kültürel Bağlam

Öz farkındalık geliştirenler grubuna bakıldığında burada aile etkisi bireyden bireye farklılık göstermektedir. Kimi katılımcılar realistler grubundaki gibi aile içerisinde değer gördüğünü, güven mesajları aldığını hissedip, ebeveyn ilişkisinin imrendiği ilişkiler içerisinde yer aldığını dile getirirken kimi katılımcılar için ise ebeveynlerin kendi aralarındaki ve çocukları ile mesafeli ilişkileri oldukları ve bazen

bir başka destek kaynağına yönelirken bazı katılımcılar da kendi iç kaynaklarına yönelmektedir. Fakat genel itibarıyla bu gruptaki bireyler için de güçlü aile ilişkileri, imrenilen ebeveyn ilişkilerinden söz etmek güçtür. Bu sebeple de farkındalık geliştirmelerinin ilişki yaşantıları ve yaşam krizleri ile zaman içerisinde gerçekleştiği düşünülmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Anne ve babamın ilişkisini pek beğenmiyorum. Aralarındaki iletişimsizlik benim ilişkimde olsun istemem.” (G-26).

“Daha çok mantık evliliği görücü usulü olan bir evlilik belki o yüzden ben romantik ilişkiye çok önem veriyorum. Benim için sevgi çok önemli çünkü bazen sadece mantıkla bazı şeylerin olmadığını çok iyi gördüm ailede. Ailemde çok büyük bir maddi sıkıntı görmedim ben. Fakat sevgisizlik büyük bir problemdi. O yüzden sevginin çok önemli olduğunu düşünüyorum.” (G-17)

Öz farkındalık geliştirenlere bakıldığında ise toplumsal mitler/cinsiyet rolleri etkisi farklılık göstermektedir. Bazıları için bu etki geçmişte daha belirgin şuan biraz daha zayıflamaktayken kimileri için daha önce de şuan da güçlü bir etkiye sahip değildir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Arkadaş çevresi ortamında biri internetten. Bence internet ortamında başlayan ilişkiler en başta ciddiyetsiz başlıyorlar bir kız için. Erkeğin bilinçaltında var hiç böyle düşünmüyorum diyen bir insan için bile bilinçaltında böyle bir şey oluyor bence. O yüzden o kişi baştan sana şüphyle yaklaşmaya başlıyor.” (G-17)

4.1.3. Beyaz Atlı Prens/Prensler Bekleyenler

Bu grupta yer alan beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzında geride bırakılmayan bir partner durumu, bitirilememiş işler ve partnerden yüksek beklentiler durumu söz konusudur. Geçmiş partneri yeni ilişkilerde arama veya idealize edilen partnerle karşılaşılması halinde kendilerinde ve hayatlarında birtakım şeylerin değişeceği ve gerçekten mutlu olabilecekleri inancı mevcuttur.

Bu bireyler ilişkide genellikle pasif kalma eğilimindedirler ve ideal partnerle karşılaşmaları halinde bu partner onları değiştirecek, yönlendirecek ve geliştirecektir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İyi insanlarla karşılaştığım da oluyordu kafa yapımız uyuyor. Bir şeyleri paylaşabiliyorduk falan. Ama hala ciddi bir ilişkiye uzağım. Belki yarın karşıma öyle birisi çıkar ki aklımı başımdan alır. Onu elde etme isteğim yüksek düzeyde olur aşık olurum onu ilişkiye çeviririm.” (G-8)

“...bir şeylerin zamanla olabileceğini o zaman gelmeden gösterilen çabanın gereksiz olduğuna inanan biri olduğum için beni umursamaz olarak tanımlıyordu.” (G-8)

“İnsan geçmişinde elde edemediği şeyleri geçmişinde yaşayamadığı şeyleri belki gelecekte yaşamak istiyordur ve ondan dolayı buna yönelmiş olabilir. Belki çevrenin etkisi olabilir. Kendi önceliklerinden çok çevrenin etkisine hani toplum ne der ailem ne der diyebilirler.” (G-23)

İlgilerine karşılık alamama veya aktif olarak ilişkileri veya partneri için mücadele etmektense odağı başka yöne kaydırma ve savunma mekanizmalarına başvurma eğilimleri yüksektir. Bu gruptaki beliren yetişkinlerin genel olarak özgüvenleri düşüktür.

Ayrıca partnerlerini idealize etme ve kendilerini geri plana atma eğilimleri mevcuttur. Bu gruptaki katılımcılar için ayrılıklar uzatılmış bir yas halindedir. Süreç sancılıdır ve kabullenilmesi zordur. Ayrılık sürecini ve yaşantısını çevresindekilere tekrar tekrar servis etme eğilimi ve çevre desteği arama ihtiyacı fazladır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Ayrılık sürecimiz de zaten 3 ay falan sürdü. Öyle kolay olmadı. Alışmışlık var bir şeyleri paylaşmışsın. Birden ben gidiyorum gidemiyorsun. Karşındaki de aynı şekilde. Ondan sonra tabi insan öyle bir ilişki yaşadktan sonra birilerine bağlanmayı birine aşık olduğunda bir ilişki yaşamalıym kafasını kolay kolay kazanamıyor ben hala kazanamadım.” (G-8)

Keyifli vakit geçirebilme öncelikli kriterler arasındadır. İlişkiyi yöneten baskın partner arayışı hakimdir ve bu kişiler ise genellikle pasif itaat eden konumundadırlar. Bu eğilimlerinde partnere göre şekil alma ve bağımlı olma eğilimlerinin de etkisi olduğu düşünülmektedir.

“Benim bu zamana kadar ki ilişkilerimde hep karşı taraf etkili oldu. Karşı taraf istedi onlar istedikten sonra ben de istedim. Öyle ekstra benim beğenip gidip istediğim bir şey hiç olmadı. Birinin gelip benimle uğraşması lazım.”
(G-7)

Kimi katılımcılar için fiziksel görünüş önemliyken diğer ihtiyaçlar sevgi, şefkat, destek olma vb daha ön plana çıkmaktadır. Bilişsel çarpıtmaya genel olarak daha eğilimlidirler. Yaşayarak farkındalık geliştirme ve kriter geliştirme durumu olmakla beraber partner seçimlerine bunu transfer etmekte güçlük çekmektedirler; bireylerin bir kısmı kendini ilişkilerden geri çekerken bir kısmı çelişen yönde seçimlerine devam etmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İlk ilişkim fiziki güzellik yönüne dayalı şuan kinde tam tersi.” (G-9)

“Ben ilişkide korunan tarafım diyorum. Ben istemiyorum ama onlar beni hayata karşı adapte olamayıp öleceğimi düşünüyorlar herhalde. Çünkü eski sevgilim öyle söylüyordu ben olmasam üç gün sonra sen ölürsün. Çünkü bir şey oluyordu hemen üstüme atlıyordu falan.” (G-7)

“Bende neler değişiyor pembe gözlükler takıyorum.” (G-9)

İlişkilerde sorunları görmezden gelme erteleme eğilimleri yüksektir. Bu bireylerin partner seçiminde benzerlik ve uyum önemliyken seçimlerde kriterlere tezat seçim yapma eğilimi söz konusudur ve benzerlikler genelde kendi yaralarıyla benzerlik veya tetikleyecek yönde partnerler olmaları, bu bireyler için partnerin mantıklı ve güven verici olması ihtiyacı daha fazla ön plana çıkmaktadır. Eğitim katılımcılardan bazıları için önemlilik arz ederken bazılarında önemli olmadığı görülmüştür. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Bence ilk olarak biraz zeki olması lazım. Kafa yapılarımızın uyması lazım. İyi anlamak lazım. Bir şeyleri paylaşabilmem lazım onunla güvenmem lazım. Bir şeyleri birlikte yapmaktan keyif alıyor olmam lazım.” (G-8)

“Doğruya doğru ilk baktığımız zaman bir insanın dış görünüşüne bakarsın içini bilmen mümkün değil. Kim içe önem veriyor diyorsa bence yalan söylüyordur. İlk tanıştığın zaman senin görsel olarak dikkatini çekmeyen birine sen yaklaşmak istemezsin ki bence. Ben öyle düşünüyorum.” (G-8)

“Yaşadığım olumsuz deneyimler, çok fazla tanımadan alınan bazı kararlar ve sonra bu kararların yanlış olduğunu gördüm. Dikkat etmem gereken şeyin fiziksel özellikler değil karakterlerin uyuşup uyuşmadığı ya da o kişinin hayata bakış açısı olduğunu fark ettim.” (G-9)

“Benim karakterime yakın bir karakter oluşu sonuçta yakın karakterdeyse onunla daha iyi anlaşabilirim diye düşünüyorum.” (G-12)

Araştırma kapsamında bireysel görüşme yapılan beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin paylaşımları esnasında dikkat çeken noktalar ele alındığında ilk göze çarpan şeylerden birinin romantik ilişki tarzları içerisinde beyaz atlı prens/prenses bekleyen grubun paylaşımlar esnasında daha temkinli olma ve araştırmacıdan güvence alma eğiliminde olduğudur. Ayrıca katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda özellikle beyaz atlı prens/prenses bekleyenler ile arayıştakiler/doyumsuzlar grubundaki katılımcıların birçoğundan paylaşımlar sonrasında kendilerine ilişkin farkındalık kazandıkları, kendilerinde daha önce fark etmedikleri bazı şeyleri görüşmeler esnasında fark ettikleri yönünde geri bildirimler alınmıştır. Araştırmacıların birçoğunda araştırma sonunda kendileri ile ilgili araştırmacının nasıl bir fikir ortaya koyacağı ve araştırmanın kendilerine ilişkin ne mesaj vereceğine dair ilgi ve merak yüksekti.

4.1.3.1.Benlik Tanımı

Bu gruptakilerin ilişkiye yatırım yapma ve fedakarlık gösterme eğilimleri biraz daha fazladır. Kendinde eksik kalanı gerçekleştiremediğini ilişkiye ve partnere atfetme eğilimleri yüksektir. Bu bireylerde kabul edilme ihtiyacı ve duygular daha ön plandadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Ben gerçekten doğru insanı bulduğuma inanıyorsam hiçbir şeyden sakınmam. Her şeyi verebilirim hiçbir fedakarlıktan maddi manevi hiçbir şekilde şey yapmam kendimden ödün vermeye çalışırım. Sırf karşımdaki üzülmesini de kendimden ödün verebilirim.” (G-8)

“Gerçekten aşıkсан gerçekten karşıdakine değer veriyorsan ister istemez en tepeye geliyor çünkü. Sonuçta biyolojik olarak insanların gereksinimleri var.”(G-8)

“Eski sevgilim öyle söylüyordu ben olmasam üç gün sonra sen ölürsün. Çünkü bir şey oluyordu hemen üstüme atlıyordu falan.” (G-7)

Kişisel gelişimi gerçekleştirememeleri genelde ilişkilerinin sonlanmasına neden olmaktadır. Bu bireylerin ilişki yaşantılarında yara alma eğilimleri daha yüksektir. Eksik yanlarını partnerin tamamlamasını beklenmektedirler.

“Bu davranışı çocuk gibi davranmasa bile beni dışarıya karşı koruması hatalarım olduğunda bana uygun bir dille anlatması olur da evlenirsek beni çekip çevirmeli ve kısacası böyle bir profil var kafamda.” (G-12)

Beyaz atlı prens/prenses bekleyenler grubunda yer alan beliren yetişkinler ise diğer romantik ilişki tarzları arasında benlik sınırları en zayıf olanlardır ve romantik ilişki yaşantılarında da benlik sınırları genellikle partnerleri tarafından ihlal edilmektedir. Özerk bir yapıdan çok bağımlı olma eğilimleri bu grupta yer alan bireylerin daha yüksektir.

“Ben gerçekten doğru insanı bulduğuma inanıyorsam hiçbir şeyden sakınmam. Her şeyi verebilirim hiçbir fedakarlıktan maddi manevi hiçbir şekilde şey yapmam kendimden ödün vermeye çalışırım. Sırf karşımdaki üzülmesin diye kendimden ödün verebilirim.” (G-8)

“Ama orada birini beğendiysen başka biri oluyorum. İstediklerimi, söyleyemiyorum. Özgür davranamıyorum.” (G-7)

“İstemesem de arkadaşlarıma daha az vakit ayırıyorum. İlişkide vakit geçirmeyi seviyorum. Olmadığında özliyorum.” (G-7)

“Bir şeyleri izahat vermek zorundasın karşıdakine. Sevgiline daha doğrusu. Şuraya gidiyorum şunu yapıyorum izin istemiyorsun ama bilgisinin olmasını istiyorsun.” (G-12)

Beyaz atlı prens/prenses bekleyenler düşük ihtiyaç farkındalığına sahiptirler. İhtiyaç farkındalığı geliştirdikleri hususlarda da aktif olarak ihtiyaçların karşılanması için mücadele etmek yerine hayatlarına giren partnerle değişimin geleceği, kendilerinin gelişeceği ve değişeceği, daha doyumlu bir yaşantıları olacakları yönünde bir beklentileri bulunmaktadır.

“Belki yarın karşıma öyle birisi çıkar ki aklımı başımdan alır. Onu elde etme isteğim yüksek düzeyde olur aşık olurum onu ilişkiye çeviririm.” (G-8)

Partnere anlam atfının fazla olması, sorumluluk alma ve süreçte kendileri için aktif rol alma noktasında zayıf kalmaları nedeniyle süreç genel olarak beklemeye devam etmekle veya akışa bırakmak gibi savunma mekanizmaları ile devam etmektedir. Bu bulguları destekleyen yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Ama beklentim her yıl buluşmadan da kaynaklı ya o beni arıyordu ya ben onu arıyordum her yıl bir şekilde buluşuyorduk bir kere o buluşmada ben her seferinde umutluydum. Bu sefer olacak diye. Ama en son geçen yaz tamamen umudumu bitirmiştım dedim artık baya 10 yıl oldu yani artık bu çocuk seni bildiğin kanka olarak görüyor sen de bu şekilde davran diyip çok rahat davranmışım yanında. O da gerçek beni görüp aşık olmuş. O öyle söyledi. Bu zamana kadar ben onun yanında hiç kendim olamamışım.” (G-7)

“Ben bir şey aramıyorum aslında. Benim böyle aradığım bir kriter beklediğim bir şey yok açıkçası. Tek istediğim vakit geçirirken iyi vakit geçirmek ve sevdiğini hissedeyim. Bu önceden de böyleydi ve bir de karşı tarafın sevgisini hissetmek istedim. Sevildiğimi hissetmek istedim.” (G-7).

“Milletin ne dediğine göre gidiyorum. Biraz kendimin ne istediğinin farkındayım zaten, kendi istediğime yönelsem bu şekilde olmazdı. O da bu yüzden pişmanlığım yani.” (G-11)

4.1.3.2. Geçmiş İlişki Yaşantıları

Geçmiş ilişki deneyimlerine takılı kalma eğilimleri yüksektir. Hatta başrol etkisi denilen ve/veya idealize edilen bir partnerin daha sonraki partnerlerde aranması ve geçmiş ilişki tarzında bir ilişkinin yaşanacağı beklentisi yüksektir.

“İlk başlarda onunla tanışmadan önce normal bir insan gibiydim. Normal insanlar gibi yaşıyorum gibi hissediyordum. Ama onunla tanıştıktan sonra onun davranışları onun söylediği sözler o kadar beni etkiledi ki yani vay be dedim açıkçası. Beni kendime getirdi.” (G-12)

Kimi katılımcılarda geçmiş ilişki deneyimleri bitirilmemiş işler halini alabilmektedir. Bu durumdaki bireyler geçmiş yaşantıyı tekrarlayan senaryolar halinde yaşayabilmekte veya çevresine tekrar tekrar servis edebilmektedir. Geçmiş ilişkilerin yaralarının sarılması ve ayrılık sürecinin aşılması da bu gruptaki bireyler için genellikle güç olmaktadır. Eksikliği yaşanan, ilişkilerde sorun olan şeyler kriter halini almaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Güven problemi yaşıyordum. Güvenmek zaten hep başından beri bahsettiğim şeylerden birisi sonuçta ben karşımdakine tam anlamıyla güvenmiyordum. Çünkü tam anlamıyla tanımıyordum karşımdakini.” (G-12)

4.1.3.3.Sosyal-Kültürel Bağlam

Aile ilişkileri ve algılarına bakıldığında ise ebeveyn eksikliği, olumsuz ebeveyn ilişkisi veya ebeveyn ile sağlıklı sınırlar oluşturamama ve özellikle kadınlarda görülen aileden bağımsız karar alma noktasında zorlanma eğilimi görülebilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Rahmetli babam biraz rahat bir insanmış içki içmeyi takılmayı seven ve birkaç kez çeşitli şekillerde annemi aldatan bir insanmış. Diyorum ki mesela benim eşim beni aldatırsa ben yediremem kendime boşanırım ya. Anneme de söylemişim boşan ya. Öyle bir şeyi nasıl kaldırabilirsin. Böyle çok büyük problemler yaşıyorlar ve peşine hiçbir şey olmamış gibi davranabiliyorlar. Ben bunu kanıksayamıyorum.” (G-8)

“Benim babam zaten vefat etti. İlişkileri kötüydü zaten. Ben 7 yaşındayken vefat etti zaten. Pek bir ilişkileri olduğu ya da benim iyi bir çocukluğumun geçtiği söylenemez. Çünkü alkol alkol konusu o yüzden beni etkiliyor. Hani alkol aldığı için gece geç saatlerde geliyordu evde huzur olmuyordu.” (G-11)

“...beni sevsin yeter ya ben zaten her türlü severim. Ben herkesi severim ya beni seven herkesi severim. Beni sevsin ben o bütün engelleri tek tek siler geçerim...” (G-16)

Çocukluk yaraları ilişkilere taşınmaktadır ve genelde geride bırakamadıkları bir ilişki mevcuttur ve bu ilişkiden sonraki ilişkilerde bu partneri arama eğilimi, bu süreci değiştirme noktasında pasif davranma ve doğru partneri bekleme eğilimi mevcuttur. Kadınlarda bu durum kendini, ilişki ve katılımcı için çabalayan partner olarak göstermektedir.

Toplumsal mitler ve cinsiyet rollerinin etkisi ilişkide daha belirgindir ve partner seçimlerinde aile önemli bir rol oynamaktadır; hatta aile, romantik ilişkinin sürdürülmesinde veya sonlandırılmasında belirgin rol oynayabilmektedir. Bu gruptaki katılımcılarda genelde düşük özgüven durumu söz konusudur. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“...hoşlanıyordum ama bana geri dönüş sağlamayacağını biliyordum beni sevmeyeceğini biliyordum.” (G-12)

“Hem bana sevgisine karşı güven var hem de nasıl anlatayım ben mesela büyürken ailemden gelen bir şey vardı. Erkeklerle güvenme kızım genelde olur böyle zaten. O işte seni ne için seviyor bir anla iyice hangi özelliklerin için ya da ne için seninle birlikte oluyor. Ne için sana bu duyguları söylüyor onu bir iyice anla ondan sonra diye bir şey vardır. Bende de o var biraz.” (G-9)

“Şey var ya fırsatlar ben hazır olduğumda beni bulmuş... arayışta da değilim ... Bir şeyleri de kaybettiğimi düşünüyorum yani. Bir daha başka bir kadına aşık olabileceğimi düşünmüyorum yani. Saçma ama kafamda o şekilde bir görüş var. Bunun bir kere olabileceğine inanıyorum. Aslında öyle bir şey değil ama. Çok güzelmiş çok uyumluyuz vs. vs ya da olmuyordur aşka dönüştürebileceğim aklımın ucundan geçmiyor yani.” (G-8)

“İlk başta zamana bıraktım çünkü ben teklif etmek istemiyordum. Çok hoşlanmıyordum eğer hoşlanıyorsa o gelsin teklif etsin hesabı yaptım. Belli bir süre sonra sevgili yapmış... O yüzden zamana bırakmak oldukça faydalı.” (G-12)

“Beni dışarıya karşı koruması hatalarım olduğunda bana uygun bir dille anlatması olur da evlenirsek beni çekip çevirmeli ve kısacası böyle bir profil var kafamda.” (G-12)

Onay alma, ilişkinin partnerin desteklenmesi bu bireyler için önemli olabilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Benim ailem istemedi. Bizimkiler bana hiçbir zaman hayır diyemediler. Normalde hiçbir zaman karşı gelmedim. Burada ilk defa böyle karşılaşıncaya

24 yaşında ilk defa karşılaşınca seni durdurmak isteyen bir ailen var. İlk başta direnmeye çalıştım baktım babam çok yıpranıyor. ... Onun için ben de vazgeçtim. Hak verdiğim için değil tamamen babam çok üzüldüğü için. Sonrasında böyle kendimi telkinle bu da var şu da var diye kendimi telkin ettim... Çünkü çevremdekiler de babamın ne kadar üzüldüğünü anlatıyorlar bana sürekli. Ben de üzülüyorum ama yapacak bir şey yok. ” (G-7)

Beyaz atlı prens/prenses bekleyenler grubunda yer alan beliren yetişkinler aile etkisi değişkeni bağlamında değerlendirildiğinde genel olarak güçlü ebeveyn ilişkilerinin olmadığı, özellikle baba eksikliği veya baba ile pek güçlü olmayan bağların yer aldığı, ebeveyn ilişkilerinin de zayıf ve kendi ilişkilerinde kesinlikle olmasını istemedikleri tarzda olduğuna vurgu belirgindir. Özellikle kadın katılımcılarda baba etkisi romantik ilişkilerde belirgindir. Eş seçiminde son karar verici olabildiği gibi, partnerlerde bir baba figürü arayışı durumu söz konusu olabilmektedir. Erkek katılımcılarda ise partnerden bir anne gibi yönetmesi, yönlendirmesi ve belirleyici olması yönünde beklentiler bulunabilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Anneme şaka yollu diyorum ki Rusya’dan bir kız getireceğim onunla evleneceğim anne diyorum. Hı evlenirsin getirebilirsen evlenebilirsen evlenirsin diyor. Benim için ne kadar önemli olmasa da sadece benden ibaret değil. Bir ailem var bir çevrem var önemli diyebilirim.” (G-8)

“Babam rahmetli oldu benim. Babamın evliliğinden tut herkesin sorunlar var o yüzden gıpta ettiğim söyleyemem. İlişki de aynı şekilde. İlişkilerde de bunlara biraz uygun olmuyor herhalde.” (G-8)

“Biz isteyerek ayrılmadık. Benim ailem istemediği için ayrıldık o yüzden kötü bir şey yaşamadık. Dedim ya ilk gördüğümde etkileneceğim o zamana kadar hiç ilk gördüğümde etkilenmemiştim. Bana sarılmasını özlüyorum.” (G-7).

“Şefkat şey şu şekilde bizim toplumumuzda şöyle bir şey var. Kız çocuğu babadan şefkat görür, şefkati veren babadır gibi söylenir ya. Ben babamı küçük yaşta kaybettiğimden dolayı tabi ki annemden ailemden kardeşimden

de bu şefkati gördüm fazlasıyla ama sanki bir boşluk var ve o boşluğun hiç dolmadığını hissediyorum. Ama karşımdaki hani bir ilişkide bu şefkati görmek benim hoşuma gidiyor. Oradaki boşluğa dokunuyormuş gibi o olmasa bile oradaki boşluğa bir şeyler ekliyormuş gibi hissediyorum.” (G-23)

“2015’te babam öldü zaten. O döneme kadar bizim ailecek bir araya gelip oturup yemek yiyip sohbet muhabbet eve döndüğümüz maksimum bir ya da iki seferdir. Kendi yaşantımla kıyasladığım zaman çok büyük bir eksiklik.” (G-6)

Beyaz atlı prens/prenses bekleyenlere bakıldığında ise toplumsal mitler/cinsiyet rolleri etkisi çok belirgin şekilde hissedilmektedir. Özellikle kadın katılımcılarda bunu görmek daha mümkündür. Geleneksel esintiler ilişki beklentilerine ve rol dağılımlarına sirayet etmekte ve kendini hissettirmektedir. Bu durum seçimlerde ve ilişki akıbetinde aile büyüğünün tepkisinin veya ağırlığının hissedilmesi ile de görmek mümkündür. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İnsanları görüyorsunuz bir şeyler paylaşıyorlar sevgili oluyorlar falan bizde de vardı. Kendine bakıyorsun bu arayışa giriyorsun ister istemez. Ondan sonra uygun birini arıyorsun uygun birini bulur muyum bulamaz mıyım kafanda soru işareti kalıyor. Olsa da olmasa da hadi başlıyorsun ondan sonra saçmalıklar devam ediyor.”(G-8).

“Karşı taraftan gelecek adım önemli. Önce karşı tarafın duruşu ya da davranışı olabilir. Sonrasında da benim hislerim hissettiklerim o kişiye güvenip güvenmemem.” (G-9)

“Kızın açılması gülünç duruma düşme.” (G-11)

4.1.4. Arayıştakiler/Doyumsuzlar

Bu grupta yer alan beliren yetişkinlerin genel olarak geçmişte doyuramadıkları ihtiyaçlarını özellikle çocukluk yaralarını yaşantıladıkları ilişkilerle ve partnerlerle doyurma eğilimi göze çarpmaktadır. Genel olarak partnerleri tarafından anlaşılamadıkları gibi bir algı hakimdir. İlişkideki kendi konumları, etki

güçleri konusundaki farkındalıkları zayıf düzeydedir. İlişkilerde kişisel sınırları koruma, tutarlılık sergileme noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır. İhtiyaç farkındalığı zayıf olan bireyler genel olarak benmerkezci bir eğilime sahiptirler. Ebeveynlerin kendi aralarında ve çocuklarıyla güçlü bir ilişkilerinden söz etmek pek mümkün olmamaktadır. Bu eğilimde ilişkilerinin kısa sürmesine yol açmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Benim için benim hayatımda olacak kişinin beni toparlamaması gerekiyor benim onu toparlamam gerekiyor. Benim peşimden koşmaması gerekiyor benim onun peşinden koşmam gerekiyor. Benim için bir ilişkide keyif alınacak o ilişkiyi canlı ateşli tutacak şeyin bu olduğunu düşünüyorum.” (G-6)

“Süründürülmek. Çevremde gördüğüm insanlarla görüştüğüm konuştuğum ve paylaştığım kendi hissettiğim şeylerde şunu gördüm. İlişki ve aşk konusunda bence bencil olmak gerekiyor.” (G-6)

“Annemin babamın ilişkisi normal eski Anadolu insanın ilişkisi çok mükemmel değil. Kavga ettikleri zamanlar oluyordu hala da birlikteler ama. Hala kavga ederler ama alışmışlar artık işte o yüzden diyorum evlilik alışkanlığa dönüşüyor artık. Hiçbir şey yok sıradan bir evlilik öyle imrendiğim bir tarafı yok.” (G-5)

Uzun ilişki veya bağlılık geliştirme bu gruptaki bireyler için rahatsızlık verici durumlardır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Bende uzun ilişki ciddiyeti yoktu. Hiçbir zaman o ciddiyetin içine giremedim.” (G-6)

“Uzun süreli bir ilişkimin olmasını istemedim öyle bir arayış içerisinde değilim sadece görüşme ve zaman geçirme...” (G-5)

“Genelde kaçan oluyorum hani ilişkiye başlıyorum iş ciddiye binince ben biraz geride duruyorum.” (G-4)

“Bir ay süren var iki ay süren var. Bir hafta süren var.” (G-4)

Sık partner değiştirme eğilimi ve ilişkilerde tekrarlayan senaryo durumları söz konusudur. İstenen ve idealindeki ile yaşantılanan ilişki ve seçilen partnerler arasında çelişen yönelimler söz konusudur. Çok fazla ilişki deneyimine sahip olan katılımcılar ilişkileri çok hızlı tüketmektedirler. İlişkide başlarda yoğun duygular ve beklentiler hakimken sonrasında çok keskin değişimler gözlenebilmektedir. Bu gruptaki bireyler ayrılık kendileri tarafından talep edilmişe net sonlandırmalar şeklindeyken aksi durumlarda yüzleşmekte ve süreci sonlandırma noktasında daha fazla desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Ayrılık süreci kişiselleştirilebilmekte ve genellikle yeni bir partnere yönelme eğilimi bulunmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Hikaye hiç değişmiyor. Eninde sonunda kazanan ben oluyorum ama yarayı da ben alıyorum. Derken 2 yıldır falan doğru düzgün ilişkim yoktu zaten.”
(G-15)

“Çok ilişki yaşamak derin yaralar açtı öncelikle onu söyleyeyim şimdi mesela ilk günkü hevesim yok onu söyleyeyim, ilişkiye başlarken.” (G-10)

“Cumartesi birisiyle pazar birisiyle buluşuyordum. İlişkim bitinceye kadar böyle gitti. Ama şöyle de bir şey var ben böyle olması için çabalamadım. Buna göz yuman insana da benim ilişkimin olduğunu böyle bir şey yapmamamız gerektiğini defalarca anlattım. O istemedi. O şekilde devam etti.” (G-6)

“O an hissediyorsam bir şey onun arkasından giderdim. Tamamen his meselesi benimki.”(G-5)

“Uzun zamandır yalnız kalmaktan sıkılmıştım. Bir ilişkinin bana iyi geleceğini düşündüm. Biraz şans oldu aslında çok böyle arayarak bulmadım yani. Otobüste tanışmıştık. Sonra arkadaş olarak kalacaktık. Dediğim gibi olaylar biraz onun kontrolünde gelişti ve sonra ilişkimiz başladı.” (G-4)

Bu bireylerde mantığa bürüme/çarpıtma eğilimi bulunmaktadır. Bu gruptaki bireylerde partnerleri kategorize etme eğilimi bulunmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Karşı taraftan ilk yanlışı görmeden prensip olarak hata yapan ben olmuyorum bu da sırf kendi içimi rahatlatmak için aslında. Kendimi kanıtlama çabası olabilir. Ben senden daha zekiyim. Ben senden daha sinsiyim. Sen beni bel altından vuracaksan eğer ben seni zayıf yerinden vururum.” (G-15)

“Ya bende biliyor musun iki duygu var. Çok enteresan ya çok böyle gladyatör gibi adamlar oluyor ya da sümsük sünepe nerdeyse yani ya annelik duygum ağır basıyor onu sahipleniyorum çok şefkatli oluyorum ya da çok dikleniyorum yani...” (G-15)

Özgüven durumu katılımcılarda farklılık göstermektedir ve özgüvenlerinde statüleri ve özellikle dış görünüşleri etkili olmaktadır.

“Gerçekten erkek ilk başta güçlü kadın seviyor. Kendinden emin kendine güvenen sosyal bunları gözlemlediğim ve duyduğuma göre söylüyorlardır.” (G-5)

Partner talepleri arasında genelde baskın ilişkide varlığını hissettiren ve iyileştirici etkisi olabilecek partner arayışı durumu söz konusudur. Dış görünüş olarak kendine güvenen katılımcılarda fiziksel görünüş önemliyken bu açıdan kendine güvenmeyen katılımcılarda geri planda kalmaktadır. Bu gruptaki katılımcılar için ön plana çıkan kriterler arasında zeka, uyum, güven daha ön plana çıkmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Benim istediğim güzel giden kriterler olduğu zaman ben bütün imkanlarımı seferber ederim o ilişki için.” (G-6)

“Arkadaş çevresi yakın çevre internet benim bir sıkıntım yok o şekilde tanışmayla hepsi girer.” (G-5)

“Erkeklerde zeka ve güç olduğu zaman ben direk çekim duyuyorum. Duygusal değilim çok. Çok duygusal bakmıyorum olaya. Hani güç savaşını seviyorum.” (G-15)

“Ben partnerimi ve kriterlerimi değiştirmemem gerektiğini kendimi değiştirmem gerektiğini fark ettim. Çünkü ben zaten iyi adamları seçmişim. Sümsükler hariç.” (G-15)

Romantik ilişkiler ve romantik ilişkilerle beraber ortaya çıkan duygu durum dalgalanmaları bireyin hayatının merkezine neleri aldığı, nasıl şekillendiğini de belirleyebilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“İlişkilerin olduğu dönemlerde hayatındaki değişimler) arkadaşlarıma ilgisiz oluyorum, ondan sonra bir anda şey her gün süsleniyorum, assolist gibi çok yoruyor bu beni. Biranda fazla yükleniyorum. Normal bir eşofmanla gezen son derece şeyim gündelikçi gibi geziyorum öteki türlü çok, dengeyi tutturamıyorum yani, bu kadar süslenmeye taviz vermeye de gerek yok. Sonuçta benim bir çizğim var.” (G-15)

Ayrıca katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda özellikle beyaz atlı prens/prenses bekleyenler ile arayıştakiler/doyumsuzlar grubundaki katılımcıların birçoğundan paylaşımlar sonrasında kendilerine ilişkin farkındalık kazandıkları, kendilerinde daha önce fark etmedikleri bazı şeyleri görüşmeler esnasında fark ettikleri yönünde geri bildirimler alınmıştır. Araştırmacıların birçoğunda araştırma sonunda kendileri ile ilgili araştırmacının nasıl bir fikir ortaya koyacağı ve araştırmanın kendilerine ilişkin ne mesaj vereceğine dair ilgi ve merak yüksekti. Arayıştakiler/doyumsuzlar grubundan 1’i kadın 4 kişi araştırmacı ile görüşmeler sonrasında da iletişimi devam ettirme eğilimi olmuştur.

4.1.4.1.Benlik Tanımı

Farkındalık geliştirme eğilimleri zayıftır ve genelde karşı tarafı ilişkide yaşanan olumsuzluklardan sorumlu tutuma eğilimleri vardır. Çelişen partner seçimleri ve ilişki kriterleri mevcuttur. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Sadakatsizlik vardı aramızda. Benim tarafımdan da onun tarafında da sadakatsizlik vardı... Bir de güven sadakat sadakat çok önemli bir şey benim

için. Hem benim açımdan ben eskiden sadakatsiz bir insandım. Başıma gelince öğrendim olmazsa olmazı.” (G-10)

“Kafamdaki şablonu belki hiçbir zaman bulamayabilirim. Ama hepsinden birer parça birer parça alsam şu zamana kadar yüzde doksanı şablonu tamamladım. Yüzde onluk kısmı gelecekteki veya belki de yüzde onluk kısmı o eksik parçalar olmadığı için onlar yok yani.” (G-18)

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer alan bireylerde fikirsiz olarak benlik sınırları ve özerklik önemliken yaşantısal olarak birtakım tutarsızlıklar söz konusu olabilmektedir. Bu gruptakiler aynı zamanda kendileri de partnerin kişisel sınırlarını ihlal edebilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Ben her zaman benim kız arkadaşım her zaman destursuz arayamaması gerekiyor ya da araması gerekmiyor. Benle ilgili bir problem yaşadığı zaman ya da büyük bir kavga ettiğimiz zaman abimi arkadaşımı annemi arayıp telefonda ağlamaması gerekiyor.” (G-6)

“Facebook’ta biriyle tanışıp konuşmama engel olacak biri yok mesela. İşte bu kız kim bununla niye konuşuyorsun. vay niye seni beğeniyor vay niye şöyle diyen yok. Ama sevgilim olacak olursa büyük ihtimal kıskanacak ister istemez o benim rahatlığım da değişecek ister istemez kendimi de kısıtlayacağım. İster istemez ben de o moda gireceğim.” (G-20)

“İlişki içinde çok aranmak sıklıkla rahatsız edilmek hani kişi sürekli onunla ilgilenmemi istiyor. Onunla vakit geçirmemi istiyor. Buradan şunu anlıyorum benim hayatıma bir haksızlık benim haklarıma sahip çıkmayıp da haklarıma giriyor diye düşünüyorum. Benim bir yaşantım var ve benim yaşantıma saygı duymuyor... Çok ilgisiz çok sevmediğimi falan söylüyorlar genelde... Belki yaşantımla ilgili küçüklüğümden beri pansiyonda yetiştim ailemden uzak yetiştim hep yalnız oldum hep tek oldum aileme karşı da böyleydim. Kardeşime de öyleyim anneme babama da öyleyim.” (G-4)

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer alan bireylerde de ihtiyaç farkındalıkları ve yapılan seçimler ve romantik ilişki yaşantıları arasında bir ters orantı mevcuttur. Bireyler ya bir ilişkide aradıkları, ihtiyaçlarına dönük tespitler yapma noktasında zayıflar ya da yerinde tespitler yapmış olsalar bile bu tespitlerine uygun seçimler, eylemlerine yansımamaktadır. Bu bulguları destekleyen yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Başlarken insanlar nitelik sayabilir ama ben nitelik sayamıyorum. Etkilenmem gerekiyor ve ben genelde kendi izlerimi bulduğum insanlarla beraber oluyorum.” (G-10)

“Kendimde değiştirmek istediğim özelliğim kıskançlık ve detaycı olmam. Çünkü bu bana hiçbir yarar sağlamıyor. Karşı tarafın bütün olumsuz yönlerini görüyorum. Aslında her şeyi görmek çok da sağlıklı bir şey değilmiş. Bazen bilmemek mutluluktur bazı şeyleri.” (G-5)

“Hani aşık olduğum kişiden genelde kaçıyorum. Sanki kontrol benim elimden gidecekmiş gibi. Yani herkesten duygusal olduğum için bunu bastırıyor olabilirim bu bir korku da olabilir bende. Bunları ben aslında yeni yeni fark ettim. Fark etmek de istemedim, kendime dönmeyi sevmiyorum çünkü işin içinden çıkamıyorum.” (G-15)

4.1.4.2.Geçmiş İlişki Yaşantıları

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer alan beliren yetişkinler için geçmiş ilişkiler belirleyici bir role genellikle sahip olmamaktadır. Bazı katılımcılarda çocukluk yaraları veya geçmiş ilişkilere ait yaralar dolayısıyla atlatılamayan veya işlevsel olmayan ilişki anlayışının gelişmesine yol açan ilişki yaşantılarına ve tarzlarına rastlanmaktadır. Benmerkezci etkinin ve bağıllık geliştirmenin zayıflığı nedeniyle geçmiş ilişkiler genellikle talihsizlik veya doğru kişiyle karşılaşmama dolayısıyla yaşanan bir talihsizlik olarak nitelendirilmektedir. Duygu geçişleri keskin olabildiğinden dolayı başlangıçta ilişki önem arz ederken daha sonra birey için bir anlam ifade etmeyebilmektedir.

Tekrarlayan ilişki örüntülerine bu ilişki tarzında sıklıkla rastlanmaktadır. Geçmiş ilişkiler farkındalık geliştirilmesinden öte arayışın devam etmesine yol açabilmektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Çabuk gelişip çabuk biten ilişkilerim var. Ne kadar çabuk gelişirse o kadar çabuk bitiyor ben onu gördüm.” (G-5)

“Yani benim hafızamda kalan tek şey kötü şeyler. İyi şeyler hafızamda değil. Bana çektirdikleri acı sadece bu. Yaptıkları hatalar. Kafama taktığım şey ihanet oldu bu geneli oluyor zaten.” (G-5)

“Benim peşimden koşmaması gerekiyor benim onun peşinden koşmam gerekiyor. Benim için bir ilişkide keyif alınacak o ilişkiyi canlı ateşli tutacak şeyin bu olduğunu düşünüyorum.” (G-6).

“En kısa ilişki: 24 saat. Onda karşı tarafın beni gerçekten çok sevdiğini hissediyordum biri tarafından sevmek de çok güzel bir his o zamanlarda benim yeni biten bir ilişkim vardı.” (G-10)

4.1.4.3.Sosyal-Kültürel Bağlam

Bu bireyler için eğitim ve ailesel, yaşantısal benzerlikler önem taşımaktadır. Olumsuz yaşantılar kriter olarak kendini göstermekle beraber bu kriterler partner seçimlerine pek yansımamaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Benim kız versiyonum gibi bir şey. Mesela o da benim ben de onun bir olay karşısında vereceği tepkiyi konuşma tarzını kelimelerini bile önceden seçebiliyorum.” (G-10)

“...bir insanın zeki olmasını isterim yani. Bazen zeka seviyesi düşük olan insanlarla da çıktım.” (G-4)

Bu bireylerin aile yapılarında ve çocukluk yaşantılarında da besleyicilik zayıf kalmakta ve bu durumda bireylerin seçimlerinde kendini göstermektedir. Genellikle ihtiyaçlarını karşılamayan partner seçimlerinde bulunmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“O ilişkiyi yürüten normal şuan ki şartlarda evlenen birisi olsa bir sene geçmeden boşanır ben kendi babamın huyu suyu çekilecek biri değil. Annem alttan alarak işte sabrederek yuvam bozulmasın işte eski şey olduğu için eski ailelerde boşanmayı kimse hoş karşılamazdı. Sabrederdi her türlü zorluğa soruna göğüs gererdi.” (G-20)

“Ama hayalini kurduğun ilişkiye bir insanın ulaşması imkansız. Böyle bir şey yok. Bu hayalini kurduğun ilişkiyle bu ilişki yaşadığın insan o ortak noktaya getirmeye çalışırken o yaşadığın süreç var ya o verdiğin savaş var ya aşkı o zaman anlıyorsun o zaman yaşadığını hissediyorsun. Ama hiçbir zaman yaşadığın şeyle hayalini kurduğun şeyi hiçbir zaman birleştiremezsin. Öyle bir şey bana kalırsa imkansız.”(G-6)

“Açıkçası böyle sanki insan acaba ben özgürlüğüme mi düşkünüm bağlanma korkum mu var tam tersi kaybetme korkum mu var onu bilmiyorum. Ama genelde şunu söylemeye çalışıyorum hayatıma giren insanlara da söylüyorum çok üstüme gelme ben gelirim çok arayan soran sen olma. ... ya ben çok sıkılıyorum arayıp sordukları için ya da kendimi bir şey zannediyorum sonra bitiriyorum ya.” (G-4)

Çocukluk yaraları ve ebeveyn ilişkileri bireyin ilişki algısında ve ilişkilerini yaşantılamalarında belirleyici olmaktadır. Bu durum hatta ilişkilerde ve partnerlerde yaşanan tekrarlayıcı senaryoların oluşmasına da sebep olmaktadır. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Çünkü ben uzun ilişkilere ve birlikteliğe inanmıyorum. Benim annemle babam ayrı. Ben bir kadınla erkeği aynı fotoğraf karesinde düşünemiyorum. Çünkü benim annem birlikteyken de babamla hiç anlaşamazdı. Hani ben de kadın erkek ilişkisi hiçbir zaman uzun sürmez. Uzun süren yalandır madem kısa sürecek öyle süreceğine böyle sürsün hiç olmazsa aklında yer edinirim.” (G-15)

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer alan bireylerde aile etkisi değerlendirildiğinde bu grupta yer alan beliren yetişkinlerde genel olarak kopuk, zayıf veya çatışmalı aile ilişkileri genel olarak bulunmaktadır. Bu bireyler genel olarak ebeveyn ilişkilerini model almadıklarını ve kendi ilişkilerinin ebeveynlerinin ilişkisi gibi olmasını istemediklerini belirtmektedirler. Bu grupta yer alan beliren yetişkinlerin ağırlıklı olarak kaçınan bağlanma tarzına sahip olmasında ebeveynleri ile yeterince güçlü bir bağ kuramamalarının ve ebeveynlerinin kendi aralarında da güçlü ve dengeli bir ilişki sağlayamamalarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Yine benzer nedenlerle ilişkilerdeki duygu durumlarda ani yükseliş ve inişlerin yaşantılandığı düşünülmektedir. Bu grupta yer alan bireylerde duygu durum problemleri, bağlanma sorunu ve narsist eğilimler gözlenebilmektedir. Bu tarz problemlerin yaşanmasında da çocukluk yaşantılarının, ebeveyn ilişkilerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

“Bu kadar sürdüren aileler. Çünkü biz 2. Seneden sonra vıcık vıcık olduk. Her kavgamızda konu kapandıktan sonra kavga ederken tartışırken kız arkadaşım şey diyordu biz ayrılırsak ben anneme ne söyleyeceğim. En son dedim ki ne söylersen söyle ben bitirmek istiyorum” (G-6)

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubundaki beliren yetişkinler toplumsal mitler/cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirildiğinde ise çelişkili bir tutum göze çarpmaktadır. Birey kendisini olumsuz etkileyen durumlarda toplumsal mitlere/cinsiyet rollerine daha mesafeli duruş sergilerken partnerine yönelik durumlarda kendisini olumlu etkileyen bir durumsa toplumsal mitleri/cinsiyet rolleri etkisine daha açık olabilmektedir. Fakat bu durum bu grupta yer alan her katılımcıyı kapsamamaktadır. Toplumsal mit/cinsiyet rolleri bu grupta diğer gruplara nazaran daha fazla farklılık göstermektedir. Bu bulguları destekler yönde tepkilere örnek verildiğinde;

“Öyle bir şey var herhalde bu ülkemizdeki insanlara has olduğunu düşünüyorum bunun kızların veya kadınların ne kadar kafa olarak aşmış gelişmiş olsa bile bilinçaltında bir evlilik baskısı var. Bir erkek bunu hissettiği zaman ister istemez bir tedirginlik çekince duyuyor.” (G-6).

“Bir kadın evi idare eder mesela. Parayı erkek getirir ama idare kadındadır. Çünkü erkek dışarıda para harcamayı bilir. Gezmeyi bilir eşliyle nereye gideceğini bilir. Nereye götüreceğini bilir.” (G-10)

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda hareket edilerek elde edilen sonuçlar literatür paralelinde ele alınarak tartışılmıştır. Tartışma kısmının ardından bu araştırmanın konusuna ilişkin ilerleyen zamanlarda çalışacak olan araştırmacılara ve alandaki uygulayıcılara yönelik olarak birtakım önerilere yer verilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

Bu bölümde beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimleriyle ilgili bulguların tartışması çıkan her bir temellendirilmiş/gömülü kuram kategorisi doğrultusunda çekirdek kategori olan romantik ilişki tarzları ve çekirdek kategoriyi etkileyen kategoriler (benlik tanımları, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam) doğrultusunda ayrı ayrı ele alınmıştır.

Literatürde beliren yetişkinlik kendine yeni yer edinen bir gelişim dönemi olarak yer almakla beraber romantik ilişkilere ilişkin araştırmalar ve kuramlar geniş yer tutmaktadır. Beliren yetişkinliğin yeni bir gelişim dönemi olması nedeniyle beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin yapılan araştırmalar sınırlılık taşımaktadır. Bu gelişim döneminde yaşanan romantik ilişki deneyimleriyle ilgili açığa çıkarılmayı bekleyen daha birçok hususun yer aldığı düşünülmektedir. Yapılan bu araştırmada da bir adım olarak bu konuda Türkiye'deki beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantıları daha derinlemesine anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu da beraberinde beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantılarını etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması ve bir teori oluşturulmasına katkı sağlamıştır.

Beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerine ilişkin yapılan bu araştırmada cinsiyetler arası belirgin bir faktörün ön planda olmadığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu aşama teorilerinin cinsiyet farklılıklarına bakış açısını destekler yöndedir. Genellikle cinsiyet farklılıkları kendisini aile ilişkilerinde göstermektedir (Shulman ve Connolly, 2013). Bu bulgular da bu araştırmada ailenin ve kültürün cinsiyet rollerinde getirdiği farklılıklarla beraber oluşan cinsiyet farklılıklarını açıklamaktadır. Bu farklılığın Türk kültürünün yapısından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Hofstede'nin (1991) çalışmasında da belirttiği üzere Türkiye

bireycilik ve toplulukçuluk arasında geçiş özellikleri gösteren bir kültürel yapıya sahiptir. Ülkemiz hem toplulukçu hem de bireyselci kültür özelliklerini bünyesinde bulundurmaktadır (Yıldırım ve Barnett, 2017). Bu durumu romantik ilişkilerde toplumsal cinsiyet rollerinin yanı sıra bireysellelikle beraber de ön plana çıkan kişisel tatmin ve ihtiyaçlarda da görmek mümkündür. Bu araştırmanın kültüre özgü özellikler taşımasının ve Türk kültürü üzerinden geliştirilmiş olmasının bu araştırmayı önemli kıldığı düşünülmektedir.

Beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimleri üzerine temellendirilmiş/gömülü kuram kullanılarak yapılan bu araştırmada çekirdek kategori olarak ulaşılan romantik ilişki tarzlarının yapısı ve belirleyicileri ele alındığında ön plana çıkan bir takım değişkenler dikkat çekmektedir. Dikkat çeken bu değişkenler arasında ön plana çıkanlar benlik tanımları, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlamın etkili olduğu görülmektedir ve tüm bu değişkenlerin kültürden bağımsız olarak ele alınması pek de mümkün görünmemektedir.

Benlik tanımının önemli bir parçası olan ihtiyaçların romantik ilişkide karşılanmaması beraberinde ilişkinin ömrünü kısaltmakta ve ayrılığı getirmektedir. Karşılanmamış yakınlık, kimlik ve özerklik ihtiyaçları özellikle ilişkilerde sonlanma nedenleri arasında yer almaktadır (Norona, Olmstead ve Welsh, 2017). Romantik ilişki kimliklerinde ilişki süresi ve niteliğinde de bu faktörlerin etkililiği göze çarpmaktadır. Sözü edilen bu durumlarda da bireyin benlik tanımı belirleyici olmaktadır.

Romantik ilişkideki ihtiyaçların doğru tespiti ve buna uygun seçimler veya aksi yönde seçimler ve arayışlar bireylerin geçmiş ilişki yaşantıları doğrultusunda farkındalıklar geliştirmesini ve/veya sonraki ilişkilerinde kendini konumlandırmasını ve yaptığı seçimleri etkilemektedir. Romantik ilişki tarzlarında önemli ve belirleyici etkiye sahip olan bir diğer faktör ise sosyal-kültürel bağlam içerisinde yer alan aile etkisidir. Toplumun küçük bir temsili olan toplumsal mitlerin/cinsiyet rollerinin geçişinde kilit bir rol oynayan aile yapısı, aynı zamanda bireylerin benlik sınırı oluşturabilmesinde ve ihtiyaç farkındalığı geliştirmesinde de kritik bir role sahiptir. Aile yapısının önem arz ettiği kültürümüzde yetişkinliğe geçme sürecinde de aktif bir

rol ve güç verilen aile, kendini romantik ilişki yaşantılarında ve partner seçimlerinde de göstermektedir. Bu durum aynı zamanda aile ve akran grubu bağlamında erken dönem kişilerarası deneyimlerin bazılarıyla ilişkili olarak farklı romantik ilişki örüntülerinde kendini göstermektedir (Boisvert ve Poulin, 2016; Shulman ve Connolly, 2013).

Aile etkisi kendini kurulan ebeveyn bağının niteliğinde de göstermektedir. Ebeveyn bağı bireydeki güveni arttırmaktadır, yakın ilişkiler kurmada ergenlik döneminde ve ilk yetişkinlikte ve uzun dönemli romantik ilişkilerde de kendini göstermektedir (Boisvert ve Poulin, 2016). Ebeveyn çocuk ilişkisinde yakınlık, samimiyet, destek ve kabul düzeyi beliren yetişkinin bireyselleşmesi, psikolojik uyum ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kapasitesini etkilemektedir (Tubman ve Lerner, 1994). Ebeveynlerin sürdürdükleri ilişkilerin kalitesi çocuklarını da etkilemektedir. Beliren yetişkinlerin ilişkileri ebeveynleri ile benzer değerlere ve/veya zıt inançlara dayanmaktadır (Allen ve Mitchell, 2015). Ebeveynle olan ilişkinin niteliğini ve ilişkilere olan yansımalarını romantik ilişki tarzlarında bireylerin partner seçimlerinde, partner beklentileri ve partner ile aralarındaki bağda ve romantik ilişki tarzlarında kendini göstermektedir. Bu farklılıklar romantik ilişki tarzlarının birbirinden ayrışmasında da belirleyici bir role sahiptir.

Kültür birey üzerindeki etkisini benlikle ve aile etkisi ile sınırlı tutmamaktadır aynı zamanda kitle olarak ve bu kitlenin yapı taşları aracılığıyla göstermektedir. Kültür yüklenen anlamı etkilemektedir ve bununla birlikte birey üzerindeki etkiyi de belirlemektedir (Kağıtçıbaşı, 2012). Birey içinde yaşadığı toplumun kurallarını, tercihlerini aile ve arkadaş çevresi aracılığıyla veya tanık olduklarıyla da öğrenmekte ve içselleştirmektedir. Toplulukçu kültürlerde davranışlar grup normları tarafından belirlenirken bireyci topluluklarda bireyin neyden hoşlanıp hoşlanmadığı ve bireye faydası dikkate alınmaktadır. Toplulukçu kültürlerde bir hiyerarşi durumu söz konusudur (Triandis, McCusker ve Hui, 1990). Karar vermede gruba uyma ve önem verdiği diğer kişiler önemli bir role sahiptir (Markus ve Kitayama, 1991). Toplum içerisinde hakim olan bu yapılar kendini toplumsal mitler ve cinsiyet rolleri aracılığıyla göstermektedir. Bu durumda bireylerin değer yargıları da farklılaşmaktadır (Leong, 1991). Bu etki kendini romantik ilişki yaşantılarında da

kaçınılmaz olarak göstermektedir. Bireyin kendi ihtiyaçlarının veya toplumun belirlediği ihtiyaçların hakim olması söz konusudur. Bireyin ben veya biz olarak ilişkide yer almasında ve romantik ilişki örüntülerinde belirleyici olmaktadır.

Romantik ilişki örüntüleri bireyin kendini ilişkide nasıl konumlandığına göre farklılık göstermektedir. Romantik ilişki örüntüleri olarak adlandırılan romantik ilişkilerin başlatılması, sürdürülmesi ve sonlandırılması ile partner seçimleri bu araştırma sonucunda elde edilen romantik ilişki tarzları ile birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedirler. Bireyin romantik ilişki tarzları romantik ilişki örüntülerini etkilemektedir ve yine bireyin romantik ilişki örüntüleri de romantik ilişki tarzlarını etkilemektedir. Bu süreç de beraberinde kişilerin ilişkilerden aldıkları doyum ve duygu durumlarını etkilemektedir. İlişkinin niteliği deneyimlenen mutluluğun düzeyini belirlemektedir (Demir, 2008).

Genel olarak araştırma sonucunda elde edilen bulgular özetlendiğinde; romantik ilişki örüntüleri olarak adlandırılan romantik ilişkiyi başlatma, sürdürme, sonlandırma ve partner seçimi süreçleri ile benlik tanımları, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlamın hepsi birlikte beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu romantik ilişki tarzları da yine bu faktörlerden beliren yetişkinlerin farklı şekilde etkilenmeleri nedeniyle kendi içinde realistler, öz farkındalık geliştirenler, beyaz atlı prens/prenses bekleyenler ve arayıştakiler/doyumsuzlar olarak dörde ayrılmaktadır.

Romantik ilişki tarzlarının her biri ele alınırken özellikle bu araştırma ile benzer bir amaçla yola çıkıldığı düşünülen ve yine bu araştırmadaki romantik ilişki tarzları ile paralellik gösteren Shulman, Scharf, Livne ve Barr'ın (2013) ilişki örüntüleri doğrultusunda ele alınacaktır. Yer yer literatürde yer alan diğer aşk kuramlarından da destekleyici görüldüğü noktalarda göndermelerde bulunulacaktır. Bu kısımda aynı zamanda romantik ilişki tarzları ele alınırken benlik tanımları, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam da dikkate alınarak her bir romantik ilişki tarzı tartışılacaktır.

5.1.1. Romantik İlişki Tarzlarından Realistler

Shulman, Scharf, Livne ve Barr'ın (2013) Orlofsky'nin 8 yakın ilişki statüsünden hareketle geliştirdiği dört örüntü bir ilişkide yakınlık ve bağ kurma düzeyine göre birbirinden ayrılmaktadır. Yakından bağlılık (intimately committed) örüntüsü ise bu araştırmada yer alan romantik ilişki tarzları örüntülerinden realistler ile yakınlık ve karşılıklı doyum içeren ve yüksek bağlılığın olduğu ilişkiler yaşantılamaları dolayısıyla benzeşmektedirler. Romantik ilişki tarzlarından realistlerde hakim olan duygu ve mantık dengesi, kalıcı ilişki eğiliminde olma, fiziksellüğün geri planda bırakılması Sternberg'in arkadaşça aşk ve mükemmel aşk tarzlarıyla benzerlik göstermektedir. Sternberg'in (1986) arkadaşça aşk tarzında bağlılık ve yakınlık hakimken, mükemmel aşk tarzında ise bağlılık ve yakınlığın yanı sıra tutku da bulunmaktadır. Realistlere ilişkin bu özellikler aynı zamanda Lee'nin (1973) aşkın renkleri kuramında yer alan pragma ve storge ile de benzerlik göstermektedir. Realistlerin tutkunun zamanla gelişmesi, uyumun ve romantik ilişki ihtiyaçlarının göz önüne alınması gibi özellikleri bu benzerlikler arasında yer almaktadır. Romantik ilişki tarzlarından realistler diğer aşk kuramları ile benzerlikler taşımakla beraber bu aşk tarzlarından sadece birine benzememesi ile de farklılaşmaktadır. Aynı zamanda romantik ilişki tarzlarında kültürün etkisinin olması dolayısıyla da kendine özgü yapısını korumaktadır.

Bu araştırmanın bulgularında tatmin edici ilişki deneyimine sahip ve ilişkilerinde bağlılık ve yakınlık kurabilenler olarak değerlendirilen romantik ilişki tarzlarından realistlerin özelliklerini ise daha çok kadınlar taşımaktadır. Bu durumda, kadınların erkeklere göre toplum içerisinde daha erken olgunlaşmaları gerektiğinden ve kadınların erken yaşta daha fazla otokontrol ve farkındalık geliştirmelerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Toplum etkisini sosyal-kültürel bağlam ile romantik ilişki tarzlarında göstermektedir. Bu etki, bireyselci/toplulukçu kültür bağlamında ele alındığında da görmek mümkündür. Toplulukçu eğilimin aksine bireyseliğin hakim olduğu bireylerde ve toplumlarda benliğin gerçekleştirilmesi ilk sırada yer almaktadır. Eşitliğe dayalı bir kişisel gelişim söz konusudur. Kendini ifade konusunda da bireyler daha özgürdür (Cheung ve Chan, 2002). Yine bu nedenle romantik ilişki tarzlarından realistlerde benlik sınırları daha net olmaktadır.

Romantik ilişki tarzları çekirdek kategorisine bu araştırmada ulaşılmasında ve bu tarzların kendi içinde farklılaşmasında kùltürün önemli ve belirleyici bir etkisinin olduğu düşünölmektedir. Türk kùltürünün yapısı değerlendirildiğinde, toplulukçu bir kùltürün Türkiye’de hakim olduğu görölmekle beraber bireyselciliğin de yansımalarına rastlamak mümkündür (İmamoğlu, 1998; Kağıtçıbaşı, 1997; Markus ve Kitayama, 1991; Triandis ve Suh, 2002). Türkiye toplulukçuluğa yakın fakat bireyselcilik için çabalayan bir ölkedir (Mocan-Aydın, 2000). Birey varoluğu gereği başlı başına kendine özgü bir varlık olmakla beraber bulunduğu kùltür içerisinde de kùltüre bağlı olarak birtakım farklılıklar göstermektedir. Bu durumu bu araştırmada elde edilen romantik ilişki yaşantılama tarzlarında da görmek mümkündür. Romantik ilişki tarzlarından realistlerde bireyselcilik daha hakimdir.

İlişkilerde dengenin ve tutarlılığın hakim olduğu realistlerde geçmiş ilişki besleyici ve geliştirici olarak yer almakla beraber yapıcı olarak çerçevlendirilip geride bırakılmıştır. Geçmiş ilişki kùltürel bağlamdan öte bireysel bağlamda ele alınıp değerlendirilmektedir. Bu durumda bireylerin benlik tanımlarının etkisi de büyüktür. Benlik bütönlüğünü sürdürmek ve başarılı bir adaptasyon için tutarlılık önemlidir. Tutarlılık birey için bir ihtiyaçtır ve iyi oluğu açısından da önemlidir. Tutarlılık diğer insanların davranışlarını tahmin etmede ve sosyal etkileşimde kolaylık sağlamaktadır (Cross, Gore ve Morris, 2003).

Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri bağlamında genel olarak özetlenecek olursa romantik ilişki tarzlarından realistlerde kimlik keşfi büyük oranda gerçeleştirilmiştir. Bireyler bir ilişki ve partnerden beklentileri ve ilerdeki eş ve evlilik için bir çerçeve oluşturmuşlardır. İleriye dönük olarak evlilik düşünölmekle beraber zamanlaması kariyer planlamasına bağlı olarak değişmektedir. Hayatlarında ve ilişkilerinde istikrarlı seçimler genel olarak baskındır. Hayattan ne istedikleri konusunda daha nettirler.

5.1.2. Romantik İlişki Tarzlarından Öz Farkındalık Geliştirenler

Yakınlık ve bağlılık olmayanlarda görülen uzun süreli ilişki içinde yer almakla beraber ilişkide yakınlığın ve karşılıklı saygının olmaması (Shulman, Scharf, Livne ve Barr, 2013), gibi özellikler öz farkındalık geliştirenler grubunda yer alan bireylerin bu öz farkındalığı geliştirmeden önceki ilişki özelliklerini tanımlamaktadır. İlişkide kişinin yakınlık ve bağlılık içeren bir ilişkide olduğu inancı hâkimdir; yani temelde sahte ve tatmin edici olmayan bir yakınlık durumu söz konusudur. Yakınlık örüntüsü de yine öz farkındalık geliştiren grubun özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Yakın ilişkide yer almakla beraber geçmiş ilişkilerde geliştirilen bağlılık zayıflık göstermektedir ve genellikle de gelecek planları içerisine partner dahil edilmemektedir; edilme durumu varsa bile bireyin kendini zorladığı bir durum söz konusudur. Öz farkındalık geliştirme noktasında ise kadınlar ve erkekler hemen hemen benzer dağılım göstermektedir. Öz farkındalık geliştirenlerin zamanla karakter özelliklerini daha ön plana almaları, partnerin ve kendilerinin ihtiyaçlarını dikkate alarak hareket etmeye başlamaları ve birlikte geçirilen zamana önem vermeleri ile Lee'nin (1977) aşk tarzlarından storge, pragma ve agape ile benzerlik göstermektedir. Öz farkındalık geliştirenler romantik ilişki tarzı sözü geçen bu üç aşk tarzının bileşimi gibidir.

Romantik ilişki tarzları içerisinde yer alan dört ilişki tarzına ve bireyin ilişkide kendini gösterme şekline bakıldığında Kağıtçıbaşı'nın bireycilik ve toplulukçuluğa ilişkin yaklaşımında yer alan kişinin içinde yer aldığı grupta üyelerin ihtiyaçlarını veya kişisel çıkarlarını, haklarını ve ayrıcalıklarını daha ön plana çıkarmasında gözlemlemek mümkündür. Öz farkındalık geliştirenlerde yaşantıların da etkisiyle benlik sınırı konusunda daha fazla hassasiyet gösterilmektedir.

Öz farkındalık geliştirenler için benlik tanımlarının daha kapsamlı şekillenmesinde, geçmiş ilişkilerle beraber geliştirdikleri farkındalıklar gelişmeye ve değişmeye gitmelerinde yakın ilişkiler önemli bir rol oynamaktadır. Yakın ilişkiler bireyin kendini ifade etmesi, geliştirmesi ve doğrulaması için gereklidir (Cross, Morris ve Gore, 2003). Her bir ilişki yaşantısı gelişim ve farkındalıklar noktasında ilerleme katedilmesine katkı sağlamaktadır.

Kültür perspektifinden değerlendirildiğinde bireyselci-toplulukçu yapının yansması öz farkındalık geliştirenlerde, bireysellik ve toplulukçuluk arasında bireyselliğin biraz daha ağır basması yönündedir. Sosyal-kültürel bağlam doğrultusunda ise aile etkisi bu grup içerisinde çeşitlilik gösterebilmektedir. Bazıları için aile, destekleyici ve güç veren bir etkiye sahiptir. Bazıları için ise gelişim krizlerinde belirleyici bir role sahip olmakta ve bireyin geçmiş ilişkilerindeki sorunların sebepleri arasında yer alabilmektedir.

Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri bağlamında genel olarak özetlenecek olursa bireylerin ilişkideki kendileri ile ilgili öğrenmelerinin hakim olduğu bir kimlik keşfi dönemidir denilebilir. Partner seçimlerinde ve ilişkilerinde istikrarsızlıklar olmakla beraber kimlik keşfinin de etkisiyle fırsatlarını daha ihtiyaçlarına hitap edecek yönde kullanmaktadırlar.

5.1.3. Romantik İlişki Tarzlarından Beyaz Atlı Prens/Prenses Bekleyenler

Romantik ilişki tarzlarından beyaz atlı prens/prenses bekleyenler grubunda yer alan bireylerde pasif kalma, benliğin geri planda kalması ve düşük öz güven durumu söz konusudur. Bu özellikler kadınlarda ve erkeklerde hemen hemen benzer dağılım göstermektedir. Bu romantik ilişki tarzı aynı zamanda Sternberg'in (1986) bağlılığın hakim olduğu boş aşk ile benzerlik göstermektedir. Bağlılık geliştirme eğiliminin yüksek olması beraberinde beyaz atlı prens/prenses bekleyenler grubundaki bireylerin beklenti yüksekliğine girmelerive ve beraberinde de ayrılık sürecinde daha fazla yıpranmalarına yol açabilmektedir. Aynı zamanda Lee'nin (1977) aşk tarzlarından fedakarlığın yüksek olduğu agape ve eros ile de benzerlik göstermektedir.

Romantik ilişki tarzları incelendiğinde bu tarzların özelliklerine benzer tarzda romantik ilişki tarzlarını yetişkinlere ilişkin yapılan romantik ilişki çalışmalarında görmek mümkündür. Romantik ilişki tarzlarından beyaz atlı prens/prenses bekleyenlere benzer tarzda bazı özellikleri literatürde Michelangelo fenomeni olarak adlandırılan yakın ilişkilerdeki partner tarzında görmek mümkündür. Buradaki benzerlik ideal benliğini aramaya yapılan vurguda kendini göstermektedir ve bireyler bu arayışlarına uygun deneyimler yaşamaktadır. Bu yönelimler de bireyin

iyi oluşunu daha iyi hale getirmekle ilişkili görülmektedir (Drigotas, 2002; Rusbult, Finkel ve Kumashiro, 2009). Fakat beyaz atlı prens/prensese bekleyenlerin bu fenomenden ayrılan yönü ise bu bireyler partneri kendi ideallerindeki gibi yapmaları yerine partnerin kendilerini o ideale, doyuma ulaşacak kişiye benzetmelerini beklendikleridir. Fakat ortak mesele iki yaklaşımda da ideal benlik gerçek benlik farkının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Yine bu iki yaklaşımda davranış onaylaması da ön plana çıkan kavramlardandır ve partner ideal benliğin bir tamamlayıcısı olarak görülmesidir. Drigotas, (2002) Michelangelo fenomeninin ilişkiler ve kişisel iyi oluş ve bir diğerini ideal benliği doğrultusunda şekillendirmede olumlu faydaları olduğunu vurgulamaktadır. Aynı durumdan beyaz atlı prens/prensese bekleyenler için söz etmek şu an için güç görünmektedir. Çünkü bu bireylerin benlik sınırlarını geliştirmeleri, romantik ilişkilerine ilişkin ihtiyaç farkındalığı geliştirmeleri, geçmiş yaralarını, bitirilmemiş işlerini geride bırakmaları halinde böyle bir etkiden söz etmek daha kuvvetle muhtemel olacaktır. Ayrıca beyaz atlı prens/prensese bekleyen beliren yetişkinlerin kendileri için uygun gördükleri partnerin belirleyici net özelliklerinden öte kendilerinde ve hislerinde yarattıkları veya yaratacakları hisler belirgindir. İki yaklaşımda da kendi başına gerçekleştirilmekte güçlük çekilenin, partner aracılığıyla gerçekleştirilmesi söz konusudur; fakat gerçekleştirilme şekilleri farklılık göstermektedir.

Yüksek ilişkisel benlik kurgusu bireyin partnerine olan bağlılığını arttırmaktadır ve bu durum da ilişkilerin daha uzun süreli olmasını sağlamaktadır. İlişkisel benlik kurgusu bireylerin genel olarak ilişkilerinde bireysel farklılıklarının değerlendirilmesinde de fikir vermektedir (Linardatos ve Lydon, 2011). Bireylerin benlik anlayışları da kurdukları anlamlı ilişkilerin temsilidir (Cross ve Gore, 2004). Beyaz atlı prens/prensese bekleyenler bu bağlamda değerlendirildiğinde ise benlik sınırlarının ve tanımlarının esneklik gösterdiği görülmektedir.

Kültür perspektifinden değerlendirildiğinde bireyci-toplulukçu yapının yansıması beyaz atlı prens/prensese bekleyenlerde ise toplulukçuluğun etkilerinin daha hakim olduğu bir yapıyla kendini göstermektedir. Toplulukçu kültürlerde sosyal roller bireyin benliğini tanımlamada önemlidir. Toplulukçu kültürlerde benlik bütünlüğünün sürdürülebilmesi için normlara, beklentilere ve rollere uygun

davranılması gerekmektedir. Toplulukçu/kolektif eğilimin hakim olduğu bireylerde otoriteye uyma (Cross, Gore ve Morris, 2003) durumu söz konusudur ve bu otorite çoğu zaman aile üyeleri olmaktadır. Bireyin tercihinin farklı yönde olmasına rağmen kendini sınırlama durumu söz konusudur. Aile etkisi ise kendini bu romantik ilişki tarzında partner seçiminde, ilişkinin geleceğine ilişkin kararlarda göstermektedir.

Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri bağlamında genel olarak özetlenecek olursa bireyin kimlik keşfinin daha sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu bireyler genel olarak, ilişkilerinde kendi odaklılığın ve yaşamdan beklentilerin partner üzerinden şekillendiği bir eğilime sahiptirler.

5.1.4. Romantik İlişki Tarzlarından Arayıştakiler/Doyumsuzlar

Shulman, Scharf, Livne ve Barr'ın (2013) geliştirdiği örüntülerden düşük yakınlık ve bağlılık ile karakterize istikrarsızlık örüntüsünün bu araştırmada yer alan romantik ilişki tarzları örüntülerinden arayıştakiler/doyumsuzlar grubu ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ortaklaşan yönler arasında bağlılık geliştirip yakınlık kurmanın zayıf olması yer almaktadır. Fakat bu araştırmadaki grubun ilişki süresinin istikrarsızlardan daha uzun olma eğilimi olmakla beraber çok rahatlıkla ilişki başlatabilmekte olmaları, ilişki içerisinde duygusal iniş çıkış ve anlam atıflarının uçlarda seyretmesi ile farklılaşmaktadırlar. Bu özellikler aynı zamanda Sternberg'in (1986) üçgen aşk kuramından tutkunun hakim olduğu çılgınca aşk tarzı ile de benzerlik göstermektedir. Tutkunun daha çok hissedilmesi, kısa süreli ilişki eğilimi, benmerkezci olma, yakınlık ve bağ kurmada zorlanma görülmektedir. Bu özellikler aynı zamanda Lee'nin (1977) eros ve ludus aşk tarzları ile de benzerlik göstermektedir. Arayıştakiler/doyumsuzlar ilişki tarzı Lee ve Sternberg'in aşk tarzlarının kombinasyonu gibi olması ve kültürel izler taşıması dolayısıyla da bu kuramlardan ayrılmaktadır.

Yakınlık ve bağ kurma bağlamında literatür incelendiğinde bağlanma süreci ile ailenin romantik aşkın yaşantılanmasındaki belirleyiciliğine vurgu yapılmaktadır. Bebeklikteki sevgi sınırlarının gelişimi yetişkinlikteki romantik aşka transfer edilmektedir. Romantik ilişki yaşantılama tarzlarında da bağlanma teorisinin izlerine rastlamak mümkündür. Çocuklukta geliştirilen bağın yapısı ve tatmin ediciliği

beliren yetişkinlikteki romantik ilişki tarzlarını, romantik ilişkiden ve partnerden beklentileri etkilemektedir. Güvenli bağlanma tarzı daha işlevsel ve tatmin edici ilişkilerin kurulmasına imkan verirken kaygılı ve kaçınan bağlanma tarzına sahip bireylerde ise tam tersi bir durumun söz konusu olmasına yol açabilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Aynı zamanda Hazan ve Shaver'in (1987) araştırmasında bağlanma tarzlarının benlik modeli ile de ilişkili olduğuna değinilmektedir. Bu durum kendini romantik ilişki tarzlarından arayıştakiler/doyumsuzlar grubundaki bireylerde güvensiz kaçınan bağlanma eğilimi ile göstermektedir.

Kadınlar daha çok bağıllık geliştirmeye eğilimliyken erkekler ise yakınlık kurmaya fakat bağıllık geliştirmemeye daha eğilimlidir (Shulman, Scharf, Livne ve Barr, 2013) . Bu araştırmada cinsiyet dağılımına bakıldığında erkekler ağırlıklı olarak romantik ilişki tarzlarından arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer almaktadır ve bu gruptakiler hem yakınlık hem de bağıllık noktasında problem yaşamakla beraber doyumlari ve yakınlık-bağıllık süreçleri kısa sürelidir. Benmerkezci yaklaşım tarzı erkeklerin ilişkilerinde daha baskın durumdadır.

Arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda benlik sınırları noktasında bir tutarlılıktan söz etmek pek mümkün olamamaktadır. Duruma, kişiye veya koşullara bağılı olarak farklılık gösterebilmektedir. Romantik ilişki tarzlarından arayıştakiler/doyumsuzlar grubuna bakıldığında bu bireylerin ilişki süreçlerine ilişkin farkındalıkları ve kendi paylarına düşen sorumluluklar noktasında iç görülerinin diğer tarzlara göre zayıf olduğu göze çarpmaktadır. Bu da Stephanou'nun (2012) beliren yetişkinlerde romantik ilişkilerde partner algısı ve beklentisine ilişkin yaptığı çalışmada kötü olarak algılanan ilişkilerde dışsal atıf yapma eğiliminin (sadakatsizlik, sevgisizlik, yetersiz iletişim gibi) yüksek olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Tutarlılık temel bir ihtiyaç olarak görülmemektedir. Oysaki benlik bütünlüğünü sürdürmek ve başarılı bir adaptasyon için tutarlılık önemlidir. Tutarlılık birey için bir ihtiyaçtır ve iyi oluşu açısından da önemlidir (Cross, Gore ve Morris, 2003). Geçmiş ilişki yaşantıları bu tutarsızlığı ve çelişkileri gözler önüne sermekle birlikte arayıştakiler/doyumsuzlar grubunda yer alan katılımcılar için ise anlaşılmanın, doğru kişiyle karşılaşmamış olmanın işareti olarak genellikle görülmektedir.

Kültür perspektifinden değerlendirildiğinde bireyselci-toplulukçu yapının yansımaları arayışta kiler/doyumsuzlar grubunda ise iki eğilimi birlikte görmekle beraber benmerkezci ve tutarsız bir yaklaşım eğiliminin etkisiyle de net bir bireysellikten söz etmek mümkün olamamaktadır. Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri bağlamında genel olarak özetlenecek olursa ilişkilerde istikrarsılıkların hakim olduğu bir yapı ön plana çıkmaktadır. Kendiyle ilgili öğrenmeleriyle kimlik keşfini geręekleřtirmekle beraber, seçeneklerin ve olasılıkların fazlalığıyla da beraber bu durum ilişkilere biraz daha az yansımaktadır. Bireyin kendi istek ve ihtiyaçları daha fazla ön plana çıkararak öncelik kazanmaktadır.

5.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Beliren yetişkinlikte romantik ilişki deneyimlerini derinlemesine araştırarak beliren yetişkinlerin partner seçimleri, romantik ilişkiyi başlatma, sürdürme ve sonlandırmalarında etkili faktörleri belirleyerek bir teoriye ulaşılması hedeflenen bu araştırmanın sonunda beliren yetişkinlerde romantik ilişki tarzlarına ulaşılmıştır. Romantik ilişki tarzları ile birlikte beliren yetişkinlerin aslında romantik ilişki örüntülerinde yani partner seçiminde, romantik ilişkiyi başlatma, sürdürme ve sonlandırma süreçlerinde tek bir tarzdan veya genel faktörler topluluğundan söz etmek yerine bireylerin benlik tanımları, geçmiş ilişki yaşantıları ve sosyal-kültürel bağlam gibi kişisel ve toplumsal faktörlerin de belirleyici olduğu çok yönlü bir yapıdan söz edilmektedir.

Literatür aşk tarzlarına yönelik olarak incelendiğinde birden fazla aşk kuramının yer aldığı dikkat çekmektedir. Bunların belli başlıca olanları arasında Lee'nin aşk kuramı, bağlanma kuramları ve Steirberg'in aşk kuramı ön plana çıkmaktadır. Bu kuramlar daha çok genel olarak yetişkinlerin romantik ilişki yaşantılarına dönükken bu çalışmada ortaya çıkan romantik ilişki tarzlarında yer alan dört tarz ise araştırmalarda kendine giderek daha geniş bir yer bulan beliren yetişkinlik dönemine özgüdür. Ayrıca bu araştırmada beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzları olarak tanımlanan bu teori literatürde kendine ilk defa yer bulacak bir teori olmanın yanında Türkiye'ye özgü kültürün içinden çıkan ve türk kültürünün özelliklerini barındıran bir kuram olma özelliğini taşımaktadır. Bu araştırmada ortaya çıkan ve kendine isim bulan romantik ilişki tarzları ile bireylerin romantik ilişkilerini gelişim dönemleri perspektifinde incelerken (ergenlik, beliren yetişkinlik, yetişkinlik) beliren yetişkinlikteki romantik ilişki yaşantıları üzerine daha derinlemesine incelemeler yapmak açısından kolaylıklar sağlayacağı düşünülmektedir. Gelişim dönemlerinin önemli görevlerinden biri olan evlilik üzerine yapılacak çalışmalarda da daha aydınlatıcı olacağı düşünülmektedir. Çünkü bu çalışmada elde edilen bulgular içerisinde yer alan romantik ilişki tarzlarındaki ilişki örüntüleri, işlevsel ilişki eğilimi noktasındaki ayrışmalar ve romantik ilişkideki ihtiyaç alanları hususunda da alanda çalışacaklara ipuçları verme ve yol gösterici olma özelliği taşımaktadır.

Özellikle bağlanma teorisi perspektifinden bakıldığında bebeklikte ebeveynle kurulan ilişkilerin yetişkinlikteki romantik ilişkilere taşındığı göz önüne alınırsa bir kimlik keşfi dönemi olan beliren yetişkinlikteki romantik ilişki tiplerinin beliren yetişkinlerin kendi romantik ilişkileri dışında çocukları ile ilişkileri ve beraberinde onların romantik ilişki yaşantılarını etkileme noktasında kilit bir rol oynayabilmektedir. Sadece bulunduğu gelişim dönemiyle sınırlı kalmayıp sonraki dönemlere de taşınabilme potansiyeline sahip böyle bir ilişki yapılanmasının da derinlemesine anlaşılması ve bu konuda ilgili uzmanlara gereken desteği ve hizmeti sunması konusunda da önemli bir amaca hizmet edeceği düşünülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda şu öneriler getirilmiştir:

1. Alan araştırmacılarının;

- İstanbul'da yaşayan ve romantik ilişki deneyimi olan üniversite öğrencisi veya mezun orta veya üst sosyo ekonomik düzeyle sınırlı olan bu araştırma, ile ortaya çıkan beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzlarına ilişkin teori farklı gruplarda çalışarak genellemesi,
- Kültürümüzde ortaya çıkan bu teorinin başka kültürlerde farklılık gösterip göstermediği veya ne düzeyde genellenebilir olduğu noktasında da araştırmalara yer vermesi,
- Nitel olarak çalışılan beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine ilişkin bundan sonraki araştırmalarda nicel olarak da araştırma bulgularının test edilmesi ve bundan sonraki araştırmalarda kolaylık sağlaması amacıyla romantik ilişki tarzlarına ilişkin ölçek geliştirmesi,
- Nitel araştırma yöntemlerinden temellendirilmiş/gömülü teori ile yapılan bu araştırmada çekirdek kategori dışında ön plana çıkan aile etkisi, benlik sınırı, ihtiyaç farkındalığı, toplumsal mitler/cinsiyet rollerinin de bundan sonraki araştırmalarda daha detaylı ve çok yönlü olarak ele alması,
- Cinsiyet faktörünün etkisinin bundan sonraki araştırmalarda daha detaylı araştırılması,

- Beliren yetişkinlerin romantik ilişki yaşantılama tarzları dikkate alınarak destek programlarının veya evlilik öncesi eğitim programlarının hazırlanması,
- Partner seçimi, işlevsel olmayan ilişki sinyalleri, ihtiyaç farkındalığı, etkili ve güvenli iletişim içerikli destek programlarını sağlamaları,
- Beliren yetişkinlerde romantik ilişki tarzlarına ilişkin geniş örneklemlerle çalışmalar yapmaları,
- Boylamsal ve kesitsel çalışmalarla ergenlikten yetişkinliğe uzanan gelişim çizgisinde romantik ilişki yaşantılarının nasıl bir değişim geçirdiği ve süreç izlediğine dair araştırmalara yer vermelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. Alan çalışanlarının;

- Beliren yetişkinlerin romantik ilişki deneyimlerine yönelik olarak verilecek bireysel ve grupta danışma hizmetlerinde beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzlarının ve bu tarzlarda etkili olan faktörlerin göz önüne alınarak bu hizmeti sunmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Beliren yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarının artırılması ve sağlıklı romantik ilişki tarzlarına geçişte destekleyici hizmetler sunmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Beliren yetişkinlerin romantik ilişki tarzlarına yönelik farkındalık eğitimlerine ve etkinliklerine yer vermelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ (2009). *Boşanma nedenleri araştırması*. [Çevrim-içi:http:// www.aile.gov.tr], Erişim tarihi: 10 Haziran 2014.
- Allen, K. and Mitchell, S. (2015). Perceptions of parental intimate relationships and their affects on the experience of romantic relationship development among african american emerging adults. *Marriage ve Family Review*, 51,516-543. doi: 10.1080/01494929.2015.1038409
- Anderson, T. L. (2005). Relationships among Internet attitudes, Internet use, romantic beliefs, and perceptions of online romantic relationships. *CyberPsychology ve Behavior*, 8, 521–531.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469–480.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens throughthe twenties*. New York: Oxford University Press.
- Arnett, J. J. (2006). Emerging adulthood: Understanding the new way of coming of age. In J. J. Arnett and J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 3-19). Washington, DC: APA Books
- Arnett, J. J. (2013). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach*. 5th edition. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Arnett, J. J. and Tanner, J. L. (2006). *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Atak, H. (2005). *Beliren yetişkinlik: Yeni bir yaşam d¼neminin T¼rkiye’de incelenmesi*. Yayınlanmamış y¼ksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼, Ankara.
- Atak, H. (2010). *Yetişkinliğe geçişte kimlik biçimlenmesi ve eylemlilik*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼, Ankara.

- Atak, H. (2011). Yetişkinliğe Aşamalı Geçiş: Beliren Yetişkinlik Tek Bir Ana Yol Mu? *Elementary Education Online*, 10(1): 51-67.
- Atak, H. ve Çok, F.(2010). Beliren yetişkinlik (emerging adulthood): İnsan yaşamında yeni bir dönem. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1): 39-50.
- Attridge, M. (1994). Barriers to dissolution of romantic relationships. In D. J. Canary and L. Stafford (Eds.), *Communication and relational maintenance* (pp. 141-164). San Diego: Academic Press.
- Axinn, W. G. and Thornton, A. (1993). Mother, children, and cohabitation: The intergenerational effects of attitudes and behavior. *American Sociological Review*, 58, 233–246.
- Ayyıldız, F. (2017). *Beliren yetişkinlik dönemi ve yetişkinlik döneminin romantik ilişki yaşantıları, inançları ile cinsel tutum ve yaşantıları açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bartholomew, K. and Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment. *Attachment theory and close relationships*, 25-45.
- Bravo, V., Connolly, J. and McIsaac, C. (2017). Why did it end? Break up reasons of youth of different gender, dating stages, and ages. *Emerging Adulthood*, 5(4), 230-240. doi: [10.1177/2167696817700261](https://doi.org/10.1177/2167696817700261).
- Boisvert, S. and Poulin, F. (2016). Romantic Relationship Patterns from Adolescence to Emerging Adulthood: Associations with Family and Peer Experiences in Early Adolescence. *Journal of Youth Adolescence*, 45, 945-958. doi: 10.1007/s10964-016-0435-0.
- Brown, B. B. (1999). “You’re going out with who?”: Peer group influences on adolescent romantic relationships. In W. Furman, B. B. Brown, and C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 291–329). New York: Cambridge University Press.
- Buss, D. M. (1994). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. New York, NY: Basic Books.

- Buunk, B. P., Dijkstra, P., Fetchenhauer, D. and Kenrick, D. T. (2002). Age and gender differences in mate selection criteria for various involvement levels. *Personal Relationships*, 9, 271–278.
- Canary, D. J. and Dainton, M. (2006). Maintaining relationships. In A. L. Vangelisti and D. Perlman (Eds.), *Handbook of Personal Relationships* (pp. 727-743). New York: Cambridge.
- Canary, D. J. and Stafford, L. (1994). Maintaining relationship through strategic and routine interaction. In D.J. Canary and L. Stafford (Eds.), *Communication and relational maintenance* (pp. 3-22). San Diego, CA: Academic Press.
- Canary, D. J., Stafford, L., Hause, K. S. and Wallace, L. A. (1993). An inductive analysis of relational maintenance strategies: Comparison among lovers, relatives, friends, and others. *Communication Research Reports*, 10, 5-14.
- Carroll, J. S., Badger, S., Willoughby, B. J., Nelson, L. J., Madsen, S. D. and Barry, C. M. (2009). Ready or not? Criteria for marriage readiness among emerging adults. *Journal of Adolescent Research*, 24, 349–375.
- Carver, K., Joyner, K. and Udry, J. R. (2003). National estimates of adolescent romantic relationships. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research and practical implications*, (pp. 23–56). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Charmaz, K. (2009). Shifting the grounds: Constructivist grounded theory methods. In J. M. Morse, P. N. Stern, J. Corbin, B. Bowers, K. Charmaz and A. E. Clarke (Eds.), *Developing grounded theory: The second generation* (pp. 127–154). Walnut Creek: Left Coast Press.
- Charmaz, K. (2012). The power and potential of grounded theory. *A Journal of the BSA MedSoc Group*, 6(3), 2-15. Erişim tarihi: 15 Ağustos 2017, <http://www.medicalsociologyonline.org>
- Cheung, G. and Chan, C. (2002). The satir model and cultural sensitivity: A hong kong reflection. *Contemporary Family Therapy*, 24(1), 199-215.

- Clark, C. L., Shaver, P. R. and Abrahams, M. F. (1999). Strategic behaviors in romantic relationship initiation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 707–720.
- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13, 1–24.
- Collins, W. A. and van Dulmen, M. H. M. (2006). Friendships and romance in emerging adulthood: Assessing distinctiveness in close relationships. In J. J. Arnett and J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 219-234). Washington, DC: American Psychological Association.
- Collins, W. A., Welsh, D. P. and Furman, W. (2009). Adolescent romantic relationships. *Annual Review of Psychology*, 60, 631–652.
- Conlan, S. K. (2007). *Romantic relationship termination*. Degree of Doctor of Philosophy. The University of Texas, Austin [Available online at: <https://repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/31831>, Retrieved from 30.09.2017].
- Connolly, J. and McIsaac, C (2009). Adolescents' explanations for romantic dissolutions: A developmental perspective. *Journal of Adolescence*, 32 (1209-1223. doi:10.1016/j.adolescence.2009.01.006
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. London: Sage Publications.
- Creswell, J. W. and Plano Clark, V. L. (2011). *Mixed methods research: Designing and conducting*. SAGE.
- Cross, S. E. and Gore, J. S. (2004). The Relational Self-Construal and Closeness. In D. J. Mashek and A. P. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (pp. 229-245). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Cross, S. E., Gore, J. S. and Morris, M. L. (2003). The relational-interdependent self-construal, self-concept consistency, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 933-944. doi: 10.1037/0022-3514.85.5.933

- Çürükvelioğlu, E. (2012). *Romantic relationship satisfaction in emerging adulthood: The role of self concept clarity and personal agency*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dainton, M. (2003). Erecting a framework for understanding relational maintenance: An epilogue. In D. J. Canary and M. Dainton (Eds.), *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations* (pp. 299–321). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dainton, M. and Aylor, B. A. (2002). Routine and strategic maintenance efforts: Behavioral patterns, variations associated with relational length, and the prediction of relational characteristics. *Communication Monographs*, 69, 52–66.
- Dainton, M. and Stafford, L. (1993). Routine maintenance behaviors: A comparison of relationship type, partner similarity and sex differences. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 255-271.
- Delevi, R. and Bugay, A. (2010). Understanding change in romantic relationship expectations of international female students from Turkey. *Contemporary Family Therapy*, 32, 257–272.
- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness study*, 9, 257-277. doi: 10.1007/s10902-007-9051-8
- Dindia, K. (2000). Relational maintenance. In C. Hendrick and S. S. Hendrick (Eds.), *Close relationships: A sourcebook* (pp. 287–299). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dindia, K. (2003). Definitions and perspectives on relational maintenance communication. In D. J. Canary and M. Dainton (Eds.), *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations* (pp. 1- 30). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Dindia, K. and Canary, D. J. (1993). Definitions and theoretical perspectives on maintaining relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 163–173.

- Donn, J. E. and Sherman, R. C. (2002). Attitudes and practices regarding the formation of romantic relationships on the Internet. *CyberPsychology ve Behavior*, 5, 107–123.
- Drigotas, S. M. (2002). The michelangelo phenomenon and personal well-being. *Journal of Personality*, 70(1), 59-77.
- Duck, S. (1992). The role of theory in the examination of relationship loss. In T. L. Orbuch (Ed.), *Close relationship loss: Theoretical approaches* (pp. 192–204). New York: Springer.
- Durmaz, H. (2016). *Beliren yetişkinlikte aşk stillerinin kişilik, bağlanma ve bazı demografik özellikler açısından incelenmesi* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Egland, K. L., Spitzberg, B. H. and Zormeier, M. (1996). Flirtation and conversational competence in cross-sex platonic and romantic relationships. *Communication Reports*, 9, 105–117.
- Ercan, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 25-37.
- Erçelik, P. (2016). *In partial fulfillment of the requirements for the degree of master of arts in the department of psychology*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Özyeğin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergin, E. (2015). *Beliren yetişkinlik döneminde kimlik statüleri ve başa çıkma stratejileri ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth, and crisis*. New York: Norton.
- Eryılmaz, A. and Atak, H. (2009). Ready or not? Markers of starting romantic intimacy at emerging adulthood: Turkish experience. *International Journal of Social Science*, 4 (1), 31-38.
- Eryılmaz, A. and Ercan, L. (2011). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve algılanan kontrol. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 359-380.

- Fincham, F. D. and Cui, M. (2011). *Romantic relationships in emerging adulthood*. Cambridge University Press.
- Fisher, H. E. (2004). *Why we love: The nature and chemistry of romantic love*. New York: Henry Holt.
- Fisher, H. E. (2006). Broken Hearts: The Nature and Risks of Romantic Rejection. In A. C. Crouter and A. Booth (Eds.), *The Penn State University family issues symposia series. Romance and sex in adolescence and emerging adulthood: Risks and opportunities* (pp. 3-28). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Fletcher, G. J. Q. and Kininmonth, L. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences measure. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-397.
- Fletcher, G. J. O. and Thomas, G. (1996). Close relationship lay theories: Their structure and function. In G. J. O. Fletcher and J. Fitness (Eds.), *Knowledge structures and interaction in close relationships: A social psychological approach* (pp. 3-24). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Gala, J. and Kapadia, S. (2013). Romantic relationships in emerging adulthood: A developmental perspective. *Psychological Studies*, 58(4), 406-418. doi: 10.1007/s12646-013-0219-5
- Gibbs, G. R., (2007). Analyzing qualitative data. In U. Flick (Ed.), *The sage qualitative research kit*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Giske, T. and Artinian, B. (2007). A personal experiences of working with classical grounded theory: From beginner to experienced grounded theorist:, *International Journal of Qualitative Methods*, 67-80.
- Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 372-383.
- Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity*. Mill Valley, CA: Sociology Press.

- Glaser, B. G. (1992). *Basics of grounded theory analysis*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Glaser, B. G. (2001). *The grounded theory perspective: Conceptualization contrasted with description*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Glaser, B. G. and Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory*. New York: Aldine.
- Harden, K. P. (2012). True love waits? A sibling-comparison study of age at first sexual intercourse and romantic relationships in young adulthood. *Psychological Science*, 23, 1324–1336. doi:10.1177/0956797612442550
- Hatfield, E. and Rapson, R. L. (2006). Love and passion. In I. Goldstein, C. M. Meston, S. Davis, and A. Traish (Eds.), *Textbook of Female Sexual Dysfunction* (pp. 93-97). London, England: Taylor and Francis, UK.
- Hazan, C. and Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hendrick, S. S. (2016). *Yakın ilişkiler psikolojisi*. (Çev. A. Dönmez, A. Büyükşahin Sunal, I. Çoklar, M. Güler ve N. Taluy). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hendrick, C. and Hendrick, S. S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Social and Personal Psychology*, 50, 392-402.
- Hendrick, C. and Hendrick, S. S. (1989). Research on love: Does it measure up? *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 784-794.
- Hill, C. E. (2005). Qualitative research. In J. S. Norcross, L. E. Beutler and R. F. Levant (Eds.), *Evidence-based practices in mental health: Debate and dialogue on the fundamental questions* (pp. 74-80). Washington, DC: American Psychological Association.
- Hofstede, G. (1991). *Cultures and organizations: Software of the mind*. London: McGraw-Hill.

- Hess, J. A., Fannin, A. D. and Pollom, L. H. (2007). Creating closeness: Discerning and measuring strategies for fostering closer relationships. *Personal Relationships*, 14, 25–44.
- Hill, C. E., Thompson, B. J. and Williams, E. N. (1997). A guide to conducting consensual qualitative research. *The Counseling Psychologist*, 25, 517–572.
- İmamoğlu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *Journal of Psychology*, 132, 95-105.
- Kaczmarek, M. G., Backlund, B. A. and Biemer, I. (1990). The dynamics of ending a romantic relationship: An empirical assessment of grief in college students. *Journal of College Student Development*, 31, 319-324.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1997). Individualism and collectivism. In J. W. Berry, M. H. Segall and Ç. Kağıtçıbaşı (Ed.), *Handbook of cross-cultural psychology*, (pp. 1-49). Boston: Allyn and Bacon.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. (3. Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karandashev, V. (2015). A cultural perspective on romantic love. *Online Readings in Psychology and Culture*, 5(4). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1135>
- Karney, E. R. and Bradbury, T. N. (1995). Longitudinal research on marriage. *Psychological Bulletin*, 118, 3–34.
- Kelley, H. H., Holmes, J. G., Kerr, N. L., Reis, H. T., Rusbult, C. E. and Van Lange, P. A. M. (2003). *An atlas of interpersonal situations*. New York: Cambridge Univ. Press
- King, C. E., and Christensen, A. (1983). The Relationship Events Scale: A Guttman scaling of progress in courtship. *Journal of Marriage ve the Family*, 45, 671–678.
- Kirk, J. and Miller, M.L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Beverly Hills, Ca: Sage Publications.

- Klohnen, E. C. and John, O. P. (1998). Working models of attachment: A theory-based prototype of attachment. J. A. Simpson ve W.S. Rholes (Ed.). *Attachment theory and close relationships*, (pp.115-140). New York: Guilford Press.
- Knee, C. R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and prediction of romantic relationship initiation, coping, and longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 360-370.
- Kurt, D. (2016). *Gelişimsel düzenleme modelleri çerçevesinde beliren yetişkinlerde gelişimsel hedefler ve iyilik halinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lanz, M. and Tagliabue, S. (2007). Do i really need someone in order to become an adult: Romantic relationships during emerging adulthood in Italy. *Journal of Adolescent Research*, 22(5), 531-549. doi: 10.1177/0743558407306713
- Lee, J. A. (1973). *Colours of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Press.
- Lee, J. A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3, 173-182.
- Lee, J. A. (1988) Love-styles. In R. J. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.), *The psycholog of love* (pp. 38-67). New Haven, CT: Yale University Press.
- Lee, L. (1984). Sequences in separation: A framework for investigating endings of the personal (romantic) relationship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1, 49-73.
- Leong, F. T. L. (1991). Career development attributes and occupational vjilues of Asian American and White American college students. *The Career Development Quarterly*, 39, 221-230.
- Linardatos, L. and Lydon, J. E. (2011). Relationship-specific identification and spontaneous relationship maintenance processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(4), 737-753.

- Luyckx, K., Seiffge-Krenke, I., Schwartz, S. J., Crocetti, E. and Klimstra T. A. (2014). *Identity configurations across love and work in emerging adults in romantic relationships* *Journal of Applied Developmental Psychology*, 3(35), 192-203. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2014.03.007>
- Madden, M. and Lenhart, A. (2006). *Online dating* (Report for the Pew Internet ve American Life Project). Erişim tarihi: 6 Ağustos 2008, http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Online_Dating.pdf
- Madsen, S. D. and Collins, W. A. (2011). The Salience of Adolescent Romantic Experiences for Romantic Relationship Qualities in Young Adulthood. *Journal of Research on Adolescence*, 21(4), 789-801. doi: 10.1111/j.1532-7795.2011.00737.x
- Markus, H. R. and Kitayama, S. (1991). Culture and self: Implications for cognition, emotion and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Maysseless O. and Keren, E. (2014). Finding a meaningful life as a developmental task in emerging adulthood: The domains of love and work across cultures. *Emerging Adulthood*, 2, 63-73.
- Meier, A. and Allen, G. (2009). Romantic relationships from adolescence to young adulthood: Evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Sociological Quarterly*, 50(2), 308-335. doi: 10.1111/j.1533-8525.2009.01142.x
- Mocan-Aydin, O. (2000). Western models of counseling and psychotherapy within turkey: Crossing cultural boundaries. *The Counseling Psychologist*, 28(2), 281-298.
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 250-260.
- Moss, B.F. and Schwebel, A.I., (1993). Marriage and romantic relationships: defining intimacy in romantic relationships. *Family Relations*, 42, 7-31.
- Norona, J. C., Olmstead, S. B. and Welsh, D. B. (2017). Breaking up in emerging adulthood:A developmental perspective of relationship dissolution. *Emerging Adulthood*, 5(2), 116-127. doi: 10.1177/2167696816658585

- Okutan, N. ve Büyükşahin-Sunal, A. (2010). Romantik ilişkilerde bağlanım: Dindarlık algısı ve romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26),80-88.
- Orbuch, T. L. (1992). A symbolic interactionist approach to the study of relationship loss. In T. L. Orbuch (Ed.), *Close relationship loss: Theoretical approaches* (pp. 192–204). New York: Springer.
- Ortiz-Torres, B., Williams, S. P. and Ehrhardt, A. A. (2003). Urban women's gender scripts: Implications for HIV prevention. *Culture, Health ve Sexuality*, 5, 1–17.
- Parmaksız, H. R. (2008). *Beliren yetişkinlikte kültürel etkinliklere katılım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Puentes, J., Knox, D. and Zusman, M. E. (2008). Participants in " friends with benefits" relationships. *College Student Journal*, 42(1), 176-180.
- Regan, P. C. (2008). General theories of love. In P. C. Regan (Ed.), *The mating game: A primer on love, sex, and marriage* (pp. 3-19). Sage Publications, Inc.
- Regan, P. (2011). *Close relationships*. New York: Routledge.
- Reifman, A. (2011). Romantic relationships in emerging adulthood: Conceptual foundations. In F. D. Fincham and M. Cui (Eds.), *Romantic realtionships in emerging adulthood* (pp. 15–26). New York, NY: Cambridge University Press.
- Robbins, A. and Wilner, A. (2001). *Quarterlife crisis: The unique challenges of life in your twenties*. New York: Tarcher/Putnam.
- Roberson, P. N. E., Norona, J. C., Fish, J. N., Olmstead, S. B. and Fincham F. (2017). Do differences matter? A typology of emerging adult romantic relationships. *Journal of Socail and Personal Relationships*, 34(3), 334-355. doi:10.1177/0265407516661589.

- Rodrigues, A. E., Hall, J. H. and Fincham, F. D. (2006). What predicts divorce and relationship dissolution? In M. A. Fine and J. H. Harvey (Eds.), *Handbook of divorce and relationship dissolution* (pp. 85–112). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Rostyslaw W. Robak and Steven P. Weitzman (1998) The nature of grief: Loss of love relationships in young adulthood. *Journal of Personal and Interpersonal Loss*, 3(2), 205-216. doi: 10.1080/10811449808414442
- Rubin, H. J. and Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: the art of hearing data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rusbult, C. E., Finkel, E. J. and Kumashiro, M. (2009). The michelangelo phenomenon. *Association for Psychological Science*, 18(6), 305-309.
- Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Gürçay, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81.
- Seiffge-Krenke, I. (2003). Testing theories of romantic development from adolescence to young adulthood: Evidence of a developmental sequence. *International Journal of Behavioral Development*, 27, 519–531.
- Seiffge-Krenke I, Overbeek G. and Vermulst A. (2010). Parent-child relationship trajectories during adolescence: Longitudinal associations with romantic outcomes in emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33, 159–171.
- Settersen, R. A., Jr. and Ray, B. (2010). *Not quite adults: why 20-somethings are choosing a slower path to adulthood, and why it's good for everyone*. New York: Random House.
- Shulman, S. and Connolly, J. (2013). The challenge of romantic relationships in emerging adulthood: Reconceptualization of then field. *Emerging Adulthood*, 1(27), 27–39. doi:10.1177/2167696812467330.
- Shulman, S., Scharf, M., Livne, Y. and Barr, T. (2013). Patterns of romantic involvement among emerging adults: Psychosocial correlates and precursors. *International Journal of Behavioral Development*, 1-8. doi:10.1177/0165025413491371.

- Simpson, J. A. and Gangestad, S.W.. (2001). Evolution and relationships: A call for integration. *Personal Relationships*, 8, 341-355.
- Sprecher, S. (1994). Two sides to the breakup of dating relationships. *Personal Relationships*, 1, 199–222.
- Sprecher, S., Zimmerman, C. and Abrahams, E. M. (2010). Choosing compassionate strategies to end a Relationship: Effects of compassionate love for partner and the reason for the breakup. *Social Psychology*, 41(2), 66-75. doi: 10.1027/1864-9335/a000010.
- Stanley, S. M. and Rhoades, G. K. (2009). Marriages at risk: Relationship formation and opportunities for relationship education. In H. Benson and S. Callan (Eds.), *What works in relationship education: Lessons from academics and service deliverers in the United States and Europe* (pp. 21 - 44). Doha, Qatar: Doha International Institute for Family Studies and Development.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Newbury Park: Sage.
- Strauss, A. L. and Corbin, J. M. (1994). Grounded theory methodology: An overview. In N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 273–285). London: Sage
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. California, Sage publications.
- Stephanou, G. (2012). Romantic relationships in emerging adulthood: Perception-partner ideal discrepancies, attributions, and expectations. *Scientific Research*, 3(2), 150-160.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R. J. and Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 312-329.

- Tanner, J. L. (2006). Recentering in emerging adulthood: A critical turning point in life span human development. In J. J. Arnett and J. L. Tanner (Eds.). *Emerging adults in America: Coming of Age in the 21st Century* (pp. 21-55). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Taradash, A., Connolly, J., Pepler, D., Craig, W. and Costa, M. (2001). The interpersonal context of romantic autonomy in adolescence. *Journal of Adolescence*, 24, 365–377.
- Thornberg, R. and Charmaz, K. (2011). Grounded theory. In S.D. Lapan, M. Quartaroli, and F. Reimer (Eds.), *Qualitative research: An introduction to methods and designs*. San Francisco: Jossey- Bass.
- Thornton, A. and Young-DeMarco, L. (2001). Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 63, 1009–1037.
- Triandis, H. C., McCusker, C. and Hui, C. H. (1990). Multimethod probes of individualism and collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 1006- 1020.
- Triandis, H. C. and Suh, E. M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual Review of Personality*, 53, 133-160.
- Tubman, J. and Lerner, R. (1994). Affective experiences of parents and their children from adolescence to young adulthood: Stability of affective experiences. *Journal of Adolescence*, 17, 81–98.
- TÜİK (2016). *Evlenme ve boşanma istatistikleri*. [Çevrim-içi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24642>], Erişim tarihi: 15 Aralık 2017.
- Türk, E. G. ve Demirli Yıldız, A. (2017). Aşk biçemleri, ilişki doyumu ve yalnızlık: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 97-109.
- Wang, Y. W. (2008). Nitel araştırma. P. P. Heppner, B. E.Wampold ve D. M. Kinlighan içinde, *Psikolojik danışmada araştırma yöntemleri* (ss. 285-326). (Çev. Ed. D. Müge Siyez). Ankara: Mentis Yayıncılık.

- Whitehead, B. D. and Popenoe, D. (2001). Who wants to marry a soul mate? *The State of Our Unions*, 6–16. Retrieved from <http://www.stateofourunions.org/pdfs/SOOU2001.pdf>
- Wilmot, W.W., Carbaugh, D. A. and Baxter, L. A. (1985). Communicative strategies used to terminate romantic relationships. *The Western Journal of Speech Communication*, 49, 204–216.
- Woolley, S. R., Butler, M. H., and Wampler, K. S. (2000). Unraveling change in therapy: Three different process research methodologies. *American Journal of Family Therapy*, 28(4), 311-327. doi.org/10.1080/019261800437883
- Yıldırım, F. and Barnett, R. V. (2017). Comparing the effects of some variables on passionate love among young people: A cross-cultural study. In N.R. Sifton (Ed.), *Family Dynamics and Romantic Relationships in a Changing Society*. United States of America: IGI Global Information Science Reference.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (9. Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Yaş:

Cinsiyet:

Meslek:

Eğitim Düzeyi:

Devam eden romantik ilişkiniz var mı? Evet()

Hayır()

1. İlk romantik ilişkinizi kaç yaşında yaşadınız?
2. Kaç romantik ilişki deneyiminiz oldu?
3. Size göre romantik ilişki nedir, kendinize göre tanımlar mısınız?
 - a. Romantik ilişki içerisinde bireyler neleri deneyimlemektedirler?
 - b. Bir ilişkinin sizin için romantik ilişki olması için nasıl olmalıdır?
4. Size göre aşk nedir?
5. Bir ilişkiye başlama kararı vermenizde neler etkili oluyor?
 - a. İlişkileriniz nasıl başlıyor?
 - b. İlk adımı atan/teşvik edici olan kim oluyor genelde? Ne hissettiğinizde/düşündüğünüzde bir ilişkiye başlamaya karar veriyorsunuz?
 - c. Romantik bir ilişki içerisinde olduğunuzu nasıl anlıyorsunuz?
6. Tanıştığınızda partnerinize/partnerlerinize ilişkin ilk izlenimleriniz nelerdi?
 - a. Partnerinizin statüsü, (b) fiziki görünüşü, (c) yaşam tarzı, (d) geliri (e) kültürel ve ailesel faktörler(benzerlikler/farklılıklar), (f)eğitim, (g) davranış, (h) mizaç ve karakter
 - b. Yukarıda sözü geçen faktörlere ilişkin belirtilenler bütün partnerlerde ortak mı?
 - Tüm partnerlerde ortak olan şeyler neler
 - Tüm partnerlerde farklılaşan noktalar neler
 - Partnerlerinize ilişkin kriterleriniz zaman içerisinde değişikliğe uğradı mı? (esneme/katılma/netleşme)
 - Değişikliklerde ya da netliklerde neler etkili oldu? (Neyi yaşantılamanız böyle kriterler veya sınırlar belirlemenizde etkili oldu?)

7. İlk tanıştığınızda partner adayınızda ilk izlenim olarak nelere dikkat edersiniz?
 - a. Partnerinizin statüsü, (b) fiziki görünüşü, (c) yaşam tarzı, (d) geliri (e) kültürel ve ailesel faktörler(benzerlikler/farklılıklar), (f)eğitim, (g) davranış, (h) mizaç ve karakter
8. Karşı tarafın size dair ilk izlenimleri neler oluyor? (Sizce siz karşı tarafa nasıl bir izlenim veriyorsunuz?)
9. Partnerinizi bir dizi, film, kitap karakterinden biri olsaydı kim olurdu?
 - a. Siz kim olurdunuz?
 - b. Bu karakterlere sizin ve onun benzeyen özellikleri var mıdır?
10. Romantik ilişkilerinizde duygusal olarak bir şeyler hissetmenizde neler etkiliydi?
11. Hafızanızda yer eden unutamadığınız ilişki veya partner var mı?
 - a. O ilişkide veya partnerde en çok neleri hatırlıyorsunuz?
 - b. Hafızanızda daha fazla yer etmesinde ne etkili sizce?
 - c. O ilişkide veya partnerde özlediğiniz neler var?
 - d. Romantik ilişkilerinizde unutamadığınız neler var?
 - e. Olumlu veya olumsuz hangi yaşantıları sizi derinden etkiledi?
12. Partnerlerinizle ne sıklıkta görüşüyorsunuz ve nasıl zaman geçiriyorsunuz?
 - a. Genelde nerelerde ne tarz aktivitelerle zaman geçirirsiniz
 - b. Seçilen mekan ve aktiviteler nasıl belirleniyor, kimin kararı oluyor genelde
 - c. Ortak zevkler mi, farklılaşan zevkler mi?
 - d. Farklılaşan tercihlerde ne yapılıyor, nasıl bir karar veriliyor?
13. Bir ilişkiye devam etmenizde neler etkili olmaktadır?
 - a. Size göre romantik ilişkilerinizin devam etmesinde neler etkili olmaktadır?
 - b. İlişkinin uzun veya kısa sürmesinde neler etkili olmaktadır/ne değişmektedir?
 - c. Ne olması halinde ilişki olduğundan daha uzun sürerdi?

14. İlişkide kendinizi nasıl tanımlarsınız?
 - a. Davranışlarınız
 - b. Alışkanlıklarınız
 - c. Kendinizi ifade etme şekliniz
 - d. Duygu-durumunuz
15. Partnerlerinizi tanımlayacak olsanız neler söylersiniz?
16. Birlikte yaşadığınız partneriniz oldu mu? Bu ilişkinizi nasıl etkiledi?
17. İki ilişki arasında geçen ortalama süre ne kadar? Neler değişiyor bu süreçte?
18. Bu ilişkinizi (devam eden ilişki/uzun süren veya kişi için önemli olan ilişki; kişi için bu ilişkinin neyi onu önemli kılıyor) diğer ilişkilerden ayıran nedir?
 - a. Uzun süren ilişkilerinizde farklı olan nedir?
 - b. İlişkilerinizin ne kadar süreceğini belirleyen nelerdir?
 - c. İlişkinin niteliği süresine göre nasıl değişiyor?
19. Bir ilişkiden veya romantik ilişkide olduğunuz partnerinizden beklentileriniz nelerdir?
20. İlişkilerinizde/partnerinizde/kendinizde değişmesini istediğiniz şeyler nelerdir?
21. Siz, ilişkiniz ve partnerinizi tanımlayacak üçer kelime hangileri olur?
22. İlişkinin bir nesne, canlı, durum vb. benzetecek olsan neye benzetirdin?
23. Yaşamayı istediğin/beklediğin bir ilişki mi yaşadığın ilişki? Bu ilişkiyi biraz anlatır mısın?
24. İlişki yaşamayı düşündüğünüz daha önce hayal ettiğiniz partner ile şuan ki partneriniz ne yönlerden benzerlik ve farklılıklar göstermektedir?
25. Partner ikilemi yaşadınız mı? Karar vermenizde neler etkili oldu?
26. İlişkide birbirinize bağlanmanızı ve yakınlaşmanızı neler sağlamaktadır?
27. İlişkilerinizde ne tarz problemler yaşamaktasınız ve bunlarla nasıl başa çıkıyorsunuz?
28. Genel olarak (kısa süreli/uzun süreli) ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız?
29. Duyularınızı/hissettiklerinizi nasıl gösteriyorsunuz?
30. Ayrılığı düşündüğünüz veya ayrılık yaşadığınız dönemler oldu mu? (*Devam eden veya geçmişteki ilişkilerde*)

31. İlişkileriniz nasıl sonlanıyor?
 - a. Sonlanmasına nasıl karar veriyorsunuz?
 - b. Ne oluyor da sonlanıyor?
 - c. Benzer nedenlerle mi sonlanıyor?
32. Bir ilişkide sizin için olmazsa olmaz dediğiniz, sizin için prensip olan şeyler var mı? (Beraber olduğum kişi şöyle olmalı, şu kesinlikle olmamalı dediğiniz?)
33. İlk romantik ilişkilerinizden şüana neler sizin için değişti neler değişmedi? (beklentiler, arayışlar, bakış açısı vb.)
34. Romantik ilişkinizin olduğu dönemlerde hayatınızda ve sizde neler değişiyor?
35. Hayat öncelikleriniz arasında romantik ilişkilerin yeri nedir?
36. Evlenmeyi düşündünüz mü veya düşünüyor musunuz?
37. Nasıl bir partner/ilişki sizde evlilik isteği uyandırır?
38. Hayalinizde nasıl bir evlilik, ilişki ve partner var?
39. Çevrenizde gıpta ettiğiniz bir ilişki var mı? Nasıl bir ilişki o?
 - a. Sizin ilişkilerinizden farklı olan nedir, o ilişkide?
40. Ebeveynlerinizin ilişkisini nasıl tanımlarsınız?
 - a. Nasıl bir çiftler?
 - b. İlişkilerini nasıl yaşıyorlar?
 - c. Onların ilişkisinde olup da sizin ilişkinizde de olmasını istediğiniz veya olmasını istemediğiniz neler var?
41. Evlenmek için bir yaş sınırınız var mı? Kaç? Bu yaşta olmasını isteme sebebiniz nedir?
42. Evli olsaydınız nasıl bir yaşantı olurdu?
 - a. Nelerinden memnun olurdunuz, neleri rahatsız ederdi?
43. Romantik ilişkiler sizin hayatınızda nasıl bir yer tutuyor?
 - a. Olmazsa olmaz mı?
 - b. Hayatınızı ne yönlerden nasıl etkiliyor

ÖZGEÇMİŞ

Adı: Semra UÇAR

Doğum Yeri: Malatya

Doğum Yılı: 1988

Medeni Hali: Bekâr

EĞİTİM

Lise 2001-2005: Malatya Süper Lisesi

Lisans 2005-2009: Ege Üniversitesi

Yüksek Lisans 2009-2012: Ege Üniversitesi

MESLEKİ BİLGİLER

2009-20011: Çocuk ve Ergen Psikiyatri Merkezi

2011-2014: Pendik Rehberlik ve Araştırma Merkezi

2014- : Kartal Gürbüz Bora İlkokulu